

1. VELENJE	11. GROSUPLJE	BISTRICA	29. SENTJUR	39. MARIBOR	49. LJUBLJANA
2. IDRJA	12. MURSKA	21. DOMZALE	30. TOLMIN	— TABOR	— CENTER
3. JESENICE	13. PTUJ	22. SLOVENJ	31. CERKNICA	40. HRATNIK	50. LITIJA
4. KRANJ	14. TREBNJE	GRADEC	32. RIBNICA	41. MARIBOR	51. LJUBLJANA
5. KAMNIK	15. METLIKA	23. VRHNIKA	— TEZNO	— CENTER	BEZIGRAD
6. SEZANA	16. RADOVLJICA	24. LAŠKO	22. MARIBOR	42. CELJE	52. AJDOVSCINA
7. NOVO	17. RAVNE	25. SLOVENSKE	— CENTER	43. ZAGORJE	53. LJUBLJANA
MESTO	18. ZALEC	KONJICE	34. BREZICE	44. PIRAN	MOSTE
8. SEVNICA	19. ŠKOFJA	26. SMARJE	35. KOPER	45. HRADOVGRAD	
9. LOGATEC	LOKA	PRI JELSAH	36. TRBOVLJE	46. LENDAVA	
10. NOVA	20. SLOVENSKA	27. POSTOJNA	37. ILIRSKA	47. KOČEVJE	
GORICA		28. CRNOMELJ	BISTRICA	48. MOZIRJE	
			38. IZOLA		

LJUBLJANA — SRCE SLOVENIJE

Šiška — stolpnice, bloki, šole, zdravstveni domovi, tovarne... Šiška — polja, gozdovi, travniki, silosi, kmečka gospodarska poslopja... Šiška — reke, gozdički, kopaljšča, planinski domovi, potočki z ribami...

Nenavadno pravzaprav. Nenavadno, da je toliko raznolikosti in pisanosti v teritorialni enoti, kakršna je naša občina.

Če bi stala Šiška sama zase, sem slišal včeraj, bi bilo to kar precejšnje mesto. Prijetno, malone ljubko mesto.

Šiška kajpak ne stoji sama zase. Sestavni del Ljubljane je, njen neločljivi severni del.

Zanesljivo je res, da si ni moč predstavljati glavnega mesta naše republike brez Šiške. Povsem nemogoče.

Občina, v kateri živi 51.847 prebivalcev in meri 156 kvadratnih kilometrov, ima malone vse, kar je dandanašnji tako v čisljih: industrijo, turizem, gostinstvo.

Šiška ima tudi svoje težave in probleme. Tega ni moč zanikati in tega nihče niti ne želi zanikati. Zakaj pa bi?

Dandanašnji, v neverjetno hitrem, dinamičnem času, se problemi porajajo sproti. Malone hitreje, kot je moč reševati stare. Pa vendar: po svoje je prijetno tudi to. To: ubadanje s težavami, skrbmi in problemi, ki nas pešijo, pa nas hkrati vzradoščajo, ko uspemo streti trd oreh in s seznama skrbi izbrisati eno.

Gospodarska reforma in vse, kar je z njo v zvezi, je še vedno tema številka ena današnjih razgovorov v občini. Gotovo je, da ne mine ura brez delovnega dogovora, brez iskanja poti in obvladovanja zaprek, ki nam stojijo na poti.

Prav, da je tako. Že res, da ni vselej prijetno nenehno se kosati s trdimi vprašanji, pozna pa se ta boj. Pozna na stanovanjskih blokih, številkah o povečani proizvodnji, vsotah zamenjanih deviz...

Šiška, severni del Ljubljane, spreminja podobo.

Podobo, ki je vsak dan lepša.

je vpisanih 810 učencev, v dveh izmenah pa jih bo lahko sprejela 1200!

Izgradnja šole je veljala 450 milijonov dinarjev.

Spomladi bodo začeli z gradnjo šole v Smledniku, v pripravi pa so načrti za šolski center v soseski 6, kjer bo ob osnovni šoli Valentina Vodnika zgrajena nova osemletka in gimnazija. Pripravlja se tudi dozidava nove šole v Smartnem pod Smarno goro.

Ko bodo končane gradnje in povečave prostorov za vzgojno varstvene ustanove, bodo v Medvodah, Sentvidu, soseski 6 in ob Vodnikovi cesti dobili še več prostora tudi za najmlajše prebivalce občine Šiška.

KAJ VEMO IN KAJ NE?

Informiranje občanov je še vedno problem, ki ga niti povečane naklade velikih dnevnikov in ne radijski in televizijski programi ne morejo zbrisati s seznama skrbi, s katerimi se moramo ukvarjati.

Mimo republiških, so nujno potrebni tudi lokalni listi — ta ugotov

govora na vprašanja, ki jih poraja dnevna praksa.

Dokazi, da občani cenijo in odobravajo informiranje in možnosti, ki jih nudi, je 12.000 (!) odgovorov s 400 predlogi na anketnih lističih občinske volilne komisije pri občinskem odboru SZDL Šiška!

Predlogi občanov na anketnih listih so bili neprecenljiv prispevek k boljši, temeljitejši izbiri kandidatov za odbornike. Akcija je uspela kot malokatera v republiškem ali pa celo v zveznem merilu!

DRAGOCEN PRISPEVEK DRUŽBENO POLITIČNIH ORGANIZACIJ

Kako pritegniti občane k reševanju številnih problemov in jih zainteresirati za aktivno sodelovanje pri delu v občini — je vprašanje, s katerim so se, med drugim, spoprijela tudi družbeno politične organizacije občine Šiška.

Javne tribune (na temo: osnutek ljubljanskega urbanističnega načrta Ljubljane in njenega širšega zaledja, bilo jih je sedem!) so pomagale raz-

Njihovo delovanje je čutili povsod. Letne konference družbeno političnih organizacij bodo, delno pa so že bile, izredno pomembni delovni dogovori.

REELEKCIJA — POMEMBEN DOGODEK TUDI V ŠIŠKI

Reelekcija je pomemben politični dogodek tudi v občini Šiška. Občinski komite ZKS, Občinski odbor SZDL in Občinski sindikalni svet posvečajo temu dogodku vso pozornost.

Podatek, da je v občini Ljubljana-Šiška še vedno nekaj gospodarskih organizacij, v katerih ni na vodilnih delovnih mestih strokovnjaka z visokošolsko izobrazbo — zgovorno pričča, da reelekcija (dasi omejenji podatek najbrž ni najznačilnejša ilustracija problema) nikakor ne sme postati zgolj formalno razpravljanje in odločanje.

Kadrovanje ostane eden izmed problemov, s katerimi se bodo družbeno politične organizacije še naprej ukvarjale. Od rezultatov njihovih naporov (čeprav nikakor izključno

POVEČANJE PROIZVODNJE IN IZVOZA NAJPOMEMBNEJSI NALOŽI ŠIŠENSKIH PROIZVAJALCEV

Ko razpravljamo o gospodarjenju, osnovi vsega, poudarjamo nenehno in vselej, da moramo delati in proizvajati boljše, hitreje in ceneje.

Ta načelna naloga in ugotovitev ima tudi svoje, nekoliko konkretnješe postavke:

Omejevanje investicijske potrošnje v gospodarstvu. Odločiti se je treba samo za tiste naložbe, ki bodo pomagale razširiti ozka grla v proizvodnji in bistveno povečati izvoz.

Razvojni programi gospodarskih organizacij, ki imajo sedež v občini Šiška, predvidevajo za letošnje leto naložbe v osnovna sredstva v višini 7407 milijonov dinarjev, kar je za 47 odstotkov več kot lani. Investicijske naložbe v osnovna sredstva po teritorialnem principu bodo predvidoma znašale 12.415 milijonov dinarjev.

Letošnji družbeni bruto proizvod bo znašal predvidoma več kot 111 milijard dinarjev, narodni dohodek na prebivalca pa 957.000 dinarjev.

Številke, tradicionalno suhoparne in nezanimive, resda niso zabavno čtivo, so pa nepogrešljive, kadar je treba otipljivo pokazati, do kam smo prišli in kaj pomenimo.

Tudi z izvozom je tako. Zgolj trditev, da je izvoz povečan in, da

bo letos večji od lanskega bore malo velja, če ni oprta na številke.

Pa si postrezimo z njimi: Letošnji izvoz bo za 17 odstotkov večji od lanskega.

Pri planiranem izvozu 11,5 milijard dinarjev je pomembno to, da bo letos šlo v državo s čvrsto valuto za 67,8 odstotkov več izvoza kot lani. Res pa je, da tudi pri izvozu ni vse tako lepo, kot bi lahko bilo. Na primer: da bi dosegli večji izvoz zahtevajo proizvajalci preveč deviz za nakup uvoznega reprodukcijskega materiala iz držav s čvrsto valuto. Konkretnije: kar 71,5 odstotkov vrednosti uvoza, ki so ga predlagale gospodarske organizacije, odpade na uvoz iz držav s čvrsto valuto, ki jo je, kot je znano, težje prisluziti.

VSAKO LETO NOVA ŠOLA

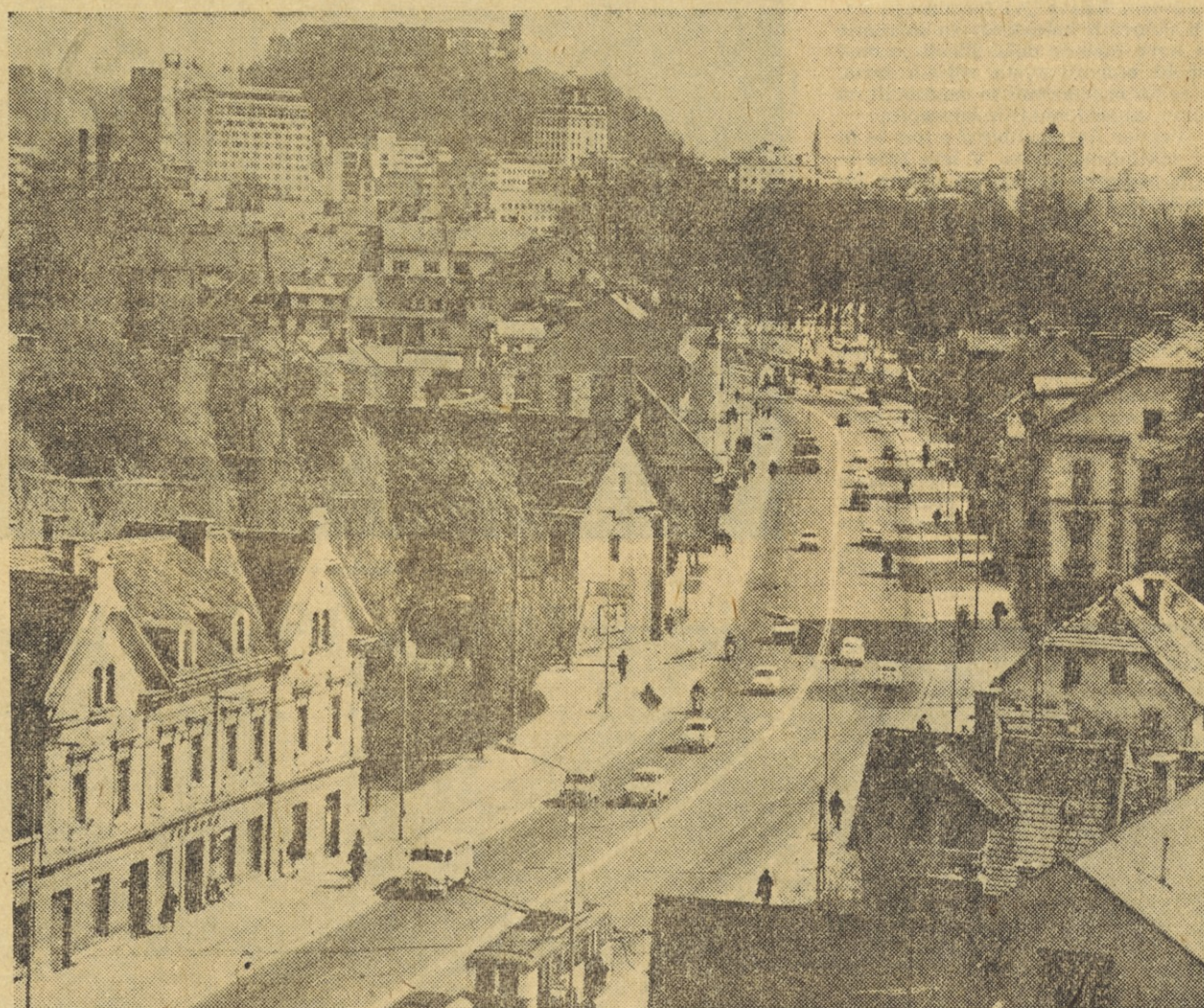
Občani so se malone že navadili na ustaljen ritem, s katerim se vsako leto odprejo vrata novo zgrajene šolskega poslopja.

Poglejmo podrobneje: Leto 1963: dozidana nova šola v Vodichah.

Leto 1964: nova šola v Preski pri Medvodah.

Leto 1965: nova šola na Jami.

Prijeten seznam, kajne? Nova šola na Jami je ena izmed največjih in najsodobnejših v Sloveniji. Naštetimo: 20 splošnih učilnic, 6 posebnih kabinetov, velika predavalnica, dve telovadnici... skupaj 3615 kvadratnih metrov površine. Letos

vitev je ravno toliko stara kot potreba po vsebinsko temeljitešem informiranju občanov.

»JAVNA TRIBUNA« (občinski list) je doslej prispevala tehten delež k rešitvi te naloge. Akcije in naporu občinske skupščine, gospodarskih organizacij, družbeno političnih in drugih čimteljev bi v mnogih primerih ostale anonimne, če ne bi bilo te koristne in potrebne oblike obveščanja.

Vprašanje »kaj vemo in kaj ne?« postaja vsak dan bolj pereče. Ob zelo široki skali problemov in uspehov, ki malone dnevno silijo pred proizvajalce in upravljavce v Šiški, je nemogoče ostati brez javnega od-

bistriti prenekatero zamotano vprašanje.

Na javnih tribunah je bilo več občanov kot na zborih volivcev! To je zgovoren dokaz, da so prebivalci občine pokazali za to obliko javnega obveščanja veliko razumevanje.

Družbeno politične organizacije, ki so pomagale pri organizaciji teh tribun, so tako dale dragocen prispevek pri skupnih naporih za čim širše vključevanje občanov v mehanizem družbene demokracije.

Zveza komunistov, SZDL, sindikati in Zveza mladine predstavljajo v občini Šiška izredno močno subjektivno silo, ki usmerja razvoj in zastopa interese proizvajalcev in vseh občanov naše občine.

njihovih!) bo v mnogočem odvisen uspeh cele akcije reelekcije.

Kriterije, po katerih bodo izvajali reelekcijo, bodo morali izoblikovati prizadeti neposredni proizvajalci sami, družbeno politične organizacije bodo pri tem samo nepristranski aktivni spremljevalci tega procesa.

In na koncu še nekaj besed o zdravstvu. Pravi, da je med vsemi ljubljanskimi občinami zdravstvo v Šiški še najbolj urejeno. Naj bo ta trditev resnična ali ne, tudi tu tarejo občino številne težave in problemi. Zlasti bo treba več sredstev uporabiti za preventivo, saj še vedno velja staro pravilo: bolje preprečiti kot zdraviti!

Del kmetijske proizvodnje v občini je družben

Agrokombinat Emona je nedvomno podjetje, ki v svojem proizvodnem sestavu zastopa danes vse panoge, ki so pomembne za proizvodnjo živilorejskih proizvodov. Vendar začetki niso bili tako obsežni. Državna posestva, ki so bila ustanovljena po vojni v ožji okolici Ljubljane severno od Save, so predstavljala dokaj raztresene kmetijske obrate, katerih proizvodnja ni bila sistematična, proizvajali so vse, kar je trenutno najbolj odgovarjalo njihovim obratom, ni mogla bistveno vplivati na preskrbo mestnega prebivalstva, katerega potrebe so iz dneva v dan naraščale.

Vedno večje potrebe po vseh kmetijskih proizvodih, odhajanje kmečkega prebivalstva v industrijo, skratka, stihijski način proizvodnje individualnih kmečkih gospodarstev, je narekoval potrebo po organiziranem načinu tržne kmetijske proizvodnje, ki naj bi skupaj z živilsko industrijo, uspešneje preskrbovalo Ljubljano, skrbelo pa tudi za kvalitetno pitano živino, ki jo kontinuirano potrebuje mesna industrija ter izvoz.

Jeseni leta 1959 je bilo zato ustanovljeno tako podjetje. Z združitvijo kmetijskih posestev z mnogovrstno proizvodnjo v severnem delu Ljubljanske kotline, se je k njim pridružila še Tovarna močnih krmil. Imenovalo se je Agrokombinat Ljubljana.

Pričelo se je prvo obdobje razvoja kombinata, ki si je s pospešeno in načrtno investicijsko izgradnjo vse bolj ustvarjal pogoje za industrijsko in polindustrijsko kmetijsko proizvodnjo. Tako proizvodnja je zahtevala in omogočala uvajanje najnovejših tehnoloških postopkov in znanstvenih dosežkov, zlasti v živilorejski proizvodnji, ki se je kot osnovna panoga v nadaljnjih letih vedno bolj uveljavljala in tako postajala jedro celotne proizvodnje.

Z načrtno izgradnjo živilorejske proizvodnje, je bilo nujno urediti tudi njeno predelavo. V ta namen je pričela z delom v istem letu tudi Mesna industrija Emona Zalog. Zal pa se ni mogla razviti v smislu sodobne predelave, ker je za notranjo opremo zmanjkalo denarja. Tako se je in se še mora kolektiv te tovarne boriti z ozkimi grli. Kljub temu pa je kolektiv le uspel uvesti nekaj modernih tehnoloških postopkov. S svojimi kvalitetnimi izdelki je osvojil inozemske kupce.

Ceprav težav, ki spremljajo razvoj vsake velike in sodobne kmetijske proizvodnje (pa ne samo te) ni malo, je kolektiv s pomočjo uvajanja modernih tehnoloških postopkov in organizacije dela s prizadevanjem celotnega kolektiva dosegel zavidljive dosežke v organizaciji, produktivnosti in tehnologiji posameznih vrst proizvodnje. Pri tem je omeniti predvsem težave pri formiranju novih delovnih kolektivov in uvajanje na nove metode dela. Zlasti je med uspehi omeniti vrsto velikih farm, ki so jih organizirali in usposobili na osnovi najsodobnejših konceptov.

Vendar Agrokombinat s tem še ni bil zaključena celota. V letu 1964 se je k podjetju priključila mesna industrija Emona, Zalog ter dvoje kmetijskih zadrug, podjetje pa se je preimenovalo v Agrokombinat Emona, Ljubljana. Podjetje ima 14 specializiranih obratov in predstavljajo samoupravne enote, ki proizvajajo en finalni ali pa skupino sorodnih finalnih proizvodov. Vsak obrat ima obratni delavski svet in ekonomske enote, kot osnovne delovne enote pa v smislu s statutarnimi načeli podjetja, svete ekonomskih enot.

Obrati podjetja so naslednji: Poljedelstvo, Mleko, Proizvodnja telet, Pitovno govedo, Prašičereja, Perutnina, Kooperacija, Močna krmila, Mesna industrija, Maloprodaja, Gozdarstvo, Tehnološko projektivni

biro, Obrat za gradnje ter obrat Družbene prehrane. V podjetju je okoli 2000 zaposlenih.

V letu 1964 je znašal celoten dohodek po eksterni plačani realizaciji 15 milijard 178 milijonov din, letos v devetih mesecih pa že 13 milijard 676 milijonov din. Res, da je dosežen povečan dohodek tudi na račun višjih cen, vendar je tu tudi povečana proizvodnja, ki jo je uspelo kolektivom posameznih obratov povečati kljub temu, da letos niso popolnoma nič povečali svojih kapacitet. Proti istemu obdobju lanskega leta je fizični obseg proizvodnje večji za 5 %, za 4 % pa se je znižalo število opravljenih delovnih ur.

Gospodarska reforma ni našla podjetja nepripravljenega. Podvzeti ukrepi so pravzaprav pospešeno in poglobljeno izvrševanje sprejetih sanacijskih ukrepov, ki jih je kolektiv sprejel in jih izvaja, zaradi težav v katere je podjetje zašlo v preteklem letu, že od začetka letošnjega leta. Znižanje opravljenih delovnih ur v devetmesečnem obdobju za 4 % namreč ne pove vsega. Število zaposlenih letos konec septembra je za 251 nižje kot lani (to je za 11 %). To znižanje so dosegli predvsem z naravno fluktuacijo, omogočila pa ga je nadaljnja racionalizacija delovnih postopkov. Vse možnosti pa še niso izkoriščene.

Temu primerno se je v letošnjem letu tudi izboljšal finančni rezultat. Pri devetmesečnem obračunu je ostalo za sklade 170 milijonov din. S tem rezultatom v podjetju niso zadovoljni, imajo namreč precejšnje obveznosti do anuitet in pa velike potrebe za izboljšanje standarda zaposlenih in za nadaljnje izboljšave proizvodnje. Vsekakor je na mestu še vnaprej velika prizadevanost, kajti tak rezultat se lahko kaj hitro pri tako velikem obsegu proizvodnje sprevrže v negativnega. V podjetju so imeli ob našem obisku 2185 krav, 1000 plemenskih telic, 230 sesnih telet, 7000 govedi v pitanju, 18.000 prašičev, 250.000 kljunov perutnine. Letos so pridelali okoli 2000 ton žit, 1000 ton koruze, 1600 ton sena in 18.000 ton silaže. Vsak dan so povprečno zaklali 215 govedi in prašičev. Vsak dan pa so v 27 poslovalnicah v Ljubljani in v Kopru prodali za 15 milijonov 200.000 din proizvodov.

Nič ni torej čudnega, če se je podjetje močno uveljavilo na domačem trgu, nič manj pa tudi na tujem, kjer se je zlasti izkazalo s kontinuirano prodajo kakovostnih proizvodov. V letu 1964 je namreč znašala vrednost izvoza 4.221.173 dolarjev, medtem ko so dosegli letos do konca septembra že 4.413.692 dolarjev. Računajo, da

Prenovljena poslovalnica AE v Medvedovi ulici v Šiški

bodo izvozili letos za okoli 6 milijonov dolarjev. Obseg mednarodne menjave tudi širijo po proizvodih: tako jim je letos uspelo izvoziti nekaj tisoč plemenskih svinj in pričeti s projektiranjem perutninskih farm za inozemske interese. To pa bo omogočilo nadaljnjo razširitev izvoza še na enodnevne piščance.

Ker pa je reportaža namenjena predvsem podjetjem in obratom iz občine Ljubljana-Šiška, naj napišemo, da je v tej občini zastopanih pet obratov Agrokombinata Emona, in sicer: Poljedelstvo, Mleko, Pitovno govedo, Perutnina in Maloprodaja.

Obrat Pitovno govedo sestavljajo tri ekonomske enote: Smednik, Črnelo in Logatec. Največje zmogljivosti ima pitališče v Smedniku, ki je bilo dograjeno lani, in sicer je bil načrt izdelan na izkušnjah pitališča v Črnelcu. Skupne zmogljivosti treh farm znašajo letno 12.000 dopitanih živali za 4800 ton žive teže. Če nekoliko pogledamo princip krmljenja telet, potem ugotovimo, da to temelji na koncentratih, senu in vodi, in sicer v količinah, ki si jih živali same odmerijo. Tak sistem namreč omogoča pitanje velikega števila ži-

vali na razmeroma majhnem prostoru, kar predstavlja veliko prednost za tovrstno proizvodnjo. O tem pričajo velike količine mesa, ki jih obrat letno proizvaža (3200 ton čiste ga letnega prirastka) dokazuje pa tudi, da so bila vložena sredstva investirana v prave namene. S svojo proizvodnjo se je obrat uveljavil predvsem v tujini, kjer dosega najvišje cene, ki se nudijo za pitovno govedo.

Obrat Mleko je prav tako kot obrat Pitovno govedo organiziran po ekonomskih enotah:

Zadobrova, Pšata in Vodice. Obrat redi okoli 1700 krav molznic (ostale obrat Kooperacija). Delež preskrbe mesta Ljubljane z mlekom je okoli 35 %. Prav tako na obratu vzrejajo plemenski naraščaj za reprodukcijo črede (okoli 400 živali). Na obratu je zaposlenih okoli 160 delavcev.

Proizvodnja mleka je bila do reforme ekonomsko zelo problematična. S spremembo odnosov cen po reformi pa se je ekonomsko stanje bistveno popravilo, tako da lahko pričakujemo nadaljnji razvoj te vrste proizvodnje, ki bo zagotovil Ljubljancem v prihodnosti dovolj mleka. V ta namen izdelujejo v podjetju načrt za rekonstrukcijo proizvodnega postopka. Izračuni so spodbudni, njih realizacija pa je odvisna od razpoložljivih finančnih sredstev.

Poljedelstvo je pravzaprav obrat, ki se je v začetku od vseh obratov najpočasneje razvijal. Sedaj sicer razpolaga že z okrog 2600 hektarov obdelovalne površine, od tega nekaj nad 2100 ha njiv. Čeprav je poljedelska proizvodnja služila vse do leta 1962 izključno za potrebe živiloreje,

cev. Tu prodajajo rejcem tudi krmo za perutnino.

Seveda pa je to le del dejavnosti obrata Perutnina, ki poleg brojlerjev (1000 ton) in konzumnih jajc (10 milijonov komadov) proizvaža tudi enodnevne piščance za proizvodnjo brojlerjev in valilnih kokoši za precejšnji del jugoslovanskih proizvajalcev (skoraj 3 milijone).

In končno: v neposredni stik z AE pridemo v poslovalnicah obrata Maloprodaja. Teh imajo 27 v Ljubljani in Kopru. Tri od teh so tudi v občini Šiška.

Prav tako imajo tudi tri grosistična skladišča, kjer postrežejo večjim odjemalcem: hotelom, bolnicam, gostilnam in menzam.

To je kratka reportaža o podjetju — s posebnim ozirom na njegovo sodelovanje na področju občinske skupščine Ljubljana-Šiška — ki je v začetku letošnjega leta tako vznemirilo Ljubljance.

Komisija za družbeni nadzor pri skupščini SRS je ob raziskavi vzrokov za nastale izgube v svojih zaključkih napisala tudi tole:

»Komisija je prepričana, da razpolaga kolektiv Agrokombinata z zadostnimi izkušnjami, moralnimi in strokovnimi silami, s katerimi je ob primerni podpori družbe sposoben sanirati podjetje. Potrebni pa bodo določeni ukrepi, ki bodo zagotovili spremembo koncepcije upravljanja in delitve v podjetju.«

V kolektivu podjetja so doslej v podrobnosti obravnavali tudi vse očitke zaradi subjektivnih slabosti, ki so bile izvršene za preteklo leto in ugotovili, da so bili mnogi od njih neosnovani, za druge ugotovljene na-

Piščančki iz valilnice v Šentvidu

Krave jersey pasme so specializirane krave za proizvodnjo mleka s 6 % tolišče, medtem ko imajo sinijone krave mleko s 3,6 do 3,8 % tolišče

Pitališča Smednik

so uspeli s povečanjem obdelovalnih površin ustvariti tudi precejšnje tržne viške, predvsem pšenice. Nameravajo pa pričeti z večjo proizvodnjo krompirja, kar naj bi ublažilo sedanje razmere na trgu s tem pomembnim živilom.

S postopno modernizacijo oziroma mehanizacijo rastlinske proizvodnje v vseh ekonomskih enotah: Zadobrovi, Pšati, Mengšu, Komendi, Črnelcu, Vodicih in Smedniku, nameravajo proizvodnjo povečati in izboljšati ob manjšem številu zaposlenih.

V okviru obrata Perutnina deluje od lanskega leta tudi Umetna valilnica v Šentvidu. V tem času so popolnoma obnovili inkubatorje (valilnike). Tako sedaj izvajajo letno 700 tisoč komadov enodnevnih piščancev za potrebe individualnih proizvajal-

pake pa so bili podvzeti vsi ukrepi, da se v bodoče ne bi več ponavljale.

Intenzivno proučujejo sistem upravljanja in delitve, ki naj bi zagotovil večjo zainteresiranost in odgovornost posameznih kolektivov obratov. Glede na obseg in raznolikost proizvodnje v podjetju to ni lahko delo. Prepričani pa smo, da ga bodo uspešno opravili. Pri tem pa se zavedajo, da bo potrebno sprejeto stalno izpopolnjevanje.

Če sodimo po doseganju upornem delu in prizadevanjih članov kolektiva v tem podjetju, bodo uspeli tudi tokrat, kot so že mnogokrat doslej.

Pri presoji njihovega dela se moramo zavedati, da kmetijska proizvodnja in živilska industrija nista samo problem Ljubljane...

16 LET USPEŠNEGA DELOVANJA

Vsak osnovnošolec ve, da gradimo v Ljubljani vodne turbine, da so ti stroji ogromni in potrebni kot kruh. Na svoje turbine smo upravičeno ponosni, saj so zaslovene v svetu. Malokdo pa ve, da je Ljubljana rojstni kraj vodnih turbin že dobrih sto let in da so v delavnicah, kjer so vili šentjoški zvon s Prešernovimi stih, nastali tudi prvi turbinski stroji. Ze šestnajst let je v Ljubljani inštitut, ki proučuje samo turbinske stroje in je zato edinstven v Jugoslaviji ter med največjimi v Evropi: »INSTITUT ZA TURBINSKE STROJE«.

Ustanovili so ga leta 1949: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Univerza v Ljubljani in tovarna Litostroj z nalogami: znanstveno raziskovalno delo, vzgoja kadrov, predvsem strojnih inženirjev in tehnikov ter stalna povezanost z industrijo, njenimi potrebami in zahtevami v času, ko dosega svetovno raven.

Napačno bi bilo mnenje, da je raziskovalno delo Inštituta za turbinske stroje namenjeno le vodnim turbinam. Proučevanje turbinskih strojev predstavlja dosti obsežnejše področje strojništva. Sem sodijo vodne črpalke, ventilatorji, kompresorji, ventilacijske in klimatske naprave. Vsi ti stroji uporabljajo ali pa spreminjajo energijo tekočin in plinov, vode in zraka. Z vsakim od teh strojev se ukvarja na Inštitutu specializirana skupina inženirjev in tehnikov.

Danes še zmerom ne vemo vsega o turbinskih strojih in se razveselimo vsake izboljšave, vsakega odstotka vodne energije, ki ga uspešneje spremenimo v mehansko delo in električno energijo. Vsak kubični meter vode za močno betonsko pregrado hidrocentral se lahko spremeni v zlato, ukročena reka postane življenjski prostor turbin. Se dolgo ne bomo nehali iskati primernih rek in boljših vodnih turbin.

Inštitut za turbinske stroje ima bogato dokumentacijo, v kateri so zbrane dolgoletne lastne in tuje izkušnje. Pot od ideje do resničnega stroja je dolga in marsikatero sto-

pinjo uglađi droben članek v strokovni reviji. V začetku je bodoči stroj prav malo sebi podoben. Njegove posamezne dele je treba preizkusiti z zrakom. Zato so modeli strojev za te poskuse večinoma leseni ali pločevinasti. V zračnih kanalih izmerjeni rezultati povedo strokovnjaku skoraj vse o obnašanju stroja v vodi. Inštitut ima svojo mizarško delavnico, kjer izdelujejo lesene modele vseh strojnih delov za livarno. Z gotovimi modeli turbinskih strojev se srečamo spet v Inštitutovih delavnicah, kjer jim dajo izkušeni mojstri dokončno podobo. Posebno skrb posvečajo obdelavi najobčutljivejših strojnih delov, vodilnih in rotorjskih lopatic. Te turbinske modele preizkušajo z vodo.

V Inštitutu so nam pripovedovali: »Postaja za preizkušanje turbin je zaprt sistem. Skozi turbinski model kroži vedno ista voda. Zapletene naprave z velikimi črpalkami poskrbe, da preizkušamo vsak turbinski model v podobnih pogojih, kot jih doživi bodoča velika izvedba stroja v hidrocentrali. Na turbinski postaji dobi turbina »osebno izkaznico«. Resnična turbina mora imeti enake lastnosti. Vodne črpalke preizkušamo v odprtih vodnih kanalih, globokih do osem metrov. Pravceta reka teče med betonskimi stenami, kadar preizkušamo velike vodne črpalke, ki bodo čez nekaj mesecev skrbele za namakanje egiptovskih polj. Inštitut je doslej predlagal nešteto izboljšav črpalk, proučil nove oblike rotorjev in izdelal veliko število prototipov teh strojev. Posebnost je postaja za preizkušanje cevni turbina, ki jih doslej v naši državi nismo gradili, čez nekaj let pa bodo z njimi opremljene hidrocentrale na Savi. Med posebne uspehe Inštituta prištevamo sistematično proučevanje ventilatorjev in njihovo tipizacijo.«

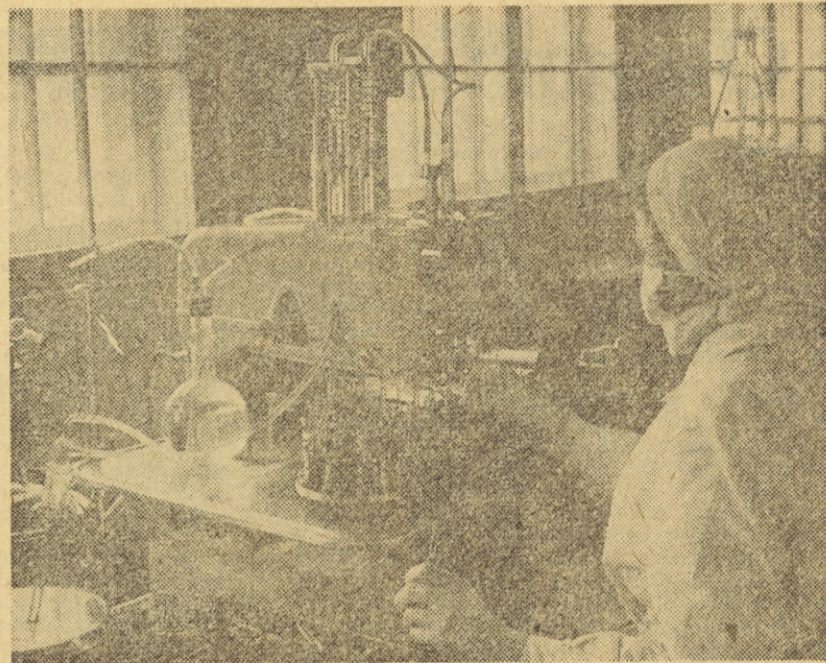
Pomembno delo opravlja Inštitut tudi na področju teoretičnega proučevanja dinamike fluidov. S teoretičnimi raziskavami se ukvarja posebna skupina strokovnjakov. Mnoge sodobne merske metode v turbinski tehniki in temeljito po-

znavanje obnašanja fluida v posameznih elementih turbinskih strojev so plod tega dela. Na tem mestu moramo omeniti vzgojno delo Inštituta, ki mu ga nalaga sodelovanje s Fakulteto za strojništvo.

Pri tem sodelovanju je zlasti pomemben praktičen pouk študentov, ki se tu prvič srečajo s turbinskimi stroji in izpopolnjujejo svoje teoretično znanje.

Poslopje Inštituta za turbinske stroje je pravzaprav nevpadijiva zgradba, ki stoji ob levi strani ceste, nekoliko potisnjena v zelenje bližnjega gozdnega obronka, na poti iz Sentvida proti Gorenjski. Četudi je ta del ceste med nemara najprometnejšimi pri nas, zavoljo dovoljene večje hitrosti marsikateri popotnik poslopja Inštituta niti ne opazi, kaj šele, da bi razsojal o njegovem pomembnem delu. Za samo naselje pa Inštitut vendarle predstavlja pomembno delovno organizacijo, s katere osnovno dejavnostjo lahko seznanj radovedneža vsak domačin.

Inštitut za turbinske stroje je vsa leta doslej predstavljal za naše gospodarstvo pomembno izhodišče za vzgojo kadrov, za snovanje novih načrtov in tehnologije pridobivanja energije s pomočjo vode in zraka, za razvoj gospodarskih organizacij — industrij — ki so se že uvrstile med doma in v svetu iskane proizvajalce turbin raznih tipov in za razne namene. Zlasti v tem letu pa prevzema Inštitut odgovorno nalogo od naše skupnosti, nalogo, ki zadeva hitrejšo, bolj programsko utemeljeno in premissljeno rast domačih hidro-energetskih objektov. Misel vsekakor upošteva izkušnje delovnega kolektiva Inštituta, ki s svojimi dosegmi lahko z uspehom vpliva na kvaliteto posameznih gradenj, na ekonomski rezultat njihove »proizvodnje«, ko bodo vključene v naše visokonapetostno električno omrežje. Obenem pa predstavljajo dognanja Inštituta zanesljiv ključ, ki odpira vrata pri uveljavljanju domačih graditeljev hidrocentral in turbinskih strojev v tujini, kjer je Jugoslavija že močno upoštevan ponudnik.

Stroj za polnjenje in zapiranje ampul v tovarni »Lek« v obratu na Celovški cesti

Pestrost in kvaliteta asortimenta

TOVARNA »LEK« LJUBLJANA vstopa letos v dvajseto leto svojega obstoja in uspešne dejavnosti. Če se bežno ozremo na prehojeno pot v tem obdobju, nikakor ne smemo mimo uspehov zadnjih let, z zavestjo, da sta vložen trud in delo bogato poplačana.

Začetki TOVARNE »LEK« segajo v čas NOV, ko je bil ustanovljen leta 1944 farmacevtski laboratorij v Crnomlju pri sanitetnem oddelku Glavnega štaba NOV in POJ. Iz te zasnove je po osvoboditvi zrasla tovarna zdravil v Ljubljani pod imenom »LEK«, ki se je kasneje povečala z dograditvijo drugega dela podjetja v Mengšu, kjer je sedaj celotna kemična proizvodnja, vzdrževalne delavnice in del farmacevtske proizvodnje.

Pestrost asortimana izdelkov podjetja je tolikšna, da lahko uspešno tekmuje z vsemi sorodnimi tovarnami v Jugoslaviji, vendar ga nenehno izboljšujejo. S kvaliteto in večanjem kapacitet vse bolj prodirajo na domači in tuji trg. S tem si zagotavljajo prepotrebna devizna sredstva za nadaljnjo razširjeno reprodukcijo. Zal je danes velik del, za podjetje življenjsko pomembne surovinske baze, odvisen od uvoza surovin iz inozemstva. Zato je in bo še v prihodnje poglavitna naloga podjetja, da si ustvari z domačo sintezo lastno surovinsko osnovo za svoje potrebe.

Podjetje že dlje vlaga znatna finančna sredstva za razvojno dejavnost. V te namene so tudi ustanovili Zavod za kemijske in farmacevtske raziskave, ki aktivno sodeluje pri usmerjanju razvoja podjetja. Uspehi niso izostali, saj se je bruto produkt podjetja v zadnjih petih letih dvignil vrednostno za nad 300 odstotkov, v približno istem obsegu pa se je povečala tudi vrednost prodanih proizvodov.

Kljub veliki skrbi za izpolnitev plana proizvodnje in prodaje izdelkov, niso pozabili na standard delavcev, zlasti na stanovanjsko izgradnjo, saj so do sedaj izročili delavcem 61 stanovanjskih enot, katerih število bodo v naslednjih letih še povečali.

Tudi za letovanje delavcev je poskrbljeno. Ze nekaj let sklepajo letne pogodbe s Počitniško skupnostjo Ljubljana-Šiška, letos pa so počitniške zmogljivosti povečali še z nakupom doma v Umagu, medtem ko bodo delavci lahko še nadalje obiskovali dom na Veliki Planini.

PODJETJE »GALVANA« VIŽMARJE

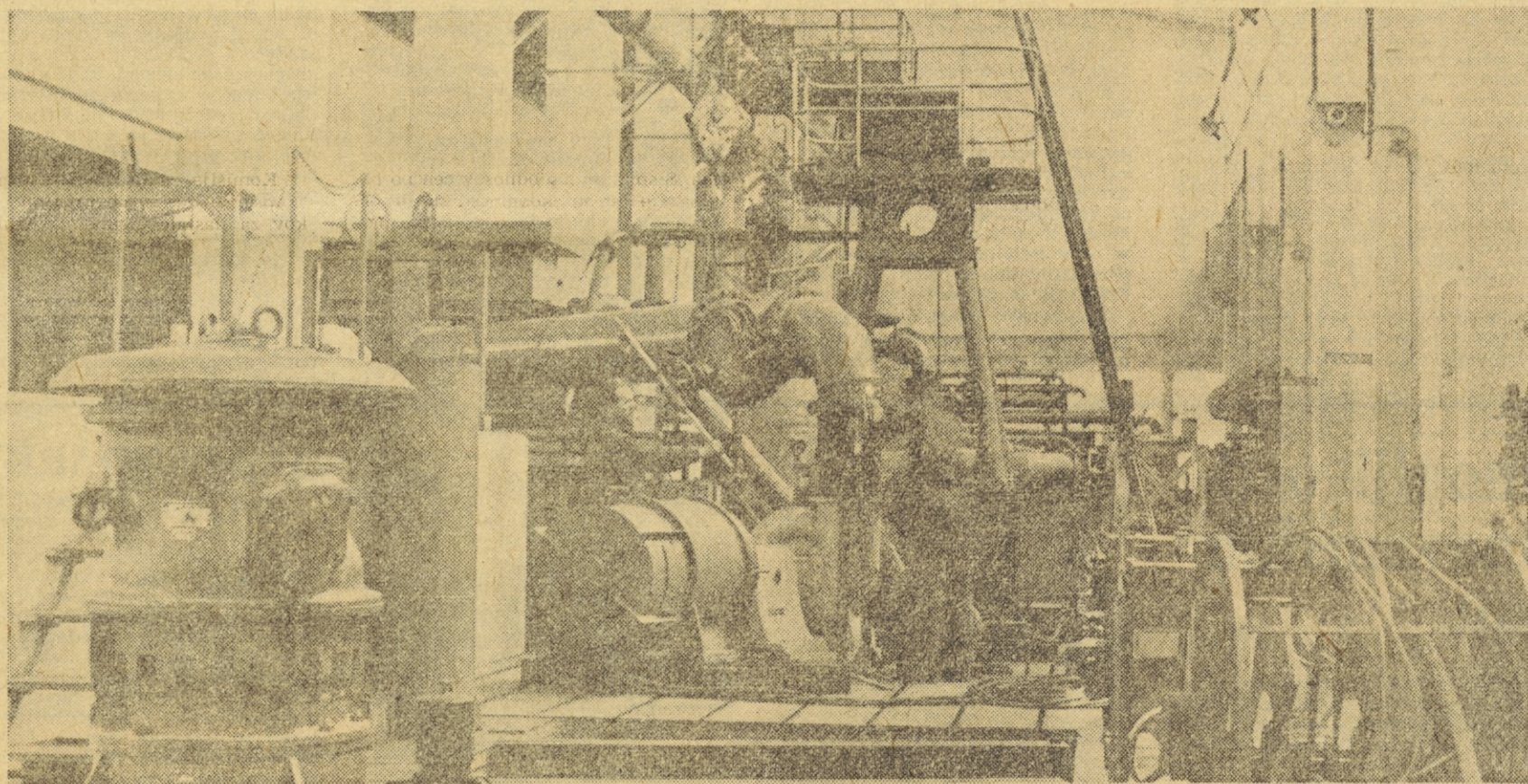
Osnovna dejavnost podjetja »Galvana« Vižmarje je galvaniziranje, in sicer bakrenje, nikljanje, kromanje, cinkanje, medenjenje in kadmiranje. Podjetje namerava zaradi povpraševanja po tovrstnih storitvah, po specialni površinski obdelavi kovinskih industrijskih izdelkov in naprav, v kratkem poleg navedenih vrst galvaniziranja uvesti še eloksacijo in srebrjenje.

Podjetje »Galvana« Vižmarje največ galvanizerskih storitev opravlja za večje industrijske naročnike, kot npr. za »Energoinvest« Črnuče, Loške tovarne hladilnikov, »Avtomontaža« Ljubljana, »Lama« Koper, »Istra-metal« in številne druge.

Dobro gospodarjenje je kolektivno omogočilo izdvojitev znatnejših sredstev za sklade, kljub temu, da so se povprečni osebni dohodki delavcev glede na prejšnja leta občutno zvišali.

Navesti velja, da je kolektiv v zadnjih nekaj letih obseg storitev potrebil, vrh tega pa še uvedel nekatere nove dejavnosti, kar je tudi osnovni vzrok zelo ugodnih poslovnih uspehov, ki jih dosega »Galvana«.

V bližnji prihodnosti kolektiv podjetja »Galvana« ne namerava povečevati proizvodnje s širitvijo obratnih prostorov oziroma z novogradnjami, pač pa bo izpopolnil notranjo organizacijo z ustreznostjo razmestitve obratnih prostorov ter z izboljšanjem notranjih transportnih poti. V ta namen ima podjetje poleg smotrnejše razporeditve obratnih prostorov tudi postavitev dvigal, ki bo obratne prostore po najkrajši in najracionalnejši poti medsebojno povežalo.

Inštitut za turbinske stroje — oddelek za preizkušanje vodnih strojev in črpalk

Gospodarstvo potrebuje več energije

Elektrarno Medvode — ki velja za enega naših prvih ključnih objektov za izkoriščanje hidroenergetskih virov na osrednjem področju Slovenije — so začeli graditi leta 1948. Pet let pozneje je prvi agregat že začel proizvajati prepotrebno električno energijo. Naslednje leto, to je leta 1954, pa je začel obratovati še drugi agregat, tako da sta oba, s skupno močjo 17 MW v zadnjih desetih letih proizvedla na leto povprečno 80 milijonov kilovatinih ur.

Zaradi prenizkega padca vode pa zmogljivost elektrarne do nedavnega ni bila optimalno izkoriščena. Zato se je vodstvo pri Elektrarni Medvode skupaj s projektanti odločilo, da bodo dvignili raven akumulacijskega jezera za 1 meter, s čimer se znatno poveča vodni pritisk, ravno tako pa tudi količina koristne vode. To odločitev so v janskem letu tudi že izvedli. Tako sedaj elektrarna v novih okoliščinah proizvaja letno okrog 5% več energije kot doslej. To predstavlja letno približno 4 milijone kilovatinih ur več, kar v primerjavi s hitro naraščajočo potrošnjo ni veliko, je pa ta energija zelo

dragocena, ker je proizvedena v središču potrošnje.

Hitri gospodarski razvoj in zastojanje energetike v zadnjih letih za potrebami razvoja, terjata naglo graditev čim več novih kapacitet za proizvodnjo električne energije. Ker je ostal spodnji del Save v naši republiki še povsem neizkoriščen, saj jo izkoriščamo samo okrog 22%, sta se delovna kolektiva Elektrarne Moste in Elektrarne Medvode že pred leti odločila, da bosta zastavila vse sile za uresničenje izgradnje električnih central za izkoriščanje Save od Renk do Krškega. Prav ta predvidena gradnja je bila tudi povod, da sta se obe delovni skupnosti lanskega julija odločili z referendumom za združitev v Savske elektrarne, s sedežem v Ljubljani. Spričo uveljavitve novega zakona o elektrogospodarstvu pa so v teku tudi postopki, da se Savskim elektrarnam priključi še del podjetja Elektroprenos, ker bo ta prenehal s poslovanjem in bo njegova dejavnost prešla v sklop treh proizvodno-prenosnih podjetij v Sloveniji, in sicer Dravske, Savske in Soške elektrarne. Podjetje Savske elektrarne, v katerega je vključena tudi elektrarna v Medvodah, bo to-

rej v bodoče poleg nalog v zvezi s proizvodnjo in vzdrževanjem, imelo na skrbi tudi gradnjo novih energetskih zmogljivosti in prenosnih naprav.

In kakšni objekti naj bi bili to?

Projektanti so predvideli, da naj bi bilo od Renk do Krškega sedem vodnih elektrarn, in sicer: Renke, Trbovlje, Suhadol, Vrhovo, Boštanj, Blanca in Krško. Skupna inštalirana moč vseh elektrarn bi znašala 151 MW; v povprečnem hidrološkem letu pa bi te elektrarne proizvedle nekaj nad 900 milijonov kilovatinih ur, od tega okrog 300 milijonov v pasu. Spričo izredne energetske pasivnosti osrednjega slovenskega področja pa elektrarne na Savi še ne bodo pokrile vseh potreb. Zategadelj ni izključeno, da bi prav na tem področju zgradili prvo slovensko nuklearno elektrarno. Se pred uresničitvijo tega načrta pa bo gotovo prišla za gradnjo v bližini Ljubljane v poštveh termoelektrarna na tekoče ali plinsko gorivo. Idejni investicijski programi se v ta namen že izdelujejo. Nedvomno pa bodo dobršen del svoje skrbi Savske elektrarne morale posvetiti tudi obnovi sedanjih prenosnih naprav in pa gradnji no-

vih daljnovodov in transformatorskih postaj, da bi bilo na ta način to področje vselej zanesljivo oskrbovano z električno energijo.

Gradnja vseh sedmih objektov na Savi bi trajala približno 6 let. Savske elektrarne pa so pri Jugoslovanski investicijski banki že vložile prošnjo za kredit v višini 43 milijard dinarjev, pri čemer bi se celotna investicijska vsota sorazmerno razdelila na vseh 6 let graditve. Vsekakor so predvideni investicijski stroški sorazmerno nizki, to pa predvsem zato, ker gre pri tem le za dva tipa pretočnih elektrarn s cevniimi turbinami. Zaradi enakosti objektov bi se torej gradnja močno pocenila in bi se postopoma razvijala od objekta do objekta. Precejšen prihranek pa bi pomenila tudi tipizacija hidromehanske in elektrostrojne opreme.

Glede na izredno pasivno elektroenergetsko bilanco v naši republiki in sploh v zahodnem delu države, je graditev takšnih objektov nujna predvsem zaradi cenosti proizvedene energije, zaradi česar kolektiv Savskih elektrarn upravičeno pričakuje vso pomoč družbe za uresničitev tega načrta.

Osemnajst let LITOSTROJA

BLAGOVNA PROIZVODNJA LITOSTROJA V MILIJARDAH

Prvega in drugega septembra letos je delovni kolektiv tovarne Litostroj v Ljubljani slavil dva pomembna jubileja: osemnajstletnico obstajanja tovarne in petnajsto obletnico samoupravljanja. Razvoj in uspehe tega našega pomembnega podjetja strojne industrije nam lahko najlepše osvetlijo nekateri podatki, ki smo jih zbrali ob teh dveh jubilejih.

Blagovna proizvodnja Litostroja je prvo leto (1947) dosegla komaj 293 milijonov dinarjev. Leta 1954 se je povzpela že na 3,8 milijarde dinarjev, naslednje leto (1955) — torej pred desetimi leti — pa na 5,19 milijarde dinarjev. Lani je preseгла 15,4 milijarde dinarjev, letos pa naj bi po planu dosegla 17 milijard. V desetih letih se je torej povečala za skoraj 12 milijard in se potemtakem več kot potrojila. Še bolj značilen je njen vzpon v zadnjih petih letih: leta 1960 je znašala 7,6 milijarde dinarjev, letos pa bo za skoraj deset milijard večja.

Vredno je omeniti še tale podatek: vtem ko je skupno proizvodnja pred petnajstimi leti znašala le 3824 ton, presega danes že 23.000 ton, kar pomeni, da je že kar šestkrat večja kakor leta 1950.

Pred petnajstimi leti je delalo v Litostroju 1470 delavcev; danes jih je 3600 ali nekaj več kot dvakrat toliko. Če primerjamo porast delovne sile z mnogim večjim porastom skupne proizvodnje (2:6), nam je takoj jasno, da se je v tem času zelo povečala tudi proizvodnost, kar je seveda za ocenjevanje napredka najpomembnejše.

Doseženi uspehi temeljejo po eni strani na bogati tradiciji in izkušnjah delavcev, ki so že ob ustanovitvi stopili v tovarno, po drugi strani pa na visokem odstotku delavcev, ki so že 10 ali celo 15 let v podjetju in ki s svojim delom ustvarjajo novo delovno tradicijo v tovarni. Tako je že zmeraj zaposlenih okoli 30 delavcev, ki so v podjetju že od leta 1946; kar 106 jih je že od leta 1947; od leta 1950 dalje jih še zmeraj dela 108, nad deset let (od leta 1955 naprej) pa 141. Pri tem je treba še omeniti, da je bilo od leta 1957 do danes (to je od desetletnice tovarne dalje) evidentiranih skupaj že 1492 »desetletnikov« in od leta 1962 dalje celo že 590 »petnajstletnikov« ali delavcev, ki so že polnih 15 let v tovarni. Skupaj je bilo torej do danes evidentiranih 2331 delavcev z 10 ali več leti službe v podjetju, torej skoraj dve tretjini vseh delavcev, kar je tembolj značilno, ker je delovni kader v tovarni sorazmerno mlad, saj je povprečna starost zaposlenih delavcev komaj 27 do 28 let.

Ob jubileju samoupravljanja je prav, če navedemo še to, da je od 2. septembra 1950 do zadnjih volitev v organe samoupravljanja prešlo skozi te organe nič manj kot 1305 članov delovne skupnosti ali več kot tretjina vseh zaposlenih.

Od svoje ustanovitve 1. septembra 1947, ko je kot prvi obrat podjetja začela z delom livarske sive litine, se je Litostroj zelo hitro in dinamično razvijal v eno največjih slovenskih in jugoslovanskih podjetij strojne industrije.

Tovarna Litostroj v Ljubljani je bila ustanovljena takoj po drugi svetovni vojni na bogati tradiciji in izkušnjah, ki so si jih pridobili slovenski inženirji, tehniki in visokokvalificirani delavci na področju gradnje vodnih turbin, črpalk in druge opreme. V Litostroju so samo nadaljevali z delom starejših generacij delavcev in strokovnjakov iz nekdanjih strojnih tovarn.

Proizvodni program Litostroja obsega danes vodne turbine vseh vrst in hidromehansko opremo za hidroelektrarne, črpalke vseh vrst in opremo za črpalne postaje, električne mostne žerjave, reduktorje in razno opremo za industrijo, predvsem za opekarne, cementarne, železarne in kemijsko industrijo, sredstva talnega transporta (viličarje, prevozna dvigala itd.), dieselske motorje do moči 3000 KM (po licenci svetovno znane danske tvrdke Burmeister & Wain), hidravlične in vakuum stiskalnice, ulitke iz sive in jeklene litine in razne dele ladij za ladjedelnice (sidra, propelerje, krmene statve in podobno).

Uspehe Litostroja na področju gradnje turbin lahko ilustriramo s temile podatki:

Do danes je Litostroj izdelal okoli 300 turbin s skupno močjo, ki presega 3.700.000 KM. Povprečna moč posameznega agregata se je v zadnjih letih povzpela že na 30.000 KM. Po dimenzijah največje turbine je Litostroj izdelal za hidroelektrarno Perućo v Jugoslaviji in to Francisove turbine po 29.000 KM na padcu 41,2 metra s 187,5 vrtljaja na sekundo. Po moči največje turbine pa je Litostroj dobavil za HE Split, kjer sta bila spuščena v pogon dva Francisova agregata po 163.000 KM, ki sodita med največje turbine te vrste v Evropi, na Balkanu pa sta doslej največji. Med največjimi agregati, izdelanimi v Litostroju za Jugoslavijo, je treba omeniti še pet Francisovih turbin po 31.000 KM za HE Jablanico, štiri Kaplanove turbine po 30.400 KM za HE Zrnovnik, dve Peltonovi po 50.000 KM za HE Mavrovo, dve Peltonovi turbini po 53.500 KM za HE Perućico, dve Francisovi turbini po 75.000 KM za HE Bistrice itd. V novembru so bile spuščene v preizkusni pogon tudi turbine v HE Senj in HE Globočica, ki spadajo prav tako med večje.

Litostroj pa se že nekaj let udeležuje s svojimi ponudbami turbin tudi vseh najpomembnejših licitacij v inozemstvu, kjer se je s svojimi kvalitetnimi izdelki uveljavil že na raznih kontinentih in je za marsikatero licitacijo iskan kooperant uglednih svetovnih tvrdk s tega področja. Do-

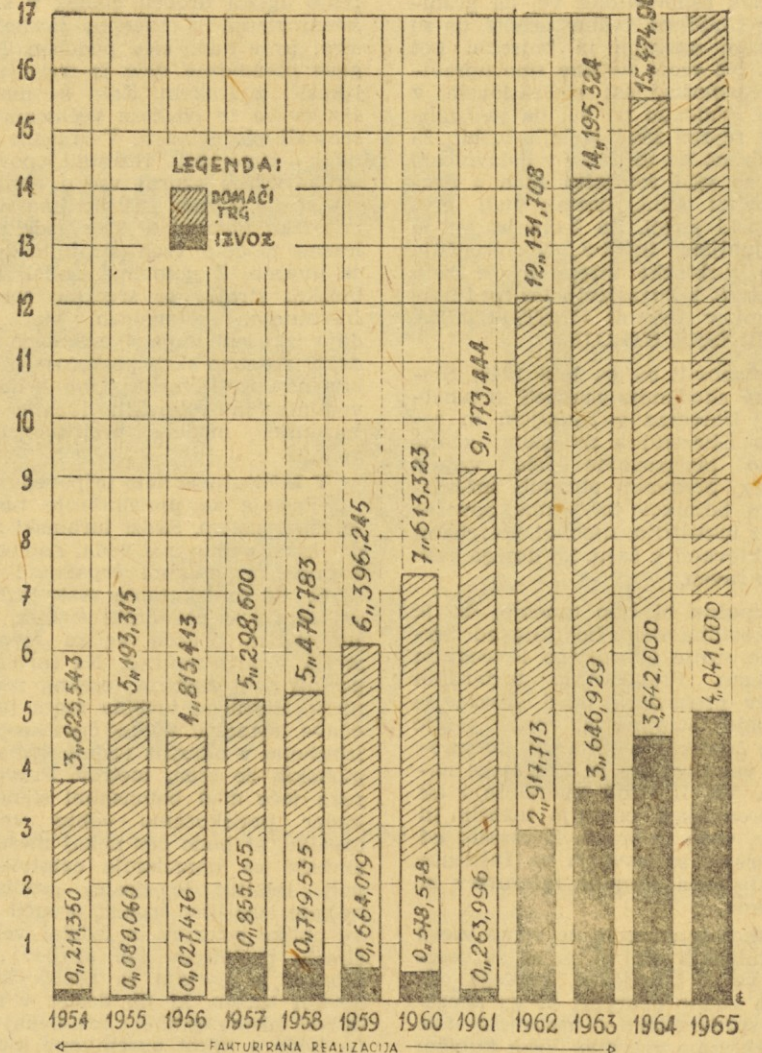
slej je Litostroj dobavil svojo opremo za več hidroelektrarn v Turčiji, za dve v Pakistanu, za sedem v Indiji (in Nepal), dve v Etiopiji in pa eno v Togu, Gvineji in Maroku. Med njimi so nekateri pomembnejši objekti, kakor npr. Jaldhaka, Yamuna I in II, Sholoyar, Peryar idr. v Indiji.

Litostroju je uspelo prodreti na zunanje trge tudi s črpalkami in opremo za črpalne postaje. Po prvem naročilu iz Sirije in Irana pred leti je leta 1962 prejel naročilo za opremo 55 črpalnih postaj za namakanje v delti Nila. Ta oprema je bila že dobavljena in je vključevala razen črpalk in ostale opreme tudi stacionarne motorje tipa 320-MTS-30, ki jih Litostroj proizvaja po licenci danske tvrdke Burmeister & Wain (hkrati z motorji za ribiške ladje in ladje male obalne plovlbe, kakor tudi pomožnimi dieseli motorji za ladje vseh vrst). V letih 1962 in 1963 pa je Litostroj prejel iz Egipta še dve naročila za črpalne postaje, in sicer po prvem za pet črpalnih postaj v Spodnjem Egiptu in po drugem za štiri črpalne postaje v Zgornjem Egiptu, ki bodo vse opremljene s propellerskimi črpalkami posebne izvedbe. Te črpalke so namenjene za odvodnjavanje. Razen gornjih večjih je Litostroj prejel iz inozemstva tudi nekaj manjših naročil za črpalke.

Nad vse pomemben izvozni artikel pa so za Litostroj električna mostna dvigala skatlastoparabolične oblike, ki so se s svojo lahko moderno izdelavo hitro uveljavila zlasti v Indiji. Doslej je Litostroj poslal v Indijo že nad 120 takšnih dvigal, največ z nosilnostjo nad 100 ton, med njimi pa tudi doslej največje dvigalo te vrste v južnovzhodni Aziji, montirano v znani indijski hidroelektrani Bhakra Nangal pod Himalajo, ki jo poznajo tudi drugod zaradi najvišjega jezusa na svetu. Razen iz Indije pa je Litostroj prejel naročila za električna mostna dvigala tudi iz Grčije, Egipta in Mehike.

Litostroj je prvič izvozil električne mostne žerjave v letu 1954, in sicer 30 mostnih žerjavov za tovarno vagonov v Peramburu v pokrajini Madras v Indiji. Ti žerjavi so bili izdelani v klasični predalčni obliki. S sistematičnim raziskovalnim delom pa so projektanti v Litostroju postavili leta 1955 osnove za nov tip žerjava, ki se zaradi dveh svojih tehničnih značilnosti imenuje skatlastoparabolični žerjav. Z analizo so bili ugotovljeni parametri, ki za vsak posamezni primer dajejo najlažji in najbolj ekonomični tekalni most. Še istega leta so rešili tudi konstruktivne značilnosti žerjava takšnega tipa in dobili so standardni tip žerjava, ki se je apliciral na celotno območje od malih do največjih nosilnosti. Preizkusi so potrdili teorijo.

Razen omenjenih proizvodov je Litostroj začel izvažati tudi naprave za industrijo, predvsem za tovarne

cementa (v Indiji, Etiopiji in Sudanu). Na tem področju uspešno sodeluje s podjetji Djuro Djaković, Rade Končar in Metalna. Največji letošnji uspeh na tem področju pa pomeni sklenitev pogodbe za dobavo celotne opreme za železarno v Indiji. Vrednost opreme za tak objekt presega 8 milijonov dolarjev.

Med indirektno izvozne uspehe pa je treba šteti še dieselske motorje, ki jih je Litostroj dobavil za tuje ladje, izdelane v naših ladjedelnicah za druge države (npr. Indonezijo, Ceylon, Tunis, Sovjetsko zvezo itd.).

Na področju maloserijske proizvodnje je Litostroj razen s črpalkami, dieselskimi motorji, stiskalnicami (vakuum stiskalnicami za izdelovanje votle opeke in hidravličnimi stiskalnicami za izdelavo plastičnih mas in predelavo odpadnega materiala) dosegel prve izvozne uspehe tudi s svojimi viličarji (ki jih izdeluje z nosilnostjo po 2, 3 in 5 ton), izmed katerih je dobavil Sovjetski zvezi 150 viličarjev po 5 ton. Zanimanje

za te proizvode pa so pokazali tudi drugod v inozemstvu.

Med sredstva tako imenovanega talnega transporta, ki jih Litostroj izdeluje maloserijsko, je treba šteti tudi prevozna dvigala po štiri in osem ton nosilnosti in v zadnjem času še bagre.

Na področju proizvodnje hidravličnih strojev (turbin in črpalk) je lani zaradi povečanega izvoza narasla predvsem proizvodnja turbin in hidromehanske opreme, ki je s 4200 tonami močno preseгла povprečno letno proizvodnjo 3000 ton. Dobra četrtina te proizvodnje je šla v inozemstvo, kar potrjuje velik ugled, ki si ga je Litostroj v zadnjih nekaj letih pridobil na zunanji trgih kot cenjen in upoštevan proizvajalec opreme za hidroelektrarne.

Na področju strojev in naprav se bo letos nadaljevala predvsem izdelava in dobava večjih mostnih tekalnih žerjavov z nosilnostjo nad 100 ton za železarno Skopje, kakor tudi novih žerjavov za Indijo.

70-odstotne zmogljivosti za gradnjo stanovanjskih objektov

Nedvomno lahko štejemo GRADBENO PODJETJE »MEGRAD« med starejša tovrstna podjetja, tako na občinskem kot tudi na širšem teritorialnem področju, saj je bilo ustanovljeno leta 1946 in bo torej prihodnje leto praznovalo 20-letnico obstoja.

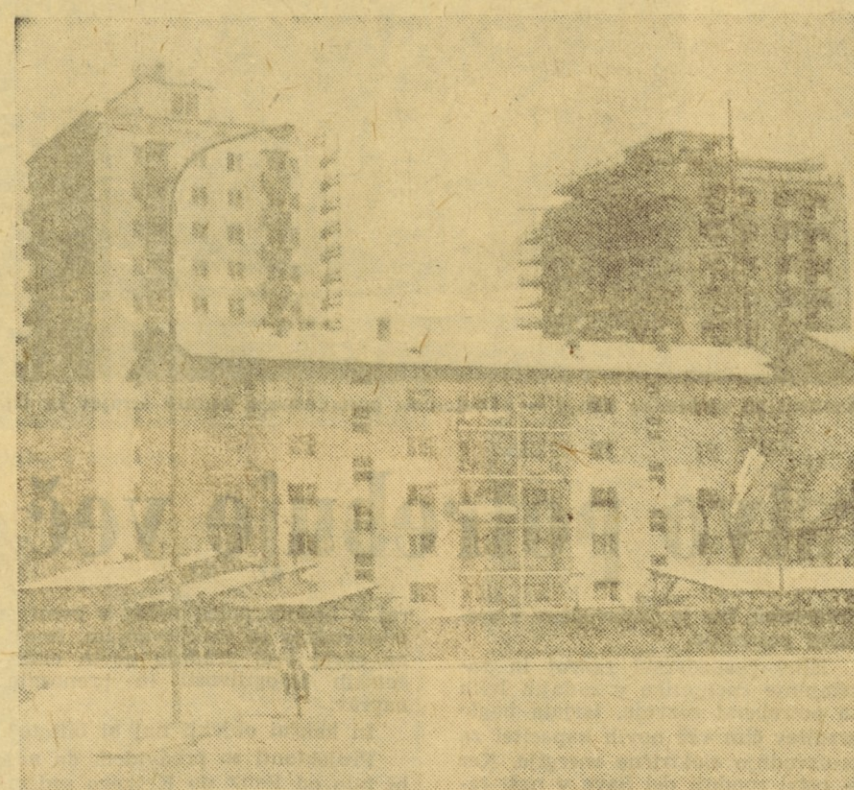
Začetek je bil seveda dokaj skromen, saj je na primer skupna vrednost osnovnih sredstev ob ustanovitvi znašala nič več kot 300 tisoč, medtem ko znaša sedanja vrednost pol milijarde dinarjev. Že iz tega podatka je razvidno, da je podjetje silovito napredovalo ter na področju gradbeništva doseglo zavidljive rezultate. Skratka, majhno gradbeno podjetje, ki je bilo v začetku usmerjeno izključno na gradnjo manjših objektov, se je v času obstoja razširilo v močno gradbeno podjetje, ki danes razpolaga z vsemi modernimi gradbenimi stroji in je sposobno opravljati vsa dela še na tako visokih in zahtevnih gradnjah.

Tako kot številna podjetja na področju občine Šiška, je tudi podjetje »Megrad« doživelo pomembnejši preobrat v svoji dejavnosti. Leta 1952 je namreč zabeležena prelomnica v njegovi dejavnosti, kajti takrat se je že deloma specializiralo za gradnjo stanovanjskih in industrijskih objektov. Od tega leta dalje je kolektiv intenzivneje usmerjal lastna sredstva v modernizacijo in mehanizacijo proizvodnje, hkrati pa vztrajno iskal smer specializacije, ki je leta 1962 dokončno prešla v — stanovanjsko graditev. Podjetje izkorišča danes 70 % svojih zmogljivosti za graditev stanovanjskih objektov in le 30 % za industrijske objekte. Skratka, kolektiv je dokončno utrdil smer proizvodnje, ki bo vodilo za perspektivni program razvoja in ki ga bo skušal realizirati do leta 1970. Po tem programu bo kolektiv

še nadalje utrjeval smer proizvodnje na področju stanovanjske graditve s tem, da bo posvečal več pozornosti gradnji stanovanj z lastnimi sredstvi za trg. Pri gradnji za trg se je lani pa tudi letos že dobro uveljavil, lahko pa bi dosegel večje uspehe, če bi imel na voljo več obratnih sredstev. Naj napišemo, da grade komfortna stanovanja in da je gradnja stanovanj s sredstvi podjetja cenejša, predvsem zaradi manjše režije in drugega. Zanimanje občanov za takšna stanovanja je precejšnje, žal pa podjetje nima možnosti povečati obsega stanovanjske izgradnje za trg, čemur so brzokone vzrok premajhna obratna sredstva.

Povsem neizpodbitno je torej dejstvo, da je gradbeno podjetje »Megrad« prispevalo velik delež k izgradnji stanovanjskih in industrijskih objektov, tako na področju občine Šiška kot tudi na področju vseh mestnih občin. Naj jih naštejemo le nekaj: 160-stanovanjski blok v Zvezni ulici v Šiški, Hotel »Ilirija«, stolpnica v Ilirski ulici, Dom upokoencev (pri Taboru), 4 stolpnice (Na Jami) itd. Velja poudariti, da »Megrad« gradi tudi infekcijsko kliniko, da se je vključil v Poslovno združenje gradbenih podjetij »GIPOS« ter, da sodeluje pri izgradnji »SOSESKE Sg«, ki predvideva gradnjo 2700 stanovanj, katerih zazidalna površina je določena z urbanističnim načrtom med Vodnikovo, Celovško in Sišensko cesto.

Ceprav je kolektiv posvetil precej pozornosti razvoju in prosperiteti podjetja, na skrb za povečanje družbenega standarda ni pozabil, saj je vložil precej sredstev tudi za izgradnjo lastnih stanovanj (40), medtem ko so prav tolikšnemu številu delavcev nudili posojilo za individualno izgradnjo.

G. P. »MEGRAD«: V ospredju — graditev za trg, v ozadju stolpnica, ki jo podjetje gradi za stanovanjski sklad občine Šiška

O STANDARDU ZAPOSLENIH

Z očitnim prizadevanjem za realizacijo takšnega družbenega standarda, ki lahko zagotovi stalnost zaposlenih, seznanja obrtno gradbeno podjetje »ŠISKA«, saj s svojimi razpoložljivimi sredstvi iz leta v leto dopolnjuje lastni stanovanjski fond: urejena in opremljena stanovanja v samem domu z zmogljivostjo 115 ležišč so trenutna osnova. Podjetje tej osnovi dodaja ustrezno z naraščanjem števila zaposlenih in hkrati skladno z diagramom letne proizvodnje: pred desetimi leti je bilo v podjetju okoli 50 delavcev, ki so ustvarili letno nad 38 milijonov v realizaciji, lani je podjetje realiziralo 368 milijonov v realizaciji, njegov delovni kolektiv pa je dosegel 148 zaposlenih. Primerjave so nedvomno izredno ugodne, saj opozarjajo na izredni porast produktivnosti, kar je rezultat doslednega uvažanja mehanizacije, boljše organizacije dela in ne naposled stalnosti delovnega kolektiva, kar v dokajšnji meri omogoča podjetju solidno opravljanje naročil. Vsekakor ima tudi to podjetje problem fluktuacije, a ravno ta problem zavestno odklanja iz dnevnih redov pogovorov s skrbjo za družbeni standard, z izgrajevanjem osnove, stanovanjskega fonda.

Prostorninske zmogljivosti — omejene

PODJETJE »KOVINAR« je bilo ustanovljeno leta 1956 iz zasebne obrtne delavnice, katere profzvodni program je obsegal izdelovanje okrasnih kovinskih predmetov in umetno kovaštvo. Toda kmalu po ustanovitvi družbenega obrtnega podjetja so razširili dejavnost še na izdelovanje stavbno ključavničarskih proizvodov ter pasarstva.

Ceprav si je kolektiv podjetja od ustanovitve pa do danes prizadeval

doseči boljše uspehe, kar potrjuje tudi doseženi bruto dohodek lani, ko je podjetje ustvarilo skoraj 190 milijonov din, medtem ko je leta 1960 bruto dohodek znašal le nekaj nad 57 milijonov dinarjev, večjih možnosti za nadaljnji razvoj nimajo. Nikake obetajoče perspektive namreč nimajo za razširitev prostorninskih zmogljivosti, medtem ko jim primanjkuje tudi kadra. Seveda pa ni

nič manj problematično pomanjkanje surovin, ki podjetju ne daje možnosti izpolniti vseh naročil in s tem planskih obveznosti. V letu 1963 je podjetje vpeljalo nekaj novih dejavnosti in tako ključavničarsko dejavnost dopolnilo še z oblaganjem aluminija, sten izložb, vrat in podobnega ter z ulivanjem barvnih kovin. Opustili pa so umetno kovaštvo in pasarstvo.

V širokem spektru barv in lakov medvoškega Colorja

Pred leti je medvoški COLOR izdal priložnostno publikacijo, ki je govorila o stopetindvajsetih letih proizvodnje premaznih sredstev, o nastanku tovarne in njenem dotokratnem razvoju. Kolikor pomemben naj bi že bil ta mejnik, leta, ki so minula do današnjega dne, so tedaj doseženo raven zopet postavila v senco, dosežki, ki so se nanizali vse od takrat so tolikšni, da je sicer lična in zgovorna knjižica o 125 letih »Colorja« že močno zastarela.

Redke so namreč industrijske zvrsti, ki bi bile v toliki meri vezane na celotno človekovo ustvarjanje kot je prav industrija barv in lakov. Saj gre pri slehernem izdelku v zaključni fazi za nepogrešljiv barvni oplesk, za zaščito, za estetsko zaključitev, ki odpre pot funkcionalnosti samega izdelka.

Omenjena vloga premaza nalaga industriji, ki jamči za to proizvodnjo, številne in odgovorne naloge. »Colorjevi« ljudje to vse predobro vedo in čutijo. Vsestranskost potrebnih zaščit glede na posamezne materiale — kovina, les, guma, beton, umetne mase itd. — in zopet specifične zahteve, ki jih postavlja premazu okolje, vremenski pogoji, voda, kemikalije, vročina itd., itd., predstavljajo za proizvodnjo premaznih sredstev vsakodnevne probleme.

V Medvodah so tej smeri posvetili vso skrb in ustvarili so sodobno podjetje, sodobno tovarno, ki je uspešno prebolela začetno obrtniško miselnost in se uvrstila kot enakovredna med renomirane evropske firme.

da kvaliteta »Colorjevega« blaga je boj vzdržala, od 30.000 dolarjev so naslednja »egiptovska« leta navrgla 90, 150, 210 tisoč dolarjev in naslednje obdobje, z razširitvijo izvoznih mostišč (Kuba, SSSR, Grčija, Turčija itd.), se je povzpelo na 500.000 dolarjev. Če govorimo v jeziku odstotkov se je od izvoznega startnega leta (1958) izvozna realizacija povečala za 1966%! Celotna izvozna realizacija pa predstavlja od doseženega bruto produkta okoli 7%, kar je za približno 2% več od evropskega povprečja.

V dobi pospešene izvozne dejavnosti je namreč omenjeni podatek več kot zanimiv, saj se je tovarna v začetku letošnjega leta znašla pred zahtevo, da sicer dokajšnji uvoz repromateriala krije s svojim izvozom. Ker v okviru splošne devizne politike niso upoštevali dejstva, da je bazični del kemične industrije, ki naj bi jamčil surovinsko osnovo industriji premaznih sredstev, še vedno pripravljali, razvojni fazi, se je morala tovarna v prvem tromesečju letošnjega leta nenehno boriti za vsako posamezno devizno plačilo. Ni dvoma, da ima taka praksa v oskrbi z uvoznim repromaterialom za nasledek nedinamično, nekontinuirano in trzavo proizvodnjo, ki se mora v skladu s trenutnimi razpoložljivimi surovinami prilagajati izjemnim pogojem, ki ne poznajo dolgoročnega proizvodnega načrta, temveč se v proizvodnem procesu spreminjajo v en sam delovni eksperiment.

Tu moramo za primer podčrtati že omenjene izvozne dosežke ostalih zahodnoevropskih držav, za katere

na mestu, saj je ključ do enakomernosti »Colorjeve« proizvodnje prav v pravilnem ocenjevanju tega vprašanja. Zato »Color« nenehno poudarja pomen tega specifičnega in važnega primera posrednega izvoza s premazi na najrazličnejših proizvodih, pomaga ustvarjati potrebni devizni fond.

Serijsko podatkov naj dopolnimo še s številnimi pokazatelji »Colorjeve« količinske proizvodnje, ki je v letu 1953 dosegla okoli 4000 ton premaznih materialov, v letu 1964 14.000 ton barv in lakov, v letu 1965 pa bo dosegla 15.000 ton.

Bilo bi torej napak, če bi prešli približno 2800 proizvodov, ki razporejeni v posamezne proizvodne skupine sestavljajo tisoče ton najrazličnejših premaznih materialov.

V »Colorju« izdelujejo približno 2800 različnih proizvodov. Osnovna, klasična proizvodnja, ki je nekdanj pomenila alfo in omego pleskarskega dela, sicer še vedno sodi v sortiment »Colorjeve« palete, toda spričo čedalje večje vloge različnih sintetičnih smol, se oljnata barva in oljnati emalj omejujejo le še na posamezna ožja področja.

V konglomeratu vsemogočih sintetičnih premazov naj omenimo na prvem mestu »Syntol«, ki si je v zadnjih dveh, treh letih pridobil velik ugled in ga potrošniki avtomobilskih premazov poznajo kot izvrstno zračno sušilne emalje, ki prav v ničemer ne zaostaja za vrhunsko proizvodnjo tovrstnih emaljev zunaj naših meja. Tradicijo ima univerzalno uporabljivi »Medolux«, ki je pri oplesku pohištva, lesene in metalne galanterije praktično nepogrešljiv.

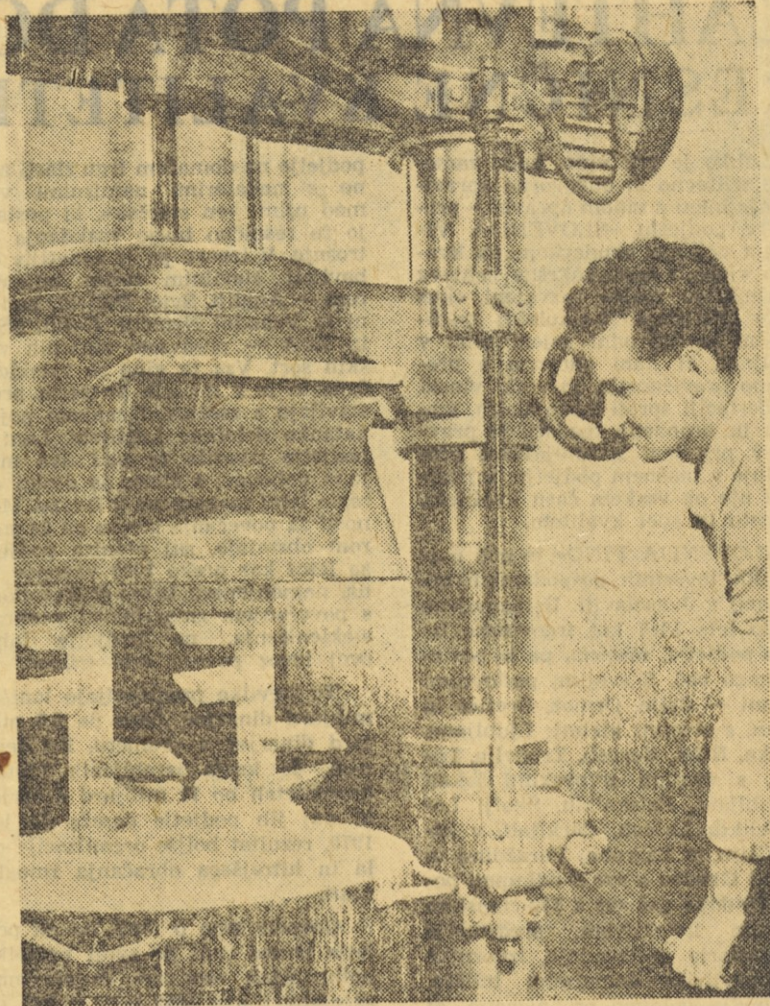
Vrsti zračno sušilnih proizvodov se pridružuje dolga serija premaznih sredstev sušilnih v pečih. Specialni emalje za zaščito hladilnikov, bojlerjev, pralnih strojev, elektro aparatov, lesenit plošč, razne strojne opreme, vselej in povsod prirejenih za posebne potrebe in posebne pogoje.

Posebno barvno področje je področje antikoroziivne zaščite. Bitumni, epoksi, smole, asfalti in vrsta drugih umetnih smol sestavljajo surovinsko osnovo »Colorjeve« kvalitete izbire te vrste.

Barve na bazi polivinilacetata, na bazi polimerov in kopolimerov so namenjene zaščiti gradbenih materialov, fasad, stroporja, betona, salonita in nič manj za lesena ogrodja week-end naselij, za stene kopalnic, za oplesk predorov, skratka povsod, kjer stremimo za dolgoročno zaščito.

Izpod »Colorjevih« strojev pritekajo premazi, ki so odporni proti različnim kemičnim vplivom. »Piroliti« zdrže tudi do 800°C, »Bukoliti« štijo parkete in vrsto proizvodov elektro industrije, medtem ko so »Epcolorji« znani kot zaščita za izjemno težke pogoje.

In vrsta emaljev še ni izčrpana, tu je še ogromni sortiment različnih nitro kvalitete, poliestrov, elektroizolacijskih lakov, barv za usnje,

Priprava barvnih mešanice

premazov, prirejenih za specifične tropске pogoje in končno celoten sistem premaznih faz za zaščito ladijskega materiala, kjer si kujejo ugled vse velike svetovne barvne industrije.

Lahko trdimo, da je »Colorjeva« raziskovalna služba na tekočem z dognanji, ki spremljajo razvoj in odkritja barvne tehnologije. Imeti tak laboratorij pomeni, biti vseskozi sodoben. Vsakodnevni proizvodni problemi nalagajo raziskovalnemu delu posluh za izid nenehnega boja med težjo stvarjo, da odmo in se hkrati bore, da bi si svoje omejeno trajanje čim bolj podaljšala. Katera barva naj bi tu ali tam čimdlje zdržala, tembolj pokrila, čimveč prenesla, čimpreje se posušila, čimbolj se sprijela, se bolj svetila, skratka, v čim večji meri služila svoji zaščitni vlogi in hkrati dajala čim popolnejši estetski videz.

Znova in znova se tako pojavljajo tržne novitete, ki so del poti nenehnega razvoja. Načrti so veliki in vsak čas naj bi trg zvedel za eno takih novih stvari, za licenčni proizvod »Corrole« — dosežaj največje odkritje v boju proti rji.

Vsi veliki »Colorjevi« načrti pa so v zadnjih letih naleteali na težave, kolektiv je namreč do skrajnih možnih meja izčrpal svoj akcijski radius, svoje strojne kapacitete, svoja laboratorijska raziskovalna in kontrolna pomagala ter se znašel pred neogibno zahtevo — razširiti svoje proizvodne meje. O osnovnem konceptu, ki vidi svojo življenjsko rešitev v premiku čez tire gorenjske proge na področje pod zaselkom Vaše, so v

»Colorju« veliko razpravljali. Dolga pot od idejnega elaborata do samega rekonstrukcijskega načrta se je zatikala pri dinarjih, kreditih in podvariantah. Slednjic je obveljala preprosta resnica, da se bo treba nasloniti predvsem na lastne sile, na dinarje, ki bodo ostali od barv in lakov. Sedemletni rekonstrukcijski program predvideva investicijsko naložbo v višini blizu 2,5 milijarde dinarjev. Na gradbeni del naj bi odpadlo okoli 800 milijonov, ostalo za opremo, od katere je več kot polovica domačega izvora. Kolektiv tako čaka, da bi s sedanji 300 milijoni v »žepu« lahko zasadil prvo lopato in tako v postopni etapni izgradnji zmagal v tekmi s časom, ki mu že dobro leto neusmiljeno kaže hrbet.

Ne gre končno samo za »Color«, gre za družino industriji, ki so vezane na »Colorjeve« stroje, gre za »Tamove« Pionirje, gre za »Colibrije«, za »fiče«, gre za življenjsko dobo naših elektrarn, naših jezov, naših ladij itd. — skratka za vrsto stvari, ki se gibljejo in hodijo v »Colorjevi« preobleki.

»Color« se namreč zaveda svoje velike družbene vloge, svoje odgovornosti, ki mu jo razvoj našega gospodarstva nalaga ter zato nemalokrat ugotavlja, da vrsta dolgotrajnih administrativnih postopkov hromi delovni impulz, ki dinarje obrača v milijone.

Ob osrednjem problemu, ki čaka na rešitev pa se nabira še vrsta manjših problemov, ki jim delovni ljudje pravijo: razširitev menze, počitniški dom in podobne bolj subjektivne težave. Toda tudi ti problemi so rešljivi in jih bodo rešili.

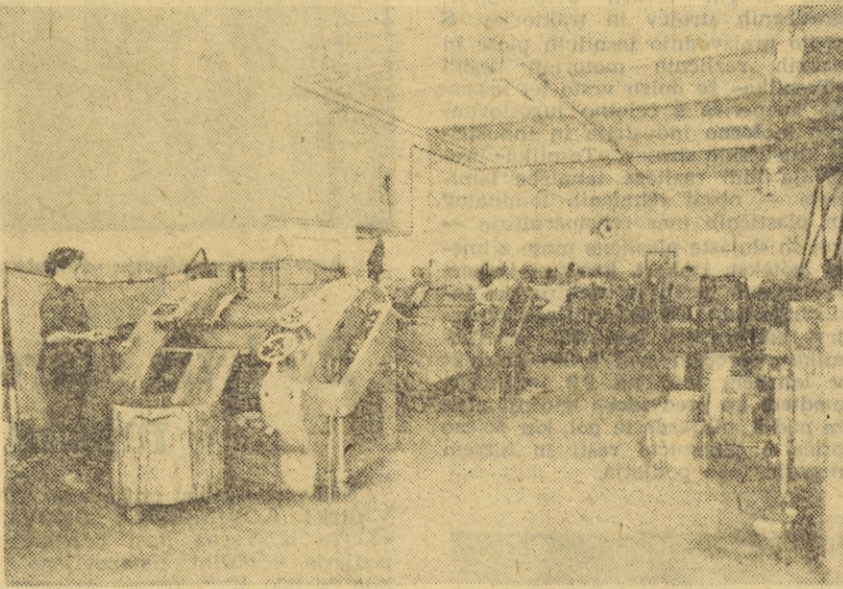
Brezhibno delajo tečajji za kvalifikacije, člani kolektiva se zbirajo na predavanjih, ki govore o pomenu, vlogi in potrebnosti dobrih samoupravnih organov. »Color«, je bil med prvimi, ki so z dvainštridesetletnim delom začeli ustvarjati več kot prej, obračunske enote so zaživele in na sejah odborov in svetov tečejo plodni, živahni in samozavestni razgovori — znak, da so na pravi poti in da vedo, kaj hočejo.

Obrtno podjetje »Pleskarstvo«

Obrtno podjetje »PLESKARSTVO« LJUBLJANA, Kebetova 6, opravlja slikopleskarska dela in je lani ustvarilo za 26 milijonov din realizacije. Po planu za leto 1965 bo realizacijo predvidoma povečalo za 15 odstotkov.

Podjetje zaposluje 18 ljudi, večidel kvalificiranih soboslikarjev oziroma pleskarjev, katerih povprečni osebni dohodki so se zvišali od 31.000 dinarjev povprečno na mesec v letu 1963 na sedanjih 46.000 din v povprečju. Zvišanje osebnih dohodkov je ustallo raven zaposlenih v podjetju, ki so zlasti leta 1963, ko so bili osebni dohodki znatno nižji, prehajali v obrtne servise stanovanjskih skupnosti, kjer so bili pogojji precej boljši.

Ker je naročil zlasti v dobi gradbene sezone dovolj, podjetju primanjkuje kvalificiranih delavcev.

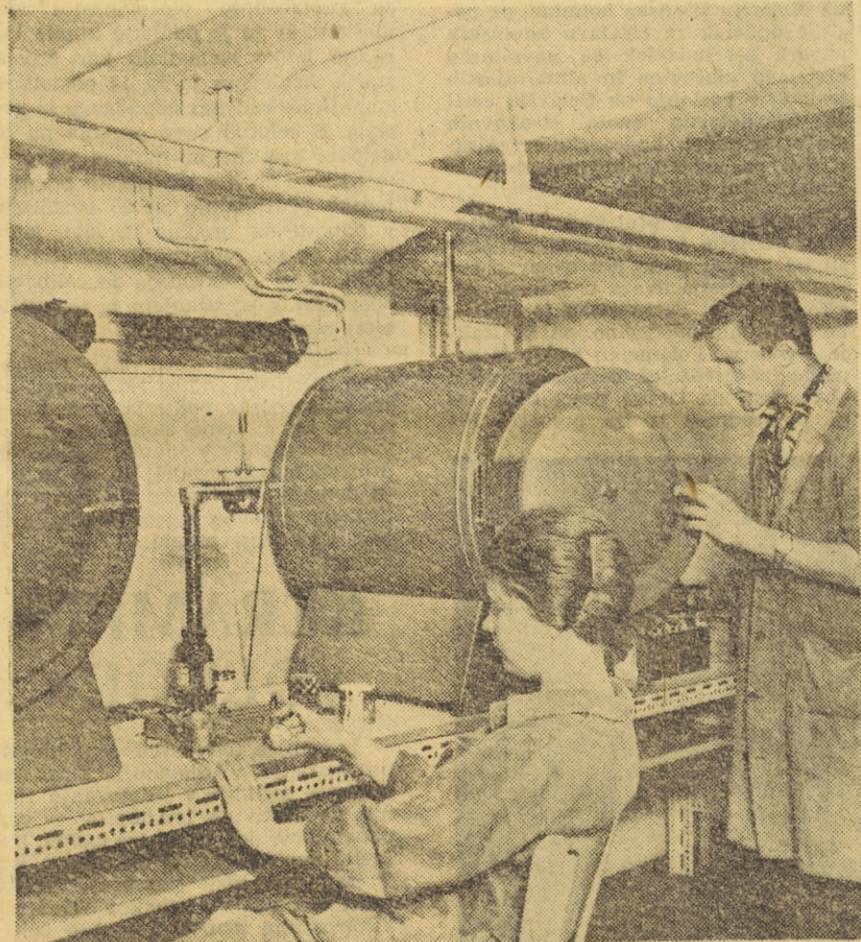
Strojnica za izdelavo barv in lakov

Slikopleskarstvo »Sloga«

SLIKOPLESKARSTVO »SLOGA« LJUBLJANA, Zibertova 7, zaposluje povprečno 30 ljudi in obstoja kot obrtno podjetje od 25. aprila leta 1955. Medtem ko je kot obrtna delavnica pred letom 1955 ustvarjala 6 milijonov din realizacije, je lani »Sloga« kot obrtno podjetje dosegla realizacijo v vrednosti 72 milijonov din.

Ker je slikopleskarska obrt polsezonevskega značaja in je dela pozimi le malo, podjetje ustvarja le minimalna sredstva na skladih. Ta sredstva zadostujejo komaj za dotiranje

dela družbenega standarda, medtem ko o razširjeni reprodukciji oziroma o investiranju v proizvodne objekte sploh ni mogoče govoriti. Tako bi v ugodnejših pogojih kreditiranja, z najemom dolgoročnega posojila kakih 110 milijonov din podjetje npr. lahko zgradilo moderno avtolakirnico, ki ji spričo potreb po tovrstnih storitvah gotovo ne bi manjkalo dela, v njej pa bi bili tudi lahko zaposleni strokovno usposobljeni pleskarji in bi bilo tako mogoče učinkovito omejiti vpliv mrtve sezone na poslovne rezultate podjetja.

Sodobno opremljen laboratorij je pogoj kvalitete izdelkov

Leta 1956 je tovarna ustvarila okoli milijardo in pol bruto produkta, medtem ko je lani zaključila svoje poslovno leto z blizu šest milijard in pol, pri čemer se je finančni učinek povečal za celih 392%, medtem ko je porast delovne sile zabeležil le 22%.

COLOR je leta 1958 prvič začel izvažati. Ne glede na okoliščino, da gre pri izvozu barv in lakov za specifične pogoje in je industrija premaznih sredstev prvenstveno poklicana, da finalizira ostale domače proizvode, je bil začetek več kot boren. Vzorce pošiljke, ki so vrgle le nekaj dolarjev. Konkurenčni boj je bil težak, egiptovsko tržišče razvajeno, navezano na domeno dobaviteljev iz Holandije, Anglije, Francije itd. To-

lahko trdimo, če bi namreč hotele uveljaviti politiko izvoza zaradi kvalitete, niti glede razpoložljivih količin ne bi delal težav. In vendar so njihove izvozne količine relativno zelo majhne. Toda gre za pomembnejšo vlogo, za odgovornejšo delo: kvaliteto in vsestransko zaščiti in estetsko podčrtati finalno proizvodnjo ostalih industrij, ki tudi izvažajo. (Izvažajo prav zato, ker jim industrija barv in lakov zagotavlja zaključno fazo!)

Ob teh ugotovitvah naj torej zabeležimo podatke o izvoznih rezultatih nekaj evropskih držav, ki jih lahko uvrščamo med dežele z močno razvito industrijo barv in lakov, in sicer:

Država	Proizvodnja v tonah	Izvozeno v tonah	Izvozna vrednost v \$	Izvoz v %
Avstrija	43.000	4.648	3.600.800	10,8
Belgija	80.550	5.914	4.100.000	7,3
Francija	471.779	15.504	8.700.000	3,2
Zahodna Nemčija	553.924	25.605	25.700.000	4,6
Italija	190.000	3.531	2.700.000	1,3
Norveška	36.787	1.473	1.000.000	4,0
Švedska	93.500	3.487	2.100.000	3,7
Svica	41.983	2.370	2.100.000	5,6
Anglija	518.000	60.211	37.600.000	11,6
Španija	79.700	40	20.000	0,06

Številke torej zgovorno dokazujejo preprost zaključek, da je pretežni del proizvodnje usmerjen in kritju potreb ostalih industrij, ki jim indu-

strija barv in lakov jamči finalno fazo.

Nekaj besed več okoli podatkov o izvozni problematiki je prav gotovo

ZAHTEVNA POTA DO RESNIČNE KVALITETE

»Lahko je piti vino, hudo zamotano, zahtevno in odgovorno opravilo pa je imeti z vinom opravka.« pravi v podjetju »SLOVENIJA VINO«, z očitnim poudarkom na kvaliteto vinskih sort, kakršne zahteva današnji, že malce razvajeni okus široke potrošnje. Vsakoletni tradicionalni mednarodni sejem vina v Ljubljani, ki nam odmerja s pretehtano pravičnostjo ob vsaki vinski manifestaciji sproti vrsto zlatih, srebrnih in bronastih medalj, je pravzaprav pritaženi spremljevalec proizvodnje in takšnem podjetju, saj terja od nje ob vsakem času kvaliteto, kvaliteto in spet kvaliteto.

»SLOVENIJA VINO« je ena najstarejših tovrstnih gospodarskih organizacij v Jugoslaviji. Ustanovljeno je bilo leta 1947 kot trgovinsko izvozno podjetje, sčasoma pa je postalo mnogo več. S svojimi poslovnimi enotami — Celje, Ormož, Brežice in Zemun, s svojimi kletmi: Ljubljana, Metlika, Reka, Zagreb, Trbovlje, Logatec, s svojimi trgovskimi lokali v Ljubljani, Železnikih, Skofji Loki, Velikih Laščah, Cerkljah, v Zireh, Celju, v Zagrebu, Varaždinu in Slovenj Gradcu s svojo odkupno postajo Gadova peč ter s 500-članskim delovnim kolektivom, predstavlja organizatorja proizvodnje, izvoznika in dobavitelja domačemu tržišču, predstavlja delovno organizacijo, ki v dobesednem pomenu sega od vinske trte do potrošnikovih ust.

Centralne poslovne, proizvodne in skladiščne prostore ima podjetje v Ljubljani. Že zunanji izgled poslopija nekoliko razočara: ob 2000 vagonih vina letne proizvodnje se zdi človeku poslopje mnogo pretesno, cesta, ki pelje do njegovega pročelja, je odločno preozka. Vendar pa skriva poslopje globoko v zemlji vrsto kletnih prostorov, ki omogočajo podjetju s smotno organizacijo dela vsaj do neke mere zadovoljivo manipulacijo s tem, med prehranskimi proizvodi najobčutljivejšim blagom. Podjetje odkupuje od proizvajalcev, plemeniti pijačo ali kot praviijo njegovi delavci — »šola«, stekleniči in naposled razpošilja krogu odjemalcev.

Za laika preprost delovni postopek, je vendar zamojana ter zahtevna delovna operacija, saj je vino kot živ organizem izredno občutljivo blago, ki terja ob strokovnem znanju še precejšnjo mero ljubezni. Da, tudi ljubezen je potrebna v tej proizvodni panogi!

Ob žlahtnih vinskih sortah je

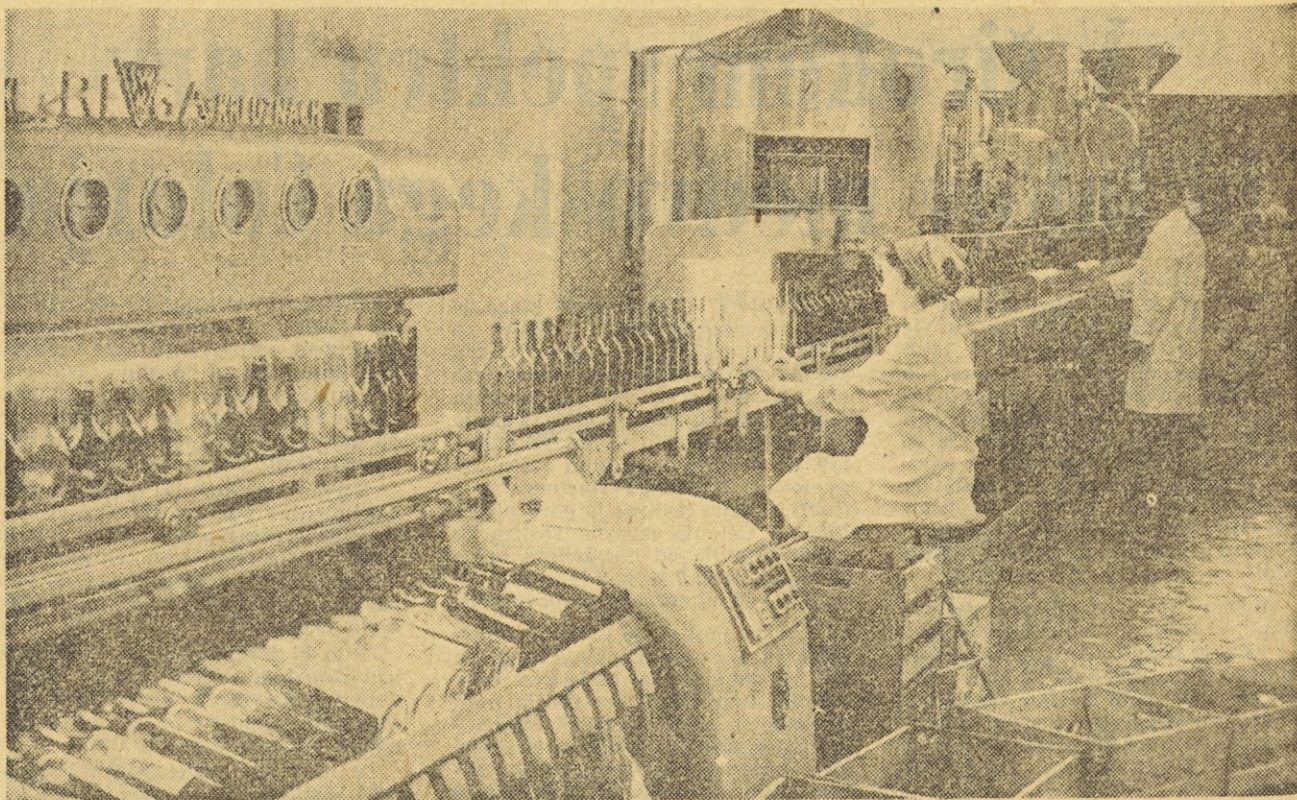
podjetje na domačem trgu zlasti znano z nekaterimi namiznimi vini, med njimi »en starček«, ki postajajo že resnično blago vsakdanje potrošnje. V izvozu pa je zanesljiv dobavitelj številnim tujim odjemalcem — Angliji, Švici, Poljski, Zahodni in Vzhodni Nemčiji, Češki, SSSR in ZDA — predvsem žlahtnih vinskih sort. Vsa ta vina so vstekljeničena in že v mnogih primerih predstavljajo z zaščitnim znakom pojem natanko določene kvalitete. Lani je podjetje izvozilo za nad dva milijona dolarjev, s čimer je doslej doseglo letni maksimum v izvozu. Možnosti za povečanje izvoza pa še zmerom obstojajo, saj planira podjetje za letos kar preko 1000 vagonov vina, namenjenega tujim potrošnikom, s povečanjem zmogljivosti v obratu stekleničenja, pa podjetje lahko svoj izvoz poveča celo trikrat.

Te številke predstavljajo lani 7,5 milijard dinarjev, letos pa 8,5 milijard dinarjev v prometu. Pri sedanjih, do kraja izrabljenih kletnih kapacitetah bo 11 milijard dinarjev, ki naj jih podjetje doseže do leta 1970, rezultat boljše organizacije dela in hitrejšega obračanja zmogljivosti.

Govorili smo o vinu. Je pa podjetje znano tudi po svoji brezalkoholni pijači »cockta«. Iz skromnih začetkov v letu 1953 je ta pijača postala najbolj priljubljena brezalkoholna pijača, ki se odlikuje s svojstvenim okusom in aromo, kar dajo domača zdravilna in vitaminov polna zelišča. Velika priljubljenost cockte med športniki, mladino, šolarji, delavci in drugimi narekuje veliko potrošnje, ki doseže 85 milijonov steklenic letno. Napolniti vso to število steklenic pa zahteva veliko kooperantsko mrežo, ki s svojimi 80 polnilnicami komaj zmore zadovoljiti povpraševanje.

Pri žganih pijačah le za ilustracijo: podjetje jih posreduje letno domačemu in tujemu trgu okoli 50 vagonov, med njimi samo slivovke, te najbolj karakteristične domače žgane pijače, dvajset vagonov.

Proizvodi vinske trte in sploh sadja so pri nas del narodnega bogastva in prav zategadelj je za naše gospodarstvo izrednega pomena vseh izkoriščanje tega bogastva v prid narodnega dohodka, domače in tuje potrošnje, pri čemer zavzema odgovorno mesto ravno gospodarska organizacija s takšnim delovnim območjem, kot ga poznamo v podjetju »Slovenija vino«.

Tekoči trak v sodobno urejenem obratu podjetja »Slovenija vino« v Šiški

Drobni predmeti velike veljave

Pri nas v Jugoslaviji so tri podjetja za proizvodnjo zamaškov, za predelavo plutovine; med njimi zavzema pomembno mesto ljubljanska gospodarska organizacija »PLUTAL«. Pomembno glede na vsakoletne proizvodne uspehe, pomembno v funkciji iniciatorja poslovnih pogovorov s predstavniki tovrstnih podjetij v Zagrebu in Beogradu o skupnih prizadevanjih pri planiranju proizvodnje, pri nabavi surovinskih materialov iz uvoza ter v koordiniranem plasmantu svojih proizvodov na tujem tržišču.

Nedvomno ugodni rezultati skupnega dogovaranja se zrcalijo v proizvodnih uspehih vseh treh, predvsem pa podjetja »PLUTAL«. Njegovi proizvodni diagrami so v nekaj letih močno narasli ob dejstvu, da je bila včasih potreba v Jugoslaviji po komaj 150 milijonih različnih zamaškov, danes pa že presega milijardo teh drobnih predmetov nepogrešljive rabe za potrebe domače prehranske industrije. Ob teh dveh številkah se zrcali tudi število zaposlenih v podjetju: kolektiv je v letu 1948 štel komaj 60 članov ob 150 milijonih celotnega dohodka, letos pa šteje 220 članov ob preseže-

nih dveh milijardah celotnega dohodka. Največ uspeha je delovni kolektiv »Plutal« požel v zadnjih dveh letih, ko je z rekonstrukcijo ter z obnovitvijo strojnega parka znatno povečal svoje zmogljivosti, hkrati pa je uvedel v svoj proizvodni postopek vrsto novih proizvodov.

Podjetje je razdeljeno na štiri delovne enote: v obratu II, na območju občine Vič-Rudnik, sta dve — za izdelavo plutovih izolacij in za izdelavo plutovih zamaškov; v obratu I, na območju šišenske komune, pa posluje oddelek za izdelavo kovinskih zapork ter oddelek za površinsko obdelavo pločevine in aluminijastih trakov; v poslopiju ob Celovski cesti je še delovna enota strokovnih služb: tehnični, kadrovsko-organizacijski, gospodarsko-računovodski in komercialni oddelek.

Izpolnjevanje proizvodnih načrtovanih podjetja je v nenehni odvisnosti od uvoza: pluto kot osnovno surovino podjetje uvaža iz Tunisa, Alžira, Španije, Portugalske in Italije; belo listnato pločevino pa iz Italije, Francije, Poljske in SSSR. V zameno za uvoz so seveda njegove obveznosti do izvoza precejšnje: lani je vrednost izvoza preseгла 184

milijonov deviznih dinarjev, ta številka pa se letos povzpne na 750 milijonov, kar vsekakor predstavlja solidno ravnotežje devizam, ki jih podjetje potroši na naslov uvoženega surovinskega blaga.

Proizvodne uspehe podjetja pa ne oblikuje samo delovna disciplina zaposlenih, ampak v tej stroki v precejšnji meri tehnologija, ki je vsekakor v odvisnosti od strojne opreme. Za ilustracijo: z novim strojem za proizvodnjo pločevinastih zamaškov, ki ga je podjetje kupilo lani, je lahko zamenjalo kar sedem starih strojev in je za 12 odstotkov zmanjšalo količino odpadnega materiala. S celotno novo opremo pa je delovni kolektiv ob malone neizpremenjenem številu zaposlenih povečal lansko proizvodnjo za 25 odstotkov v odnosu na predlansko leto, letos pa bo po predvidevanjih povečal fizični obseg proizvodnje za celih sto odstotkov s povečanjem nove kvalitete strojne opreme.

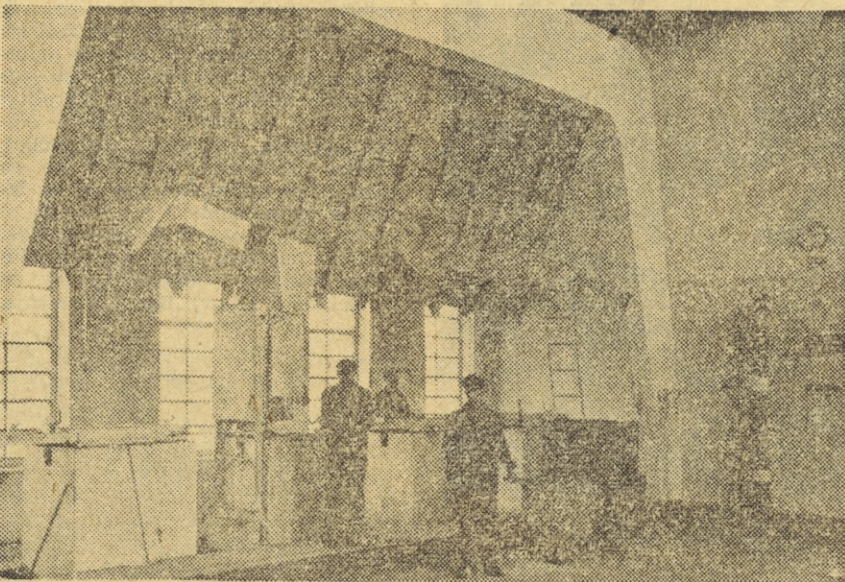
»Plutal« sodi med tako imenovano satelitsko industrijo — med tista industrijska podjetja, brez katerih si ne moremo zamišljati proizvodnih uspehov v industriji finalnih proizvodov. Zategadelj je ob razvoju domače prehranske industrije tolikšnega pomena njegov razvoj, njegovi vsakdanji uspehi.

POMEMBEN KOOPERANT MOTORNE INDUSTRIJE

Skrito med avtomobilsko cesto in obalo Save stoji na prostoru nekdanje tovarne papirja in brusilnice in Medvodah podjetje za proizvodnjo tesnil in plastičnih mas »TESNILKA«. Njegove prve začetke moramo iskati še v Goricanah, kjer je v tamkajšnji celulozni tovarni leta 1946 tov. Edo Bregar-Don, pripravil poskusno proizvodnjo tesnilnega materiala. Tam so iz starih papirniških sušilnih valjev izdelali tudi prve stroje in prvih 38 ton parovodnih tesnil. Podjetje »Donit« — tako so ga namreč krstili ob ustanovitvi — se je leta 1948 preselilo v nove delovne prostore, leta 1954 pa so ga preimenovali v sedanjo »Tesnilko«.

V skladu s potrebami jugoslovanske industrije in trga je kolektiv »Tesnilka« temeljito razširil in izpopolnil svoj proizvodni program, izdelal vrsto rekonstrukcij in se danes uvrstil med pomembnejše dobavitelje sestavnih delov in reprodukcijskega materiala naši industriji, zlasti motorni. Že predlanskim, zla-

sti pa v letu 1964, je usvojil proizvodnjo vložkov za čistilce za gorivo, zrak in maziva za motorje z notranjim izgorevanjem, predvsem za vse tipe vozil znamke »Zastava«, kakor tudi drugih tovarn avtomobilov, gradbenih strojev in traktorjev. S svojo proizvodnjo tesnilnih plošč in drugih različnih motornih tesnil »Tesnilka« že dolgo vrsto let uspešno kooperira s celotno jugoslovansko motorno industrijo in industrijo kmetijskih strojev. »Tesnilka« proizvaja tudi različne tehnične laminatne — obrat tehničnih laminatov in plastičnih mas rekonstruirajo — kot so slojaste plastične mase z imeni izotekst, izokart, kaširani izokart (za tiskana vezja za elektronsko industrijo itd.). Od 402 milijona dinarjev realizacije v letu 1955 je »Tesnilka« povečala svoj bruto produkt v lanskem letu na 2,9 milijarde, medtem ko predvideva letošnji plan že nad 3 milijarde in pol, kar očitno pričra o dinamični rasti in hitrem razvoju tega podjetja.

Avtoklave v podjetju »Plutal« za proizvodnjo ekspanzirane plute

Po letih staro, po dejavnosti mlado podjetje

Nedvomno lahko prištevamo TOVARNO KOVINSKEGA OKOVJA »KOT« iz Tacna med najstarejša podjetja v občini. Ustanovljeno je bilo že leta 1920, vendar je pričelo poslovati pod sedanjim nazivom šele leta 1958, ko se je osamosvojil obrat kovinskega okovja.

Iz začetne dokaj skromne dejavnosti, je podjetje v nekaj letih močno razširilo dejavnost, zlasti pa povečalo asortiman proizvodov. Prizadevnost celotnega kolektiva in posluh, ki ga je podjetje pokazalo do potreb trga, je nedvomno veliko prispevalo k doseženim uspehom, saj so obseg začetne proizvodnje do letos podvojili in tako povečali doseženi bruto dohodek od 300 milijonov din v letu 1958, na 800 milijonov din, kolikor računajo, da bodo dosegli letos.

Vendar ne samo obseg proizvodnje, vso skrb so posvetili tudi kvaliteti, kar se je dobro obrestovalo, saj so kljub močni konkurenci tujega trga, uspeli tudi v izvozu, zlasti s ključavnice za aktovke in kovčke, za damske torbice, okovje za gramofone itd. ter tako ustvarili letos že za 65 milijonov deviznih dinarjev

dohodka. Računajo, da bodo prihodnje leto izvoz še povečali, in sicer predvsem v države Južne Amerike, to je v tiste države, kjer že sedaj največ izvažajo, medtem ko bodo izvoz v evropskih državah povečali predvsem v Belgijo.

Steklarstvo »SPECTRUM«

LJUBLJANA je tudi eno izmed obrtnih podjetij, ki z velikim delom zmogljivosti sodeluje pri zaključnih delih na stavbah. Osnovna dejavnost podjetja je izdelovanje ogledal, brušenje stekla, matiranje stekla in zasteklitev stavb ter izložbenih oken.

Lani je podjetje »Spectrum«, ki zaposluje okoli 20 ljudi, večinoma kvalificirane steklarje in dva steklobrusača, ustvarilo realizacijo 120 milijonov din, letos pa planira realizacijo v vrednosti okrog 130 milijonov din.

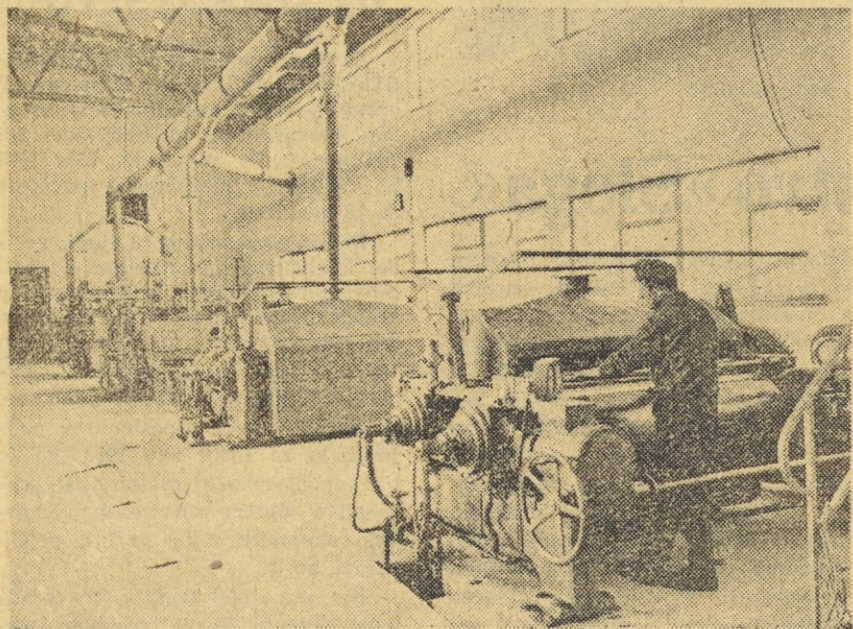
Pri zastekljevanju stavb steklarstvo »Spectrum« sodeluje največ z gradbenim podjetjem »Obnova«. Kadra ima trenutno dovolj, vendar se

KERAMIKA »DEKOR«

je manjše, toda edinstveno tovrstno podjetje v Sloveniji. Zlasti se podjetje odlikuje v izdelovanju različnih dekorativnih predmetov — vaz, pepelnikov, doz, skled (za sadje), košaric, svečnikov, raznih kipov itd. V zadnjem času posvečajo veliko pozornost izdelavi izdelkov okrašenih z narodnimi motivi. Tovrstne izdelke prodajajo največ v razne večje in manjše turistične kraje, kjer jih kupujejo predvsem tuji turisti. V tej smeri nameravajo še nadalje širiti obseg svoje proizvodnje in jo obogatiti z izdelki v narodnih motivih in s tipičnimi folklornimi predmeti.

Ceprav predvideva perspektivni razvoj podjetja predvsem izboljšanje kvalitete in usmeritev na izdelke v narodnih motivih, računajo, da bodo do leta 1970 dvignili bruto dohodek na okrog 42 milijonov din, medtem ko je znašal lani 29 milijonov.

V podjetju »DEKOR« je zaposleno skupno 14 delavcev, od katerih je pretežna večina visokokvalificiranih in kvalificiranih, saj je od spretnosti in znanja delavca odvisna ličnost in kvaliteta izdelkov.

Izdelovanje tesnilnih plošč — »Tesnilka« Medvode

Namen je mehanizirati proizvodnjo

Malo je namreč podjetij v Sloveniji, ki bi se lahko ponašala s tako staro oziroma že tradicionalno proizvodnjo kot podjetje »ALKO« (destilerija in tovarna likerjev). Čeprav je bilo sedanje podjetje ustanovljeno leta 1948 z združitvijo desetih zasebnih podjetij, je podjetje »Alko« le nadaljevanje podjetja istega imena, ki si je že pred vojno ustvarilo renominiran sloves glede na nekatere specialne izdelke, npr. izdelovanje grenčice — aperitiva pod imenom — Florian.

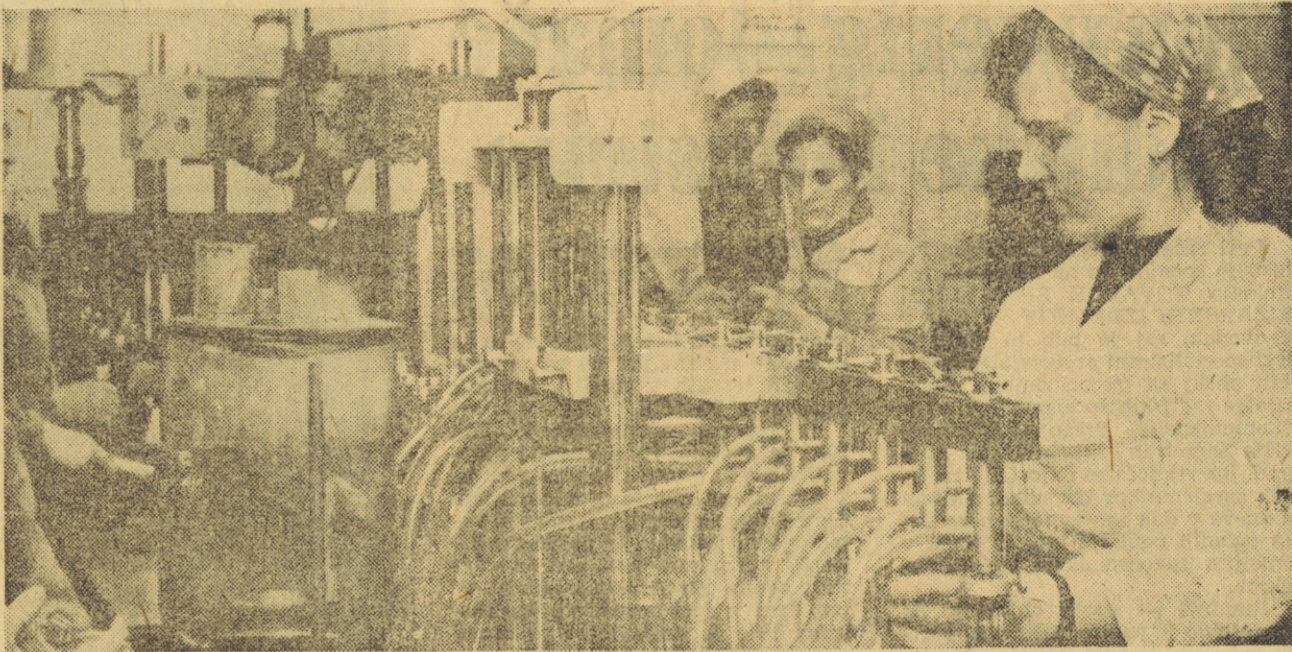
Naloga in delo po osvoboditvi ustanovljenega podjetja niso bile lahke, kajti kolektiv je podedoval le stare stroje, skratka v proizvodnji je prevladovalo ročno delo. Vendar prizadevnost celotnega kolektiva je bila vedno bolj usmerjena v postopno modernizacijo in mehanizacijo podjetja, ki si je po več letih prizadevanj uspel zagotoviti najosnovnejše pogoje moderne proizvodnje. Leta 1961 torej predstavlja za podjetje prvi vidnejši preobrat. Tega leta jim je namreč prvič uspelo ustvariti večje sklade, oziroma večja finančna sredstva, ki so jih v celoti namenili v mehanizacijo proizvodnje. Modernizirali so obrate z novimi stroji, med drugim so kupili polavtomatski stroj za pomivanje steklenic, nadalje stroje za polnjenje, zapiranje, etiketiranje in pakiranje steklenic.

Kljub izvršeni mehanizaciji pa jim je zateklo leto 1963 skoraj nepripravljene. Tega leta je namreč bila izdana uredba o obveznem vstekljeničenju, ki je v kratkem času stopilo v veljavo. Kaj sedaj? Zmogljivosti za polnjenje steklenic so bile za celotno proizvodnjo premajhne, kar je ogrožalo njihovo nadaljnjo proizvodnjo. Z velikimi prizadevanji je kolektiv uspelo zbrati potrebna sredstva in povečati skladiščne prostore za 250 kvadratnih metrov ter nabaviti dodatno opremo za vstekljeničenje proizvodnje. Toda z rešitvijo enega problema so se znašli pred drugim. Kako dobiti zadostne količine steklenic, ko jim domača proizvodnja steklenic le teh ne zagotavlja. Lani so na primer dobili le okrog 30 % potrebnih steklenic iz domače proizvodnje, 20 % iz uvoza, medtem ko so z organiziranjem posebne službe — odkupom rabljenih steklenic, uspeli zadovoljiti 50 % lastne proizvodnje. Vse lepo in prav, toda negotovost in potreba po organizaciji posebne službe, ki zaradi neradne dobave steklenic zahteva več vrst dela, veča stroške poslovanja in bremeni cene finalnih izdelkov. Tudi letos položaj ni dosti boljši, zlasti ker je iskanje notranjih rezerv prav letos ena glavnih nalog podjetja.

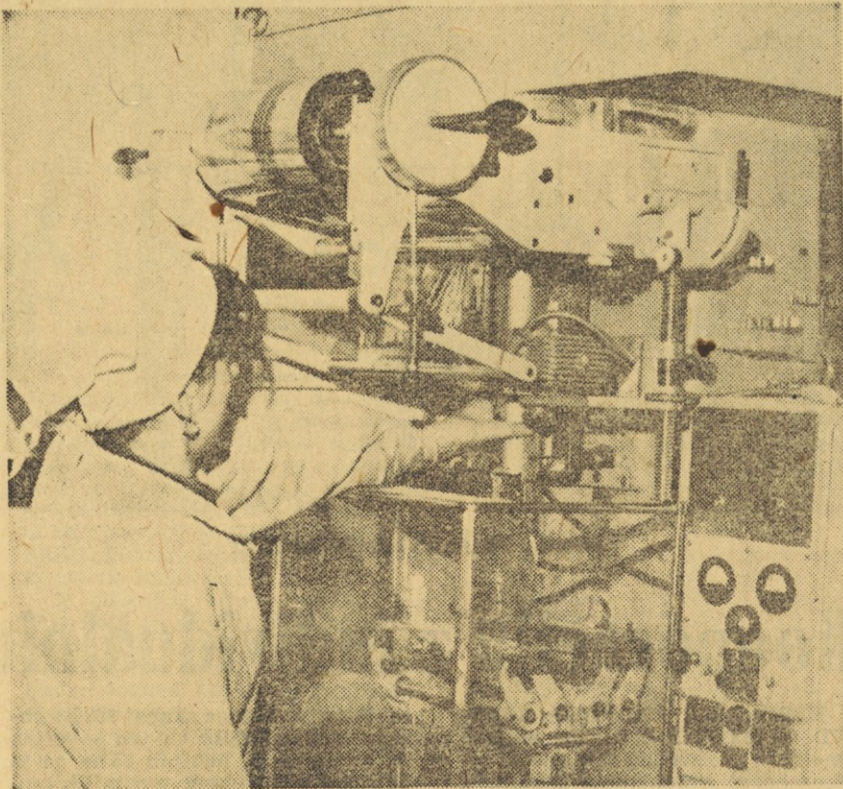
Čeprav perspektivni program podjetja naznačuje zlasti doseganje skrajne stopnje mehanizacije proizvodnje, se količinski procent proizvodnje vse bolj nagiba na stran brezalkoholnih pijač, raznih vrst sadnih sokov in sirupov, ki v njihovi proizvodnji dobivajo vedno večji pomen. Sredstva za postopno mehanizacijo bo podjetje ustvarilo samo, manj uspeha pričakuje pri večanju prostorninskih zmogljivosti podjetja, kajti nenehno spreminjanje urbanističnega načrta je sedaj povzročila stroške podjetju (ter spreminjanje programa razvoja) istočasno pa ne daje nikake sigurnosti in možnosti za realizacijo perspektivnega programa podjetja. Podjetje ima sedaj namreč tri obrate: centralni v Frankopanski ulici, destilacijski v Domžalah ter obrat za sadne sokove v Sentvidu. Ker sta torej drugi in tretji obrat le

sezonskega pomena, imajo namen povečati in modernizirati predvsem centralni obrat — finalizacija polproizvodov in distribucija. V centralnem obratu imajo namreč kletne prostore, katerih prestavitve na drugo mesto ni mogoča, novogradnja pa predraga. Kljub temu računajo, da bodo morda že pred letom 1970 uspeli mehanizirati proizvodnjo in povečati delovne prostore tako, da bodo od sedanjih 3500 ton dosegli leta 1970 že 6000 ton letne proizvodnje in povečali lani ustvarjeni bruto dohodek od 1,7 milijard na 5 milijard dinarjev.

Novih delavcev ne bodo zaposlili (v podjetju je zaposlenih okrog 80 % žensk), vendar bodo nadaljevali z realizacijo načrta za izpopolnitev kvalifikacijske strukture z dopolnilnim izobraževanjem zaposlenih delavcev živilske oziroma predelovalne stroke.

Motiv iz polnilnice podjetja »Alko«

Eden najsodobnejših pakirnih strojev v podjetju »EMBA«

V dveletnem obdobju velik napredek

Začetek poslovanja GOSTINSKEGA PODJETJA HOTEL »ILIRIJA« so spremljale precejšnje težave, zlasti v samem začetku poslovanja novozgrajenega hotela »Ilirija«, ki si je šele pričelo utirati pot na področju gostinstva, posebno še zaradi pomanjkanja strokovnega ali morda boljše rečeno vestnega kadra.

Toda skrbno in poštvalno delo nekaterih v kolektivu, je vedno bolj ufrjevalo temelje novo nastalemu gostinskemu podjetju (leta 1963), ki si je s kvaliteto gostinskih storitev, v svojih obratih Gostilni Keršič, Gostišču »Izletnik« v Sentvidu, bifeju »Triglav« v Šiški, bifeju »Metal« ter v novozgrajenem hotelu »Ilirija« z restavracijo in brivskim salonom, vse bolj pridobival renome med domačimi in tujimi gosti.

Da so bila prizadevanja kolektiva uspešna, je videti tudi iz devet-

mesečnih rezultatov doseženih letos in primerjanih z doseženimi rezultati v enakem razdobju lani. Promet se je namreč povečal kar za 46 %, čisti dohodek pa celo za 300 %, povečali pa so se tudi osebni dohodki delavcev za 56 %, vendar je treba napisati, da so bili le-ti v preteklem letu zelo nizki celo v gostinskem povprečju. Tudi nočitev je bilo letos več, saj so vse posteljne zmogljivosti bile 100 % izkoriščene, medtem ko so bile lani izkoriščene le 85 %. Zanimiva je še ugotovitev, da je letos nočilo največ inozemskih gostov in to Italijanov, in sicer kar 80 %.

Naj na koncu zapišemo, da so k uveljavitvi in doseganju kvalitetnih gostinskih storitev podjetja veliko prispevali tudi samoupravni organi, kajti tudi na tem področju je bil zabeležen znaten napredek.

Večidel individualni gosti

Vedno večje zahteve po izboljšanju turističnih storitev, zlasti pa gostinskih, namenjenih za inozemske turiste, so narekovale potrebo po gradnji novih turističnih in gostinskih objektov, zlasti v bližini večjih centrov, kot so Ljubljana, Kranj in drugi. Na pobudo predvsem turističnih organizacij, je bila že pred letom 1960 sprožena misel o izgradnji modernega gostinskega in turističnega obrata — motela v Mednem, kjer naj bi bil tranzitni turist deležen vseh potrebnih storitev od turističnih do gostinskih, skratka, kjer bi na poti po naši deželi bil deležen vse pozornosti. Ideja je bila torej sprožena, treba jo je bilo le še realizirati. Leta 1961 je bil dograjen motel v Mednem. Zmogljivosti motela so bile že v začetku precejšnje, saj je imel obrat na razpolago 69 ležišč, in sicer v treh paviljonih, nekoliko kasneje pa je bila dograjena tudi restavracija.

Začetki obratovanja motela v Mednem so bili dokaj skromni, saj se je moral kolektiv spoprijeti z najosnovnejšimi problemi, ki so izvirali iz pomanjkanja osnovnega inventarja, nič manj pa iz pomanjkanja sredstev, ki jih obrat ob ustanovitvi ni

imel. Vendar ne samo pomanjkanje sredstev in drobnega inventarja, morda še večji problem je čakal kolektiv — kako novi gostinski in turistični obrat čimbolj približati inozemskemu in domačemu turistu. Propaganda je eno, toda realizacija drugo, tega se je kolektiv motela vseskozi zavedal. Čeprav so storili vse (prek turističnih društev), da tuje turiste seznanijo z dejavnostjo motela, se je zanimanje tujih turistov le počasi večalo, to pa zaradi delno neprimerne lokacije, ker motel ne stoji tik ob glavni cesti ter je zato dostop težji, oziroma je pot do motela teže najti.

Začetne težave so bile, zato kolektivu ne gre oporekati, da so prav te bile vzrok, da kolektiv že v začetku ni dosegel večjih uspehov. Toda ob poštvalnem delu celotnega kolektiva jim je kaj kmalu uspelo znatno povečati število nočitev tujih turistov, saj je odpadlo že leta 1964 in 1965 na tuje turiste kar 93 % nočitev in le 7 % na domače turiste. Res je sicer, da je toliko število nočitev v korist tujih turistov doseženo le v poletnih mesecih, medtem ko se procent nočitev v zimskih mesecih giblje 60:40 v korist tujih gostov.

Čeprav je torej zasedba postelj v sezoni stoodstotna, zmogljivosti motela v zimskem času niso polno izkoriščene, zlasti ne, ker od treh paviljonov eden (s 25 ležišči) ni ogrevan. Vendar pa so letos decembra tudi v tem objektu pričeli montirati centralno kurjavo. S pridobitvijo novih zmogljivosti (z lastnimi sredstvi) računajo, da bodo lete lahko v zimskem času temeljiteje izkoristili, predvsem ob večjih sejamskih ali podobnih prireditvah (Hokej 66), ko so njihove zmogljivosti glede na potrebe celo premajhne. Le ob takih in podobnih prireditvah sprejema motel na oskrbo večje skupine, drugače pa je to gostinski obrat, kjer se v pretežni večini zadržujejo le individualni gostje. Kljub takim okoliščinam (kajti smatrajo, da je le v takih okoliščinah mogoče zadovoljiti zahteve tujega turista) pa je kolektiv lani in letos dosegel zadovoljive poslovne rezultate, saj je npr. leta 1962 znašal doseženi promet 36 milijonov, letos pa računajo, da bodo dosegli 130 milijonov dinarjev prometa, od tega kar 50.000 dolarjev deviznega dohodka.

Kvaliteta - njihov uspeh

Nedvomno je kvaliteta proizvodnje in storitev eden glavnih faktorjev pri vedno večjem uveljavljanju in doseganju uspehov PODJETJA ZA PREDELAVO, EMBALIRANJE IN SORTIRANJE ŽIVIL »EMBA«. Podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1956 in bo torej prihodnje leto praznovalo deseto obletnico obstoja, je v tem, za gospodarsko organizacijo kratkem času, doseglo izredne uspehe. Iz malega obrtnega podjetja »Embalirka«, ki se je v začetku ukvarjala izključno z uslužnostno dejavnostjo, je zraslo močno industrijsko podjetje, in sicer ne toliko močno po obsegu proizvodnih prostorov in številu zaposlenih, kolikor po obsegu proizvodnje, storitvene dejavnosti, skratka po doseganju poslovnih uspehov, ki so plod velikega prizadevanja celotnega, toda malega kolektiva, kateremu je bil cilj doseči kvaliteto z dobro organizacijo dela in mehanizacijo proizvodnje.

Devet let je kratka doba, toda 10 oskarjev, ki jih je podjetje dobilo v znak priznanja za kvalitete izdelke, je vsekar lepo priznanje, ki bi ga bilo veselo še tako renimirano in s tradicijo obdano podjetje. Vendar ne samo priznanja, kolektivu je uspelo iz skromnega obrtnega sistema preiti na mehanizirano proizvodnjo, kar je bilo vsekakor plod načrtnega sistema modernizacije oziroma postopnega uvajanja mehanizacije v proizvodnjo. Zanimivo je namreč, da je podjetje pretežno del sredstev v skladih namenilo za modernizacijo podjetja in nabavo novih strojev. Kolikšen je bil napredek v modernizaciji, pove vrednost osnovnih sredstev, ki je znašala leta 1962 komaj 39 milijonov,

leta 1964 pa že 119 milijonov dinarjev.

Nedvomno je imela torej modernizacija in uvajanje premišljenega tehnološkega procesa dela pozitiven vpliv tudi na finančne pokazatelje. Leta 1962 je npr. podjetje ustvarilo 233 milijonov din bruto dohodka, medtem ko so tega povečali leta 1964 že na 790 milijonov. Letošnji rezultati kažejo, da bodo dosegli okrog milijardo 300 milijonov din bruto dohodka. Po drugi strani je leta 1962 podjetje ustvarilo 48 milijonov din čistega dohodka in se je ta povečal v letu 1964 že na 112 milijonov, medtem ko letošnji rezultati kažejo, da bodo le-tega povečali na 180 milijonov din. Dosežki podjetja so torej ogromni in vredni vsega priznanja, to toliko bolj, ker je v podjetju zaposleno minimalno število delavcev. Naj samo napišemo, da je trenutno zaposlenih 39 delavcev, medtem ko jih je bilo leta 1962 le 29.

Podjetje je po strukturi danes razdeljeno na storitveno in servisno dejavnost ter lastno proizvodnjo. Nedvomno je najmočnejše zastopano z lastno proizvodnjo, medtem ko se z velikim uspehom uveljavlja tudi v storitveni dejavnosti, kjer kooperira s petimi veletrgovskimi podjetji in sodeluje z mnogimi industrijskimi organizacijami. Kvaliteta je njihovo načelo in tega ne zanemarjajo, kar je razvidno tudi iz dejstva, da je embalaža, namenjena za lastno proizvodnjo kot za kooperante, vedno izdelana po najskrbnejše pripravljenih osnutkih, za katere je bilo podjetje do sedaj že desetkrat nagrajeno z največjim odklikovanjem in priznanjem »Oskarjem«.

Iz obrtne delavnice industrijsko podjetje

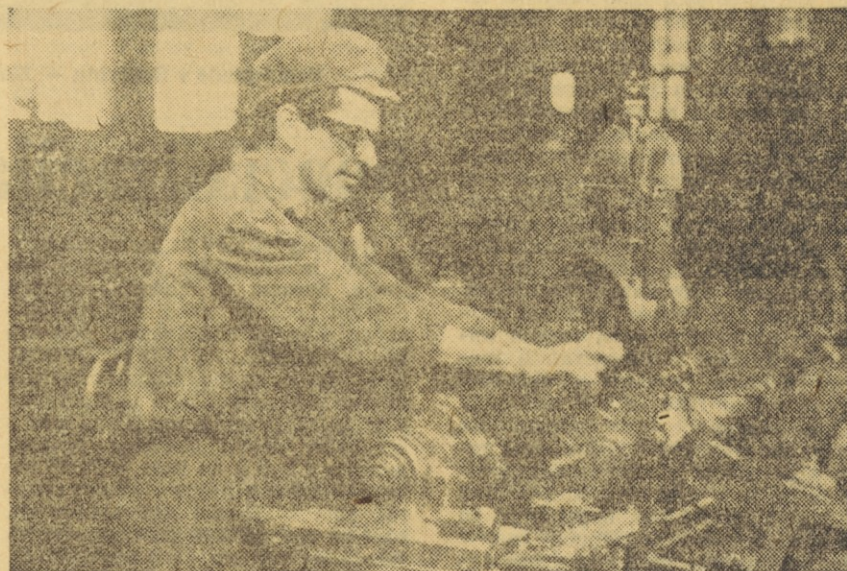
Podjetje »UNITAS« lahko šteje med tista uspešna obrtna podjetja, ki so na osnovi nenehne širitve dejavnosti in uvajanja dobrega tehnološkega procesa uspela zapustiti klasični obrtni sistem dela in pripeljati proizvodnjo do ravni industrije. Podjetje »UNITAS« je bilo ustanovljeno že leta 1948 z namenom opravljanja drobnih kovinskih storitev.

K podjetju so že leta 1952 pripojili vrsto manjših zasebnih obrti kovinske stroke, izpopolnili tehnološki proces dela in zapustili stari obrtniški način dela in tako počasi prešli v industrijsko proizvodnjo. Danes ima podjetje več obratov, med njimi kovinlvarno, obdelovalnico in obrat za izdelovanje peči LUTZ v Preski pri Medvodah. V obratih izdelujejo vse vrste vodovodnih in sanitarnih armatur, katere delajo za vsa večja trgovska podjetja železninske stroke, medtem ko proste zmogljivosti livarne izkoriščajo z opravljanjem storitev drugim podjetjem oziroma tovarnam, največ Cinkarni iz Celja.

Čeprav potrebe trga znatno prekoračujejo njihove zmogljivosti, pa perspektivni program podjetja ne

predvideva večjega povečanja proizvodnje na osnovi širjenja obratov, temveč le na temelju izboljšanja tehnološkega procesa dela, ki naj odpravi ozka grla v proizvodnji in omogoči boljše kvaliteto izdelkov. Seveda bo izboljšanje tehnološkega procesa dela močno odvisno od zamenjave starih in dotrajanih strojev, katere bodo zato do leta 1970 zamenjali z novimi. Tako računajo, da bodo bruto dohodek povečali od 1,2 milijarde ustvarjenih lani na 1,4 milijarde letos in leta 1970 dosegli že 2,5 milijarde dinarjev bruto dohodka. Vendar ne nameravajo povečati samo dohodek, če bodo ugodni pogoji, bodo spreminili tudi program proizvodnje — izdelovali bodo parne armature, osvojili tesnjenje z O-ringi, to je obročkom iz sintetične gume, ki se uporabljajo pri izdelavi armatur, kar bo znatno vplivalo na zmanjšanje stroškov in na boljše kvaliteto.

Naj na koncu zapišemo, da podjetje že danes izvažajo manjše količine armatur v nekatere zahodne države, kljub veliki konkurenci tujih proizvajalcev, vendar računajo, da bodo v naslednjih letih izvoz povečali.

Kovinsko podjetje »Unitas«: Ob stružnem stroju

Člen v verigi domače radijske industrije

Prvi začetki domače radijske industrije spominjajo na nepogrešljivo funkcijo TOVARNE SPECIALNIH MIZARSKIH IZDELKOV »SORA« v Medvodah, saj je bilo to podjetje prvi specializirani proizvajalec radijskih ohišij za tri pomembne proizvajalce radijskih sprejemnikov: »Telekomunikacije« Pržanj, Radioindustrija Zagreb in »Nikola Tesla« Beograd. Razvijajoča se industrija radijskih sprejemnikov ter skladno s tem iz dneva v dan zahtevnejša naročila, sta ugledili podjetju leta 1954 pot v temeljito rekonstrukcijo starih objektov.

Pravimo — starih objektov. Ze pred vojno je namreč takrat še obrtna celica v zasebni lastnini izdelovala podjetje kot predhodnik današnje »Sore« radijska ohišja za znano madžarsko tovarno »Orion«. Po vojni je 28 delavcev, tedaj že organiziranih v gospodarski organizaciji, nadaljevalo s tradicijo tovrstne mizarске dejavnosti. S preselitvijo v nove prostore leta 1951 si je delovni kolektiv sicer izoblikoval boljše, vendar pa še daleč ne ustrezne delovne pogoje. Tovarna olja, v katero se je namreč kolektiv preselil, je bilo zapuščenno poslopje v Medvodah. Kolektiv jo je prilagodil svojim proizvodnim potrebam, z rekonstrukcijo, ki je veljala 45 milijonov, pa je podjetje naposled šele leta 1957 dobilo primerne prostore za opravljanje zahtevnih proizvodnih nalog. Zahtevnih po količinah proizvodov, zahtevnejših glede na kvaliteto blaga, ki ga je nudilo domačim odjemalcem. Rezultat rekonstrukcije — člani delovnega kolektiva so sami opravili nad 12 tisoč udarniških ur — pa je ob vselitvi v nove prostore pomenila možnost povečanja realizacije od 78 milijonov v letu 1954 na 165 milijonov dinarjev, hkrati pa je dala možnost povečanja obsega proizvodnje z novimi proizvodi: s sodelovanjem z izvozniki Slovenijales, Kooperativa, Lesnina in Jugodrovo, je »Sora« usmerila del svojega proizvodnega programa v proizvodnjo raznih klubskih mizic, ohišij za šivalne stroje, servirnih tas,

skratka v proizvodnjo, ki je bila zanimiva za tujega odjemalca. Tako je že leta 1962 zabeležilo podjetje s 35 odstotki izvoza svoje celotne proizvodnje soliden uspeh, obenem pa se je začelo uveljavljati na za nas zanimivih tržiščih v Angliji, Ameriki in Zahodni Nemčiji.

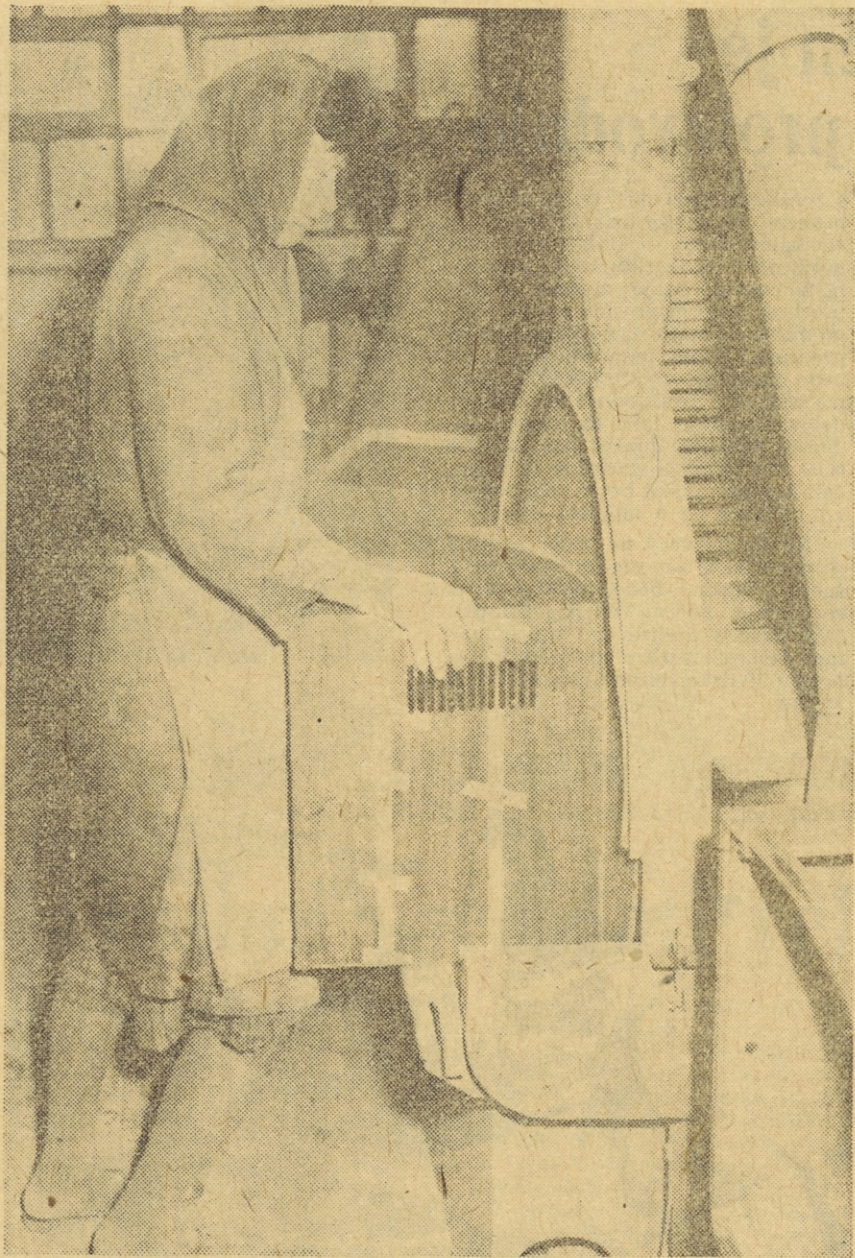
S končano rekonstrukcijo leta 1957 pa podjetje še ni doseglo zadovoljivih osnov za boljše proizvodnjo. V naslednjih letih je zgradilo sistem centralnega ogrevanja, z njim ni samo ugodno vplivalo na počutje zaposlenih v zimskem času, pač pa se je tudi ognilo nevarnostim požara. V tem času je spet povečalo svojo proizvodnjo s še večjo mero preusmeritve v proizvodnjo TV omaric.

Direktor podjetja seznaja: »Za leto 1963 smo si postavili v planu 422 milijonov realizacije ob upoštevanju 251 milijonov dinarjev realizacije v letu 1962. Osnova za plan so bile vnaprej sklenjene pogodbe! V tem letu smo povečali število zaposlenih na 225. Plan za leto 1963 pa smo presejali za 39 milijonov ter smo potemtakem v tem letu ustvarili 461 milijonov v realizaciji. Lani smo planirali 480 milijonov, dosegli pa smo 550 milijonov.«

Naglo vzpenjanje števil ob razmeroma počasnem povečevanju števila zaposlenih je vsekakor ugoden rezultat za potrebe tržišča — domačega in tujega — je zrcalo kvalitete izdelkov, je rezultat produktivnosti zaposlenih in nenehno se izpopolnjuje notranje organizacije dela. S smotrnimi dozidavami, strpno modernizacijo strojnega parka, s spojitvijo dveh objektov v enega in ne naposled s povečevanjem osebnih dohodkov je podjetje »Sora« lahko doseglo uspehe v svojih enotah — strojna, ročna, površinska in upravna — takšne uspehe. Obenem pa je vseskozi poklanjal podjetje dobru delu skrbi za kvalifikacijsko raven zaposlenih, kar daje letos z vsem ostalim sprejemljiv pogoj za uvedbo skrajšanega delovnega časa. Izvedba te akcije je zlasti pomembna ob dejstvu, da je v »Sori« zaposlenih nad 80 odstotkov žena in deklet.

Podjetje danes, na pragu leta 1966 si prizadeva čimbolj povečati izvoz svojih artiklov, ter nenehno izpopolnjevati notranjo delitev dohodka, kakor tudi izpopolnjevanje tehnološki proces proizvodnje z namenom, da bi čimprej uvedli 42-urni teden.

Podjetje se bori z velikimi težavami zaradi nekvadratnih materialov, katere dobiva na domačem tržišču, kar pa močno vpliva na kvaliteto izdelkov, pa tudi na povečanje izdelavnega časa posameznih artiklov. Pri vseh težavah, posebno še ob gospodarski reformi, si kolektiv prizadeva čim ekonomičneje poslovati v dobrobit skupnosti in doseganju večjih osebnih dohodkov.

»Sora«: Motiv ob obročni brusilki

Osnova je v strokovnosti

Razmeroma tesni delovni prostori podjetja za izdelovanje pohištva »OPREMA« — Ljubljana Sentvid — ki nimajo nikakršne možnosti morebitnega razširjanja zavoljo urbanističnih predvidevanj na tem območju, narekujejo delovni skupnosti podjetja intenzifikacijo proizvodnje na osnovi razpoložljivih proizvodnih kapacitet. Ta intenzifikacija vsebuje skrb podjetja za strojno opremo, kar odpira vrata v serijsko proizvodnjo vsaj nekaterih proizvodov za široko potrošnjo ob dejstvu, da podjetje proizvaja predvsem po individualnih naročilih.

V podjetju še zmeraj služijo svojemu namenu stroji iz leta 1924, kar vsekakor opozarja na upravičeno prizadevanje podjetja, da prej ali slej dopolni svoj strojni park s sodobnejšimi mehanizmi.

Ob skrbi za stroje pa velja dobršen del skrbi podjetja kvalificiranim kadrom. Ravno specifičnost podjetja, ki proizvajajo po naročilih, je tista, ki zahteva visoko usposobljene delavce, mojstre, večje v izdelovanju posameznega kosa pohištva tako rekoč od načrta, zamisli do končne izvedbe. Z mladimi, pripravljenimi za uk v mizarški stroki, pa ima podjetje težave. Interesa ni na pretek in četudi osebni dohodki zaposlenih v tej obrtni dejavnosti niso pod povprečjem dohodkov v Sloveniji, čeprav je osnova za višje osebne dohodke v prizadevanjih podjetja, da vsaj del svoje obrtne proizvodnje zamenja z industrijsko.

Lani je bilo v podjetju v povprečju zaposlenih 30 delavcev — 6 visoko kvalificiranih, 16 kvalificiranih, 4 priučeni in 1 vajenec, ostali v tehničnem in upravnem sektorju podjetja. Ob planu 50 milijonov je podjetje doseglo ob koncu leta nad 66 milijonov dinarjev celotnega dohodka, pri čemer je lahko povečalo neto osebne dohodke v odnosu na leto 1963 za dobrih 5 milijonov dinarjev.

Stavbno in pohištveno mizarstvo

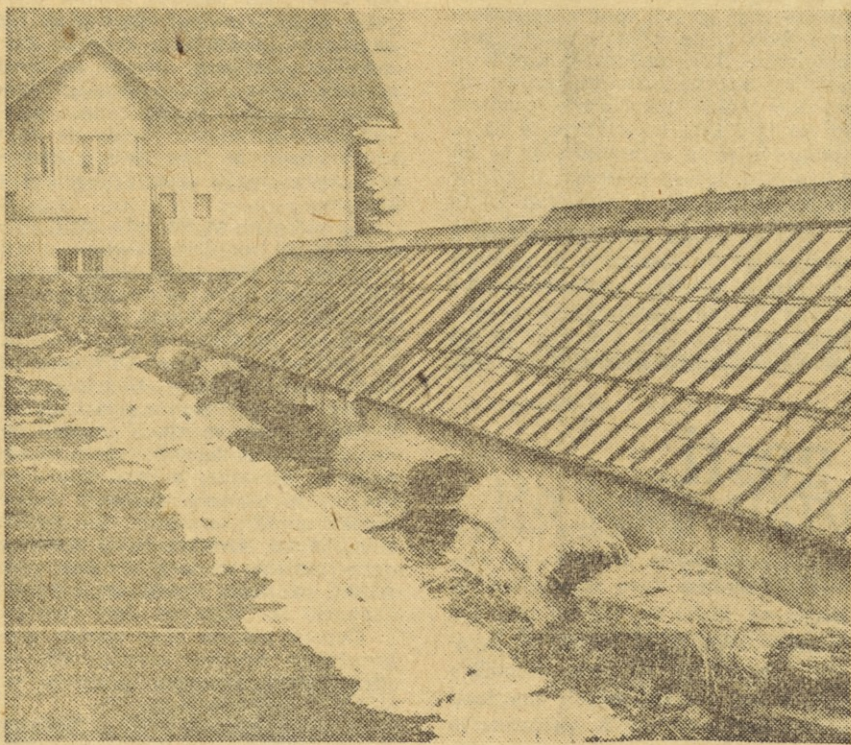
Podjetje »MIZARSTVO VIZ-MARJE« je leta 1954, ko je bilo ustanovljeno, zaposlovalo le 4 delavce, medtem ko zdaj zaposluje okoli 17 delavcev, ki so lani ustvarili 47 milijonov din bruto dohodka.

Mizarstvo je torej njihova osnovna dejavnost, vendar se le-ta deli na stavbno in pohištveno mizarstvo. Vendar je večidel njihovih zmogljivosti namenjen za izdelovanje stavbnega pohištva, medtem ko preostanek zajema vsa individualna naročila.

Čeprav perspektivni program podjetja ne predvideva bistvenega povečanja zmogljivosti, pa vsekakor računajo na zamenjavo nekaterih mizarških strojev, ki so stari in že obratujejo skoraj 40 let. Z lastnimi sredstvi bodo skušali zgraditi skladiščno lopo za les in ostali material, ki jim sedaj primanjkuje in izboljšati delovne pogoje delavcev z ureditvijo sanitarnih in stranskih poslovnih prostorov.

Uspešno gospodarjenje kolektiva

MIZARSKO OBRTHO PODJETJE »SISKA« sodi med delovne organizacije, ki je njihovim kolektivom uspelo v daljšem razdobju obdržati prvotni osnovni koncept svoje dejavnosti, ki jo je v desetih letih svojega obstoja samo še razširilo in povečalo: vzdrževanje in opravljanje vseh del umetnega in stavbnega pohištva ter opravljanje vseh vrst storitev iz te stroke. Podjetje »Siska« izdeluje trgoško opremo, opremo za razne gostinske objekte, vgrajeno pohištvo in podobno. Da pa tudi uspešno gospodarji, dokazuje podatek, da je v zelo težavnih razmerah (delovni prostori merijo komaj približno 280 kvadratnih metrov delovne površine s skladišči vred) v letu 1964 že 153 milijonov bruto realizacije, kar pomeni na enega delavca 4.200.000 din bruto realizacije! Svoje izdelke prodaja podjetje ne le v Sloveniji, ampak tudi v drugih republikah, uspešno pa so se v zadnjem času vključili tudi v izvoz — na Madžarsko in druge države.

Tople grede v Sentvidu — Kmetijska zadruga Sentvid — Medvode

Specializacija odpira vrata

Oprema lokalov in poslovnih prostorov, laboratorijev za razne namene, oprema za klube — sodi v delovni program nekaj nad 20-članskega delovnega kolektiva podjetja SPLOŠNO MIZARSTVO MEDVODE. S to svojo specializirano mizarško dejavnostjo je podjetje uveljavljeno tudi daleč izven komunne, saj nas z njegovim delom seznanja oprema lekarne v Zalcu, na Reki, v štirih tovrstnih lokalih nekje v Bosni; oprema šole v Preski pri Medvodah, oprema zavoda SRS za zdravstvo in tehnično varstvo v Ljubljani... Podjetje izdelava celotno opremo od

zamisli, načrta do montaže. S to svojo dejavnostjo ustvarja letno nad 67 milijonov v prometu, začelo pa se je s šestimi milijoni prometa v letu ustanovitve, pred enajstimi leti. Če ne bi bila njegova proizvodnja utesnjena v neustreznih prostorih, bi podjetje zlahka povečalo svoj letni promet še za 25 odstotkov, hkrati pa bi povečalo število zaposlenih za okoli šest novih kvalificiranih delovnih moči. Namen je vsekakor del njegovega razvojnega programa, ki začena z mislijo o prepotrebni izgradnji novih, nedvomno ustrežnejših delovnih prostorov.

Kooperacija z individualnimi kmetovalci

KMETIJSKA ZADRUGA SENTVID — MEDVODE zajema obširno kmetijsko proizvodno območje ob severozahodni strani mesta Ljubljane, ki sega onkraj Smarne gore vse do Zbilj in Smednika, na severu pa do Vodice in Bukovice. Kmetijsko posestvo je kombiniran živinorejsko poljedelski obrat, s poudarkom na tržni proizvodnji mleka in krompirja pa tudi žit in industrijskih rastlin. V sestavi posestva je tudi vrtnarija v Sentvidu, ki je s svojimi obsežnimi površinami pod steklom pomemben činitelj lokalne preskrbe zlasti primestnega prebivalstva s sadikami, zelenjavo in cvetjem. Če bodo narekovele potrebe trga, pa lahko z drugo to dejavnost hitro preusmeri k proizvodnji vsakdanjemu življenju potrebnih vrtnin.

Posestvo obsega skupaj 350 ha obdelovalnih zemljišč. Od teh je večina že arondiranih, kakšnih 85 ha pa je še zunaj kompleksov, v manjših proizvodnih enotah. Ker zavoljo razdrobljenosti na teh površinah proizvodnja ne bi bila ekonomična, jih zadruga s pogodbami o proizvodnem sodelovanju oddaja v izkoriščanje individualnim kmetijskim proizvajalcem.

Kmetijska zadruga Sentvid — Medvode združuje torej poljedelsko in živinorejsko proizvodnjo, pri čemer pa so ekonomske in tržne nujnosti v zadnjem času narekovele nekatere spremembe proizvodnega programa v živinoreji kakor tudi v poljedelstvu. V živinoreji se je posestvo preusmerilo predvsem k proizvodnji mleka in vzreji klavnih ter pitanih telet, ki jih oddaja v rejo zasebnim interesentom.

Poglavitni živinorejski proizvod je mleko, ki ga v zadrugi namolžejo letno do 500.000 litrov. Pri tem pa računajo, da bo mlečna farma pri polni zmogljivosti, to je takrat, ko bodo končana rekonstrukcija in dograjen objekti, lahko dajala letno do 900.000 litrov mleka za potrebe mesta Ljubljana. Pri realizaciji tega programa pa zadrugi ne bo treba bistveno povečati obdelovalnih površin, ampak bo mogoče to doseči že z učinkovitejšim izkoriščanjem mehanizacije in sploh z intenzivnejšimi agrotehničnimi ukrepi. Medtem ko je znašala leta 1964 povprečna mlečnost na kravo 3000 litrov, bo letos dosegla ta mlečnost že 3200 litrov.

Razen mleka proizvede posestvo vsako leto še do 10 ton sesnih telet za zakol in za nadaljnje pitanje v kooperaciji in do 10 ton pitancev. Boljša teleta privedejo doma za lastno reprodukcijo.

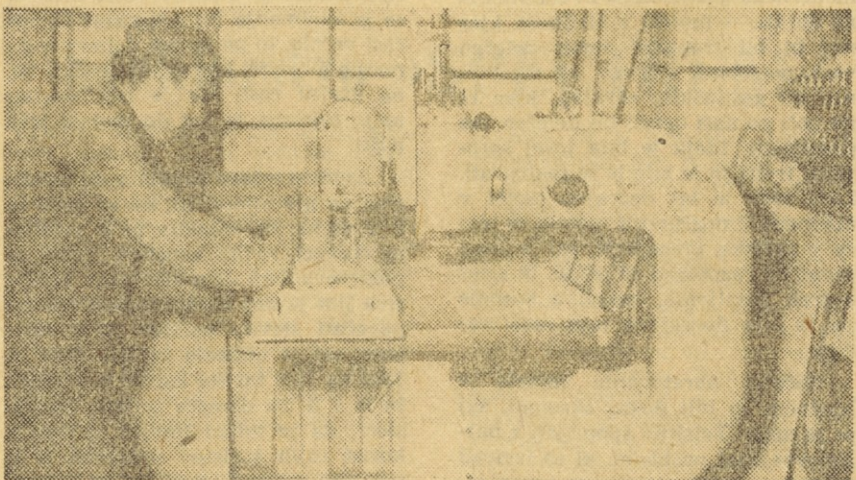
Zadruga je intenzivirala tudi poljedelstvo. Smoter teh prizadevanj je proizvesti vso potrebno osnovno krmno za potrebe živinoreje, pri tem pa so še vedno proste obsežne površine njiv za proizvodnjo tržnih poljščin, zlasti krušnih in krmnih žit, krompirja in oljne repice. Delež tržnih

poljščin v proizvodnji iz leta v leto narašča. Letos je prodalo posestvo skupaj 400 ton pšenice, oljne repice, ječmena in krompirja.

Čeprav so bližina mesta Ljubljane, polindustrijski značaj samega območja in možnost neposredne prodaje proizvodov potrošnikom — pa tudi dosežani slabši ekonomski pogoji za kmetijske proizvajalce, doslej zavirali večji razmah proizvodnega sodelovanja z individualnimi kmetovalci, šteje zadruga pogodbeno kooperacijo za svojo pomembno dejavnost. Reforma je tudi tu utrla nova pota, med kmetijskimi proizvajalci je že čutili večjo pripravljenost za sodelovanje pod ekonomsko enakopravnimi pogoji. Zato zadruga tudi pričakuje, da bo v letu 1966 to dejavnost bistveno poglobila in razširila.

Zadovoljiti potrošnika

Ponudba mesa in mesnih izdelkov je v poslovalnicah Goričane, Medvode, Smednik in Tacen zaupana podjetju »MESOPROMET« MEDVODE, ki predstavlja z letnim dohodkom okoli 160 milijonov prizadevno delovno organizacijo, katere kolektiv šteje komaj devet delavcev. Lani je podjetje posredovalo potrošnji 131.000 kg mesa, pri čemer velja poudariti funkcijo podjetja, ki je predvsem v pripravi mesa ter v prodaji blaga širokemu krogu odjemalcev. Pri tem ustvarja podjetje leto za letom večji promet in je zatorej umevna njegova odločitev, da povečuje število svojih poslovalnic, pri čemer se zavzema za sodoben tip poslovalnic, ki omogoča hitro in solidno postrežbo. V teh prodajalnah pa podjetje ne opravlja samo vlogo posrednika med dobavitelji mesa in potrošnji, ampak jih tudi oskrbuje z različnimi mesnimi izdelki, ki jih nabavlja pri drugih proizvajalcih.

Splošno mizarstvo Medvode posveča precej pozornosti moderni strojni opremini

Razstveni prostor podjetja »Cosmos« na Celovski cesti

SERVISNA IN ZASTOPNIŠKA DEJAVNOST — TESNO POVEZANI

Znano je namreč, da je bilo pomanjkanje težkih vozil pred letom 1957 precejšnje, zato torej ni nič čudnega, če si je leta 1957 ustanovljeno podjetje »COSMOS« INOZEMSKO ZASTOPSTVO izbralo za osnovni program svoje dejavnosti — uvoz težkih vozil, to je kamionov s prikolic, vlačilcev in avtobusov.

Razvoj podjetja »Cosmos« je bil edinstven, saj so pričeli iz nič, toda že v prvem letu so ustvarili 55 milijonov dinarjev bruto dohodka. Tega leta so prevzeli zastopstvo italijanske tovarne ALFA-ROMEO, vendar s tem niso prevzeli samo uvoz avtomobilov oziroma težkih vlačilcev, temveč tudi uvoz rezervnih delov, s čimer niso zadovoljili samo potreb novo uvoženih avtomobilov, temveč omogočili popravilo tistih avtomobilov, ki so jih podjetja že imela, vendar so zaradi pomanjkanja rezervnih delov bila nekorištna. Skratka, postali so generalni zastopnik za celotno proizvodnjo tovarne Alfa-Romeo skupno z rezervnimi deli, ki jih proizvajajo kooperanti te tovarne v Italiji.

Vendar kolektiv podjetja, ki je ob ustanovitvi štel komaj 15 delavcev (število zaposlenih se je postopoma večalo), ki je nenehno prizadeval ne samo povečati obseg dejavnosti, temveč svojim odjemalcem nuditi čimugodnejše pogoje nakupovanja — po konkurenčnih cenah. S tem namenom so kaj kmalu pričeli z realizacijo zamisli, da za nabavo rezervnih delov sklenejo čimveč pogodb neposredno s proizvajalci, to je s kooperanti zastopane podjetja Alfa-Romeo. Nedvomno je tako prizadevanje imelo za posledico — znižanje cen rezervnim delom, kar je ugodno odjeknilo na domačem trgu, ki je rezervne dele nujno potreboval. Sledilo je sklepanje pogodb za hladilnike za vse vrste avtomobilov s tovarno SALAMINI iz Parme, nadalje za bate, batne obročke, puše s tovarno NOVA WERKE iz Zürichu ter tovarno SILA iz Cigliano za obloge za zavore in sklopke, skratka podjetje si je prizadevalo navezati čim tesnejše stike s proizvajalci rezervnih delov oziroma kooperanti zastopane firme Alfa-Romeo.

Prizadevanja kolektiva so bila torej uspešna, o tem dovolj zgovorno dokazuje današnje število zastopanih podjetij (24), katerih število se iz leta v leto veča tudi s tem, da so prislunili potrebam domačega trga po težkih traktorjih in goseničarjih (buldožerjih) za potrebe gradbeništva in kmetijstva. Že leta 1962 so sklenili pogodbo s tovarno ANSALDO FOSATI iz Genove za prodajo traktorjev ter mehanskih in hidravličnih naprav za buldožerje, katerih so v prvem letu uvozili v vrednosti okoli milijarde lir. Iz tega podatka je namreč razvidno, kolikšne so bile potrebe trga in kako pravilno je podjetje postopalo, ko je razširilo zastopniško dejavnost še na uvoz težke mehanizacije za gradbeništvo in kmetijstvo. Vendar ne samo to, podjetje je našlo tudi povezavo med prvim in drugim zastopniškim podjetjem, saj so namreč v traktorjih tovarne Ansaldo Fosati vgrajeni kompletni Diesel motorji tovarne Alfa-Romeo.

Skratka, uspehi, ki jih je doseglo podjetje COSMOS so nesporni in nedvomno v ponos kolektivu, ki si je s prizadevanjem in poslušanjem za potrebe domačega trga pridobilo ugled — dobrega podjetja, in svojo zastopniško dejavnost uspešno prilagajal razvoju splošnega jugoslovanskega gospodarstva. Glede na nenehno rast industrijskega potenciala in dviga življenjske ravni delovnih ljudi, so

v zadnjih letih nekoliko spremenili smer dejavnosti. Iz zadovoljevanja prvotnih potreb po težjih vozilih so postopoma prešli na lažja vozila, in sicer osebne avtomobile in stroje za gospodinjstvo. Tako so na primer leta 1962 prevzeli še zastopstvo tovarne RENAULT za osebne avtomobile, ter za pralne stroje CASTOS.

Z večanjem obsega zastopniške dejavnosti pa so skladno rasle potrebe po dobro organizirani servisni službi, ki naj tudi kupcu nudi kakovostne storitve. Tega so se v podjetju dobro zavedali, zato so že v začetku mislili na dobro organizirano servisno službo, ki predstavlja nujen člen v delu podjetja in brez katere tudi uspeh podjetja ne more biti zagotovljen. Zato so leta 1963 prevzeli servis na Dolenjski cesti, in sicer za avtomobile Renault in Alfa-Romeo, medtem ko imajo v vseh večjih mestih Jugoslavije pogodbene servise. Vendar naraščanje prometa in s tem vedno večje število avtomobilov zastopanih tovarn, narekuje potrebo po večanju servisnih zmogljivosti. Ker torej v podjetju prevladuje mnenje, da niso pomembni samo zasluži z uvozom, temveč, da je prav toliko, če ne še bolj pomembno vzdrževanje vozil, bodo v perspektivnem obdobju vso pozornost posvetili večanju servisnih zmogljivosti, in sicer z ustanavljanjem lastnih servisov na celot-

nem jugoslovanskem območju. Že v prihodnjem letu računajo na usposobitev servisa z najmodernejšo opremo v Dravljah, kjer gradijo oziroma bodo nadaljevali z gradnjo in kjer bodo servisni prostori s konsignacijskim skladiščem. Z dograditvijo objekta v Dravljah (z lastnimi sredstvi) bodo nedvomno rešili problem, ki jim je že vrsto let velika ovira za še uspešnejše delo. Da pa so bili doseženi uspehi, dovolj zgovorno pove datak o realizaciji, ki bo letos znašala 6,5 milijard dinarjev bruto dohodka.

Poudariti velja, da je podjetje začelo z zelo skromnimi sredstvi, oziroma začetnih sredstev sploh ni imelo, zato ni niti čudno, da prva leta kolektiv ni namenil nikakih večjih sredstev za povečanje družbenega standarda svojih delavcev, temveč je prvenstveno vsa sredstva namenil za prosperiteto podjetja in njegovo uveljavitev. Največ sredstev iz sklada skupne porabe je bilo namenjenih za izobraževanje delavcev, šele po letu 1960 pa za nakup stanovanj. Čeprav so z reševanjem stanovanjskega problema pričeli razmeroma pozno, so do danes zadovoljili najnujnejšim primerom, saj so v zadnjih letih kupili okrog 60 stanovanj. Seveda pa pri tem niso pozabili na izobraževanje kadra, predvsem tistih delavcev, ki so že več let zaposleni v podjetju.

Trgovsko podjetje »Galis« je poleg drugega odlično založeno s spominčki in igračami

PRILAGAJAJO SE JUGOSLOVANSKEMU TRGU

Podjetje »Toplovod« je bilo leta 1962 združeno s podjetjem »Elektrosignal«. S to združitvijo se je formiralo novo podjetje, ki je pričelo poslovati pod firmo IMP — INDUSTRIJSKO MONTAŽNO PODJETJE — OBRAT NA TRATI. Obrat na Trati je bil torej ustanovljen že pred desetimi leti, katerega začetna dejavnost je bila po obsegu dokaj skromna, saj so imeli le nekaj manjših specializiranih ključavničarskih obratov, skratka opravljali so storitve montažne dejavnosti.

Kasnejši razvoj obrata je bil uspešnejši. Znatno so razširili dejav-

nost in jo vse bolj prilagajali potrebam jugoslovanskega trga, kar jim je zlasti omogočila lastna proizvodnja, ki so jo z uspehom usmerili tudi v izvoz.

Da bi lahko zadovoljevali potrebe domačega trga, istočasno pa izboljšali pogoje za izvoz, že za prihodnje leto predvidevajo spremembo programa proizvodnje, s tem, da bodo postopoma opuščali sedanji in utrjevali novi program, ki ga delijo na izdelovanje novega tipa črpalk (za katere je zanimanje tudi na tujem trgu), termostatov in motornih pogonov.

Primerno za domač okus in okus tujca

Že sam postopek nudenja uslug v SERVISU AVTOTEHNE je, ki preseže in zadovolji: sprejme te vratar, če si tujec, prijetni možak ni v zagati z jezikom. Avto zapelješ na določeno mesto, sam pa se napotiš do sprejemnega pulta, kjer s pomočjo strokovnjaka ugotoviš, kakšnega dela se bodo lotili mehaniki. Potlej dobiš številko, ki jo položiš na streho svojega avtomobila in — opravil si z uvodom.

Mojster, ki je sprejel tvoj avto, odda delovni nalog vodji mehanične delavnice. Ta določi delovno ekipo, ki avto s pomočjo številke prevzame. Zapelje ga — če je to potrebno — na enega izmed petih kanalov ter se loti posla. Idealna zamisel — na vsako kolo po en pomočnik, pri motorju mojster, ki je obenem vodja delovne ekipe in vajenec — seveda ni vselej izvedljiva, vsekakor pa je v veljavi praksa, da vselej dela na popravilu ali servisu enega avtomobila po več mehanikov, tako, da je delo lahko čim hitreje opravljeno. Vsako, še tako neznatno delo je normirano! Za osnovo so evropski normativi. Ob petih kanalih, ki so povsem oskrbljeni z dovodi za olje, vodo, zrak, mast, ki so čisti in svetli, je v servisni delavnici »Avtotehne« na Celovski cesti, nasproti remize, še 11 delovnih mest, tako, da delavnica lahko sprejme po 16 avtomobilov naenkrat v servisno popravilo.

Servis »Avtotehne« je specializiran servis za popravila avtomobilov General motors. Med temi vozili so znane znamke ameriških vozil od Chevroleta do Buicka, so angleški avtomobili, v pretežni meri pa so Opeli raznih letnic, od najstarejših do najnovejših modelov. Oplov je v skupnem številu kar 99,5 odstotka! Zatorej je odveč informacija o visoki strokovni usposobljenosti zaposlenih v tem servisu, kar zadeva razna popravila avtomobilov te znamke. To strokovnost leto za letom še

izpopolnjujejo, ali z udeležbo na seminarjih na Dunaju, ali z udeležbo na seminarjih, ki jih dunajski strokovnjaki prirejajo pri nas, v Jugoslaviji.

Delavnica je opremljena s sodobnimi orodji ter z vsemi mehanskimi pripomočki, ki omogočajo hitro in kvalitetno delo. Za vsako znamko avtomobila je na razpolago posebno orodje. Vsako delovno mesto je dovolj prostorno, da delavec pri avtomobilu lahko v miru opravlja svoje delo. Popolno nasprotje staremu servisu, v katerem je bilo komaj sedem delovnih mest in še ta so drug drugemu jemala delovni prostor, staremu servisu, ki je letno odklonil dve tretjini vozil ravno zavoljo pomanjkanja prostora. Za ilustracijo: lani je servis »Avtotehne« opravil okoli 7000 delovnih nalogov, letos, odkar dela v novih prostorih, pa že doslej 10.500, kar ne opozarja samo na njegovo delovno zmogljivost, pač pa tudi na naraščajoče povpraševanje za njegovimi uslugami.

Servis je usposobljen za opravljanje vseh del — od generalnih popravil do uravnovešanja koles ter nastavitve prem — med drugim ima tudi Bosch oddelek, ki nudi usluge na vseh vozilih z vgrajeno Bosch instalacijo — pri čemer velja poudariti dobro založenost servisa z raznimi nadomestnimi deli.

Ko je avto popravljen — ga mehanik spet s številko odpelje na ploščad pred vratarstvo ložo. Lastnik avtomobila vrataru račun, sprejme isto številko, ki je na avtomobilu, samo v manjši odvedbi. Z njo, ko jo odda vratarju, odda tudi številko na avtomobilu in vratar mu odpre zapornico.

Postopek je za potrošnika izredno preprost, kvaliteta opravljenega dela povsem zadovoljiva, počutje med vožnjo v avtomobilu, ki ga lastnik zaupa takšnemu servisu pa nadvse brezskrbno.

Seminarji in tečaji so redna praksa v podjetju »Avtotehna« v Ljubljani

Povečali asortiment izdelkov

Trgovsko podjetje »GALIS« je bilo ustanovljeno leta 1958, ko je tudi pričelo poslovati pod sedanjo firmo podjetja. Čeprav je bilo podjetje ustanovljeno pred skoraj osmimi leti, pa dejavnost podjetja ni nova, temveč je nadaljevanje dejavnosti Obrtno nabavne prodajne zadruge, ki je leta 1957 prenehala s poslovanjem.

Novo podjetje je svojo dejavnost kaj kmalu razširilo. Iz prvotno dokaj ozkega obsega poslovanja, saj so namreč odkupovali in prodajali samo lastnim članom zadruge, so odkup in prodajo močno razširili še na družbeni sektor obrti, medtem ko so sodelovanje razširili tudi med zasebnimi obrtni. Vendar, v zadnjih letih so prodajo razširili še samo v trgovini, temveč tudi v industriji, ki se zlasti zanima za izdelke zasebne obrti, ki jih naša industrija dnevno potrebuje.

Povsem razumljivo je, da kolikor je podjetje želelo zadostiti potrebam kupcev tako v trgovini kot v industriji, da je moralo znatno povečati asortiman svojih izdelkov. Tako so tudi storili. S prizadevanjem celotnega kolektiva, ki ni in še danes ne dela v dobrih delovnih pogojih, so odkup in prodajo razširili na izdelke pletenin in lesno galanterijo z lastnim obratom v Smartnem ob Savi, medtem ko so dopolnili tudi izdelke ostale galanterije. Tako danes podjetje tesno sodeluje z nič več kot 748 dobavitelji in nič manj kot 1040 kupci.

Nedvomno je uspeh podjetja očitno, to toliko bolj, če primerjamo doseženi promet v posameznih letih od ustanovitve podjetja do danes. Leta 1958 so npr. dosegli 308 milijonov dinarjev prometa, že leta 1961 pa 721 milijonov. Čeprav so bile začet-

ne težave v poslovanju podjetja precejšnje, kolektiv ni klonil, kar je razvidno iz doseženega uspeha, ki so ga v naslednjih letih še povečali. Leta 1964 so dosegli že milijardo 121 milijonov dinarjev prometa, medtem ko plan za letošnje leto predvideva milijardo 200 milijonov din prometa. Skratka, čeprav so pričeli tako rekoč iz nič, imajo danes že 57 milijonov lastnih sredstev, katera so bila ustvarjena v zadnjih 4 letih in ki jih največ rabijo za obratna sredstva, katera podjetju veliko pomenijo, kajti le-teh jim še vedno primanjkuje. Iz večjih neprilik si pomagajo z najemanjem kratkoročnih posojil, vendar so ti krediti le bolj reševanje za silo. Koliškega pomena so za njih obratna sredstva, se vidi iz dejstva, da so skozi vsa leta obstoja vsa sredstva vlagali v obratne kredite in zelo malo ali skoraj nič za investicije. Nič ni torej čudnega, če danes delovni in poslovni prostori ne ustrezajo njihovim potrebam in so zato precejšnja coka v razvoju podjetja. V kolikor bo podjetju uspelo dobiti predvidene prostore v Lepodvorski ulici, bi problem delovnih pogojev vsaj deloma rešili.

Vendar problem delovnih in poslovnih prostorov ni edini. Dejavnost podjetja je namreč čisto prizadeta zaradi pomanjkanja surovin, s katerimi podjetje oskrbuje svoje proizvajalce, oziroma se ti z njimi sami oskrbujejo (bombaž, volna, pocinkana žica itd.). Pomanjkanje surovin je toliko težavnejše, ker podjetje nima deviznih sredstev (ne izvažajo) za uvoz potrebnih surovin in je torej odvisno le od domače proizvodnje. Računajo pa, da bodo že v prihodnjem letu, prav gotovo pa v perspektivnem razdobju do leta 1970, tudi na področju izvoza zabeležili uspeh.

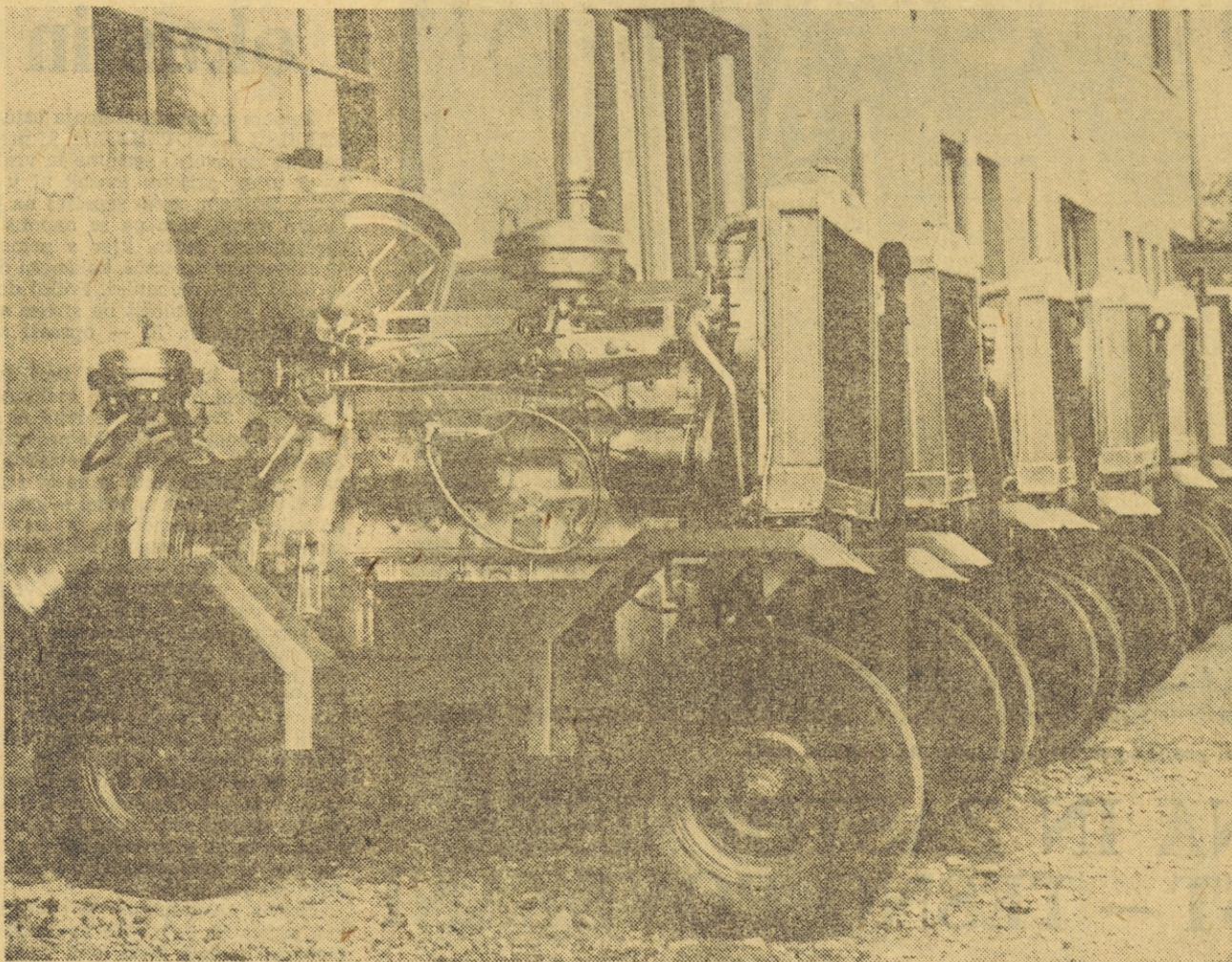
Izoblikovane osnove za sodobno kmetijsko proizvodnjo

Po svoje nas seznanja z raznolikostjo, s težavami ter z uspehi kot z rezultati dragocenih izkušenj naše povojne kmetijske proizvodnje podjetje, ki se je vseskozi ukvarjalo s problemi mehanizacije, modernizacije v kmetijstvu, delovna organizacija, ki smo jo srečevali skozi njeno dvajsetletno obdobje pod različnimi naslovi — Gustrój, Ustroj Ljubljana, Agroservis z obrati Agrotehnika Ljubljana — in se nam danes predstavlja z uveljavljenim, prizanim in poznanim imenom — **»AGROSTROJ»**. Njegova funkcija v padajočih in rastočih diagramih proizvodnje v našem kmetijskem gospodarstvu, je bila vselej v močni odvisnosti od želja, konceptov ter prizadevanja kmetijskih strokovnjakov, načel sodobne kmetijske proizvodnje, smotrni težnji k boljšemu, cenejšemu ter donosnejšemu kmetijskemu gospodarjenju.

Temeljni kamen nekdanje parole »mehanizacijo kmetijstvu«, je položila zmagovita ljudska revolucija: razlastitev cerkvene in graščinske zemlje, zemlje veleposestnikov, **agrarna reforma leta 1945** je bila vsekakor dejanje, mimo katerega ne gre in ne bo šla tudi v bodoče nobena kronika. V merilu Jugoslavije je tako prešlo v prvih letih po osvoboditvi kar **51 odstotkov zemlje v zasebni, 49 odstotkov pa v zadržni, socialistični sektor**.

Za vso to zemljo je bilo dovolj pridnih rok, primanjkovalo pa je orodij, primanjkovalo je tedaj v svetu, v modernejših državah že uveljavljene — mehanizacije. Slovencem je ostalo le malo razpoložljivih strojev iz zapuščine okupatorja. Toliko smo imeli, da smo lahko zastavili lemež in zaorali v ledino: **Julija 1945 je bil prvi traktoristi tečaj!** Tega leta je bilo ustanovljeno podjetje »Gustrój« kot glavna uprava kmetijskih strojnih postaj ali kot centralno podjetje z »Ustroj« po takratnih okrajih v funkciji uprav kmetijskih strojnih postaj. **Prve naloge: organizacija traktoristi tečajev, ustanavljanje servisnih delavnic za vzdrževanje kmetijskega strojnega parka in strojna obdelava kmetijskih površin.**

Strojna služba kot pojem v splošnem napredku kmetijske mehanizacije pa doživi svoj start v njeno novo obdobje razvoja v prehodu leta 1951 v leto 1952 z ustanovitvijo **Centralnega podjetja za področje Slovenije »Agroservis«**, v katerega so bili vključeni vsi agroservisni obrati in »Agrotehnika« Ljubljana. To je bil start v sistematične investicije za nakup traktorjev, priključkov za stroje, za nabavo delavniške opreme, za gradnjo sodobnejših servisnih de-

Agrostroj: »Pripravljeni za start«

lavnic. **Takratni obrat »Agroservis«** je tedaj razpolagal le s skromnimi investicijami, opravil je lahko le najnujnejše adaptacije ter je nakupil nekaj malega orodja in strojne opreme. Vsekakor pa je bilo to že obdobje lažjega dela, saj so univerze in srednje tehnične šole že zapuščali diplomirani agronomi, domača industrija traktorjev je začela prebijati led, naklonjenost obdelovalcev kmetijskih površin je postala iz leta v leto občutnejša.

Vendar pa so tem spremembam še sledile nove: v letih 1954-55 je bil razformiran centralni »Agroservis«, njegovi obrati pa osamosvojeni kot samostojna podjetja. **Od tega časa naprej srečujemo »Agrostroj« kot samostojno delovno organizacijo, ki se vse očitneje uveljavlja z lastnim, v tem času že specifičnim delovnim programom.** Ta program je

dosegal znaten delež podjetja pri obnavljanju in sploh izgradnji vinarstvenih ter sadjarskih površin, kar je podjetje lahko izvedlo s premišljenim nakupom težkih traktorjev in buldozerjev, z nabavo ustreznega težkega orodja. Podjetje je delalo načrtno ter po natančno določenem sistemu, žal pa je bilo pri vseh svojih sicer zamišljenih akcijah močno odvisno od razpoložljivih investicijskih sredstev, namenjenih kmetijstvu. To mu je tudi narekovalo občasne preusmeritve svoje mehanizacije v druge dejavnosti — v nizke gradnje — in seveda nadaljnje poglobljanje odnosa do lastne servisne dejavnosti za popravila in vzdrževanje kmetijskega strojnega parka. **Na tem področju dela pomeni petnajsetno obdobje — od leta 1950 do leta 1965 — pomembno afirmacijo »Agrostroja« v**

vrsti tovrstnih gospodarskih organizacij.

Popravila, remonts in vzdrževanje strojev, namenjenih kmetijski proizvodnji, pa ni bil edini premišljeni delovni program, saj je mejil na izrazita naročila sezonskega obelježa: da izpopolni podjetje vrzeli, ki so nastajale v njegovi »servisni proizvodnji«, je začel s proizvodnjo manjših kmetijskih strojev: zapršilnike proti koloradskemu hrošču, razpršilce za vodno namakanje, traktorске kabine, brusilnice za kosilnice, nakladalce in drugo drobno kmetijsko orodje, vsekakor v dobrih kooperacijskih odnosih s podjetji kovinske stroke. Omembe vreden je zlasti plasma podjetja s proizvodnjo (v kooperaciji z domačim proizvajalcem »Belje in inozemskim izvajalcem »Alfalaval«) in montažno strojne molže v hlevih socialistič-

nega sektorja živinoreje. Za to dejavnost razpolaga podjetje »Agrostroj« s specializiranimi ekipami, ki dosegajo priznanja za kvalitetno in solidno opravljeno delo. V letu 1961 je podjetje začelo z razvojem in izdelavo namakalnih naprav in polagoma prešlo od železa in sive litine na aluminij, kar je kvalitetnejše in lažje za prenavljanje. Vzporedno z razvojem in rekonstrukcijo ter svojim delovnim programom je razvijalo in usposabljal strokovne kadre. Rezultat te zavzetosti je danes širok asortiman namakalnih naprav. Z lastnimi konstrukcijskimi rešitvami, z vzbuditvijo interesa nekaterih kooperantov za poslovno sodelovanje, predvsem pa s sposobnostjo zdaj že izkušenega delovnega kolektiva je podjetje v Jugoslaviji prva tovrstna proizvodna organizacija, ki bogati domačo ponudbo s sodobnimi, trpežnimi, ceninimi, lahkoprenosnimi namakalnimi napravami.

To naposled seznanja s presenetljivimi indeksi porasta, ki so ravno rezultat uveljavitve proizvodnje namakalnih naprav: najpoprej ob indeksu 100 v letu 1961 spoznamo leta 1962 indeks 458, naslednje leto že 1314 in lani — 1620, za torej več kot šestnajstkrat večjo proizvodnjo.

Vsa proizvodnja je visoko kvalitetna in se zaradi tega podjetje uspešno uveljavlja doma in v tujini. Doslej je izvažalo v DDR, Poljsko, Bolgarijo, Alžirijo, Kubo in Gano. Prodajna služba podjetja pa raziskuje severnoafriška tržišča in bližnji vzhod.

Poleg namakalnih agregatov podjetje v svojem razvoju biroju razvija drobno kmetijsko mehanizacijo, kot npr. naprave za strojno molžo za individualnega proizvajalca v kmetijstvu, tople grede, rastlinjake, enosni traktor itd.

Poleg proizvodnje kmetijske mehanizacije podjetje še nadalje uspešno razvija svojo servisno dejavnost pri vzdrževanju in popravilih kmetijske in gozdarske mehanizacije. Servisne kapacitete je razširilo tudi na servis domače in uvožene mehanizacije: Steyer, Deutz, Unimog, Krusevac 14. oktober, Zmaj, ITM, IMR ter avtomobile: Avala, Land Rover, Skoda, Morris.

Dejavnost podjetja je bila v njegovem 20-letnem delu zelo razgibana, raznovrstna in učinkovita. Pri vsem razvoju ni nikoli manjkalo težav in problemov. Kljub temu pa je svoj namen izpopolnjevalo s prizadevnim uvajanjem kmetijske mehanizacije. Skladno s tem pa je hkrati namenjala svoje moči preraščanju v solidnega, naši kmetijski proizvodnji nepogrešljivega proizvajalca kmetijske strojne opreme.

Intenzivno izkoriščanje zmogljivosti

Ze samo dejstvo, da je delovni prostor **Strojnega kovinskega industrijskega podjetja**, ki je dobro znana delovna organizacija pod naslovom »SKIP« Ljubljana Vižmarje, do kaj omejen, opozarja na resna prizadevanja podjetja, da svoje proizvodne diagrame približa maksimalni učinkovitosti predvsem z intenzivnostjo proizvodnje, s kar se da dognano notranjo organizacijo dela, s pretehtanimi delovnimi nalogi.

Rezultati te intenzifikacije so vsekakor očitni. Pred šestnajstimi leti je »SKIP« proizvedel 224 ton raznih konstrukcij, lani že 1440 ton kovinskih izdelkov, število zaposlenih pa ni povečal za več kot od 120 na 160. Svojo proizvodnjo je podjetje moralo organizirati na prostem, saj mu skop odmerjeni pokriti prostori ne ustrezajo, zlasti ne, če poudarimo proizvode razsežnih dimenzij, ki jih podjetje izdeluje. Tako organizirana ter do podrobnosti dognana proizvodnja dovoljuje domnevo, da bo podjetje lahko ustvarilo v letu 1970 — če upoštevamo letošnje cene ob začetku leta — nad dve milijardi dinarjev vredno proizvodnjo. Stevilka je vsekakor ugodna v primerjavi s planiranimi povprečno 200 zaposlenimi.

Intenzifikacija proizvodnje pa ni v SKIP edino načelo, ki ga podjetje uveljavlja. Dokajšnjo pozornost poklanja namreč podjetje uvajanju proizvodnje iz domačih materialov in ni nikakršen slučaj zasluga podjetja, da so nekateri delovne organizacije, s katerimi SKIP sodeluje, osvojile proizvodnjo nekaterih elementov — npr. pogonskega elektromotorja za dvigala — tako, da izdeluje danes SKIP svoje proizvode iz izključno domačih elementov. In obratno: ob tem so zabeleženi uspehi podjetja pri plasiranju svojih izdelkov na tuja tržišča. V ilustracijo: podjetje je vzbudilo zanimanje ČSSR za gradbeno dvigala, ZAR za betonske mešalce...

Podjetje je nastalo iz majhne remontne delavnice za popravilo strojev in strojnih naprav. Nastajalo je razmeroma naglo, s svojimi obrati je preraščalo v prave tovarne. Osamosvojila se je vijakarna na Viču, ki

je danes trdna tovarna za proizvodnjo vijačnega blaga; elektrodavnica na Trati, nekdanj obrat predhodnika SKIP, je danes znano elektrostrojno podjetje »TIKI«; strojni obrat v Skofji Loki je danes sestavni del podjetja »Motor«; nekateri obrati so se pridružili podjetjema »Saturus« in »Indos«... Matičen obrat — sprva uslužnostnega značaja — pa je prerastel v proizvajalca strojev za gradbeništvo in raznih kovinskih konstrukcij, kar je tudi pogojevalo spremembo naslova — od nekdanjega »Remonta« v SKIP, **Strojno kovinsko industrijsko podjetje**, zdaj delovno organizacijo s povsem novim delovnim programom.

Centralni obrati podjetja so v Vižmarjih, v organizaciji podjetja pa poslujeta še strojna delavnica v Sentvidu in livarna na Tržaški cesti v Ljubljani.

Razmišljanje o podjetju nas vselej začudi, ko naletimo na problem prostora, s katerimi podjetje razpolaga. Začudi nas predvsem vrsta ugodnih delovnih rezultatov, ki jih podjetje ustvarja v tesnih prostorih in vendar za gigante naše industrije. Polovico proizvodnje predstavljajo maloserijska proizvodnja strojev za gradbeništvo in industrijo, druga polovica pa individualne naprave za kemično, tekstilno in prehransko industrijo ter proizvodnja raznih rezervoarjev, posod in cevovodov. Hkrati pa je podjetje domiselni proizvajalec novitet, zlasti pri proizvodnji stolpnih žerjavov in dvigal, ki jih naša gradbena operativa s pridom uporablja. Med temi dvigali je podjetje lastnik dveh patentov — za dvigali GD-3 in GD-4 — kar nas seznanja z razvojnimi oddelkom podjetja, ki se uveljavlja s svojimi zamislimi. Vsekakor velja opozorilo na lastni patent za gradbeno dvigalo, ki je izredno prikladno za transport, ki se po potrebi lahko razstavi na manjše sestavne dele. Ob njem pa velja poudariti tip dvigala za gradbeništvo, ki je po svoji izvedbi izredno preprosto, v svojem namenu učinkovito in po ceni lahko pristopno tudi manjšim gradbenim enotam.

To, v kratkih besedah povedano, so mehanizmi, ki jih izdeluje SKIP na svojih skopo odmerjenih kvadrat-

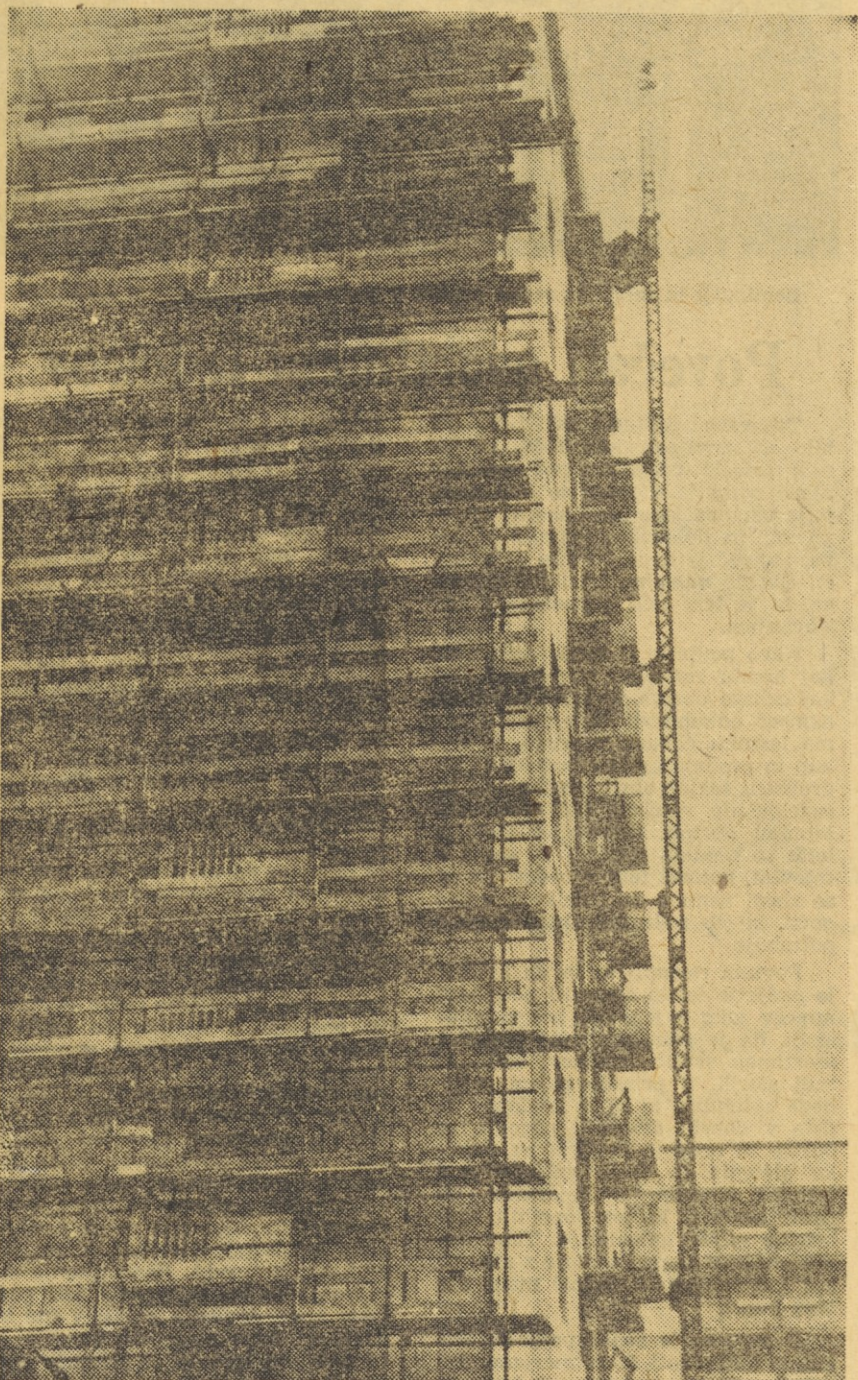
nih metrih. To so proizvodi, katerih asortiman podjetje nenehno izpopolnjuje in čeprav se ogiba misli na morda potrebno razširitev podjetja v celoti, ne tolikanj zavoljo sredstev, saj ustvarja podjetje zavidljive rezultate v odnosu na dosežen skupni dohodek in število zaposlenih, kot zaradi prepričanja, da podjetje mora in da lahko doseže še ugodnejše delovne rezultate na življenjskem prostoru, ki mu je pač odmerjen.

Ob tem pa seveda velja poudarek kooperacijam, pogodbenemu sodelovanju z domačimi in že tudi tujimi podjetji, kar je zanesljiv ključ do večje proizvodnje v rokah dobrega gospodarja.

Povečevanje proizvodnje in opravičljiv namen podjetja, da doseže v letu 1970 na zaposlenega okoli 10 milijonov skupnega dohodka, pa seveda po svoje terja odločanje o koristnih investicijah v izgradnjo vsaj najosnovnejših objektov. Lani je podjetje uspelo rekonstruirati do prve faze izgradnjo glavne montažne hale, s katero je pridobilo 2368 kvadratnih metrov novega prostora. Potrebna pa bodo še nova dela, intenzivnost proizvodnje zahteva rešeno vprašanje notranje opreme, problem je lastni vir električne energije iz transformatorske postaje, potrebne so še drobne ureditve vse tja do garderob in kopalnic. In naposled so razmišljanja v podjetju naklonjena hitrejšemu reševanju stanovanjskih problemov zaposlenih, na dnevnem redu je uvedba toplega obroka in sploh ureditev služb družbenega standarda.

Tako so nam pripovedovali v podjetju SKIP letos, ko so razrinjali svoje plane, svoja načrtovanja. Rekli so: »Dvig proizvodnje je pri nas, pri neizpremenjenem številu zaposlenih izvedljiv ob boljši organizaciji proizvodnje, boljših delovnih pogojih ter ob poglobljenih kooperantskih odnosih. To pa utrjuje prepričanje, da bodo pri nas lahko delovni uspehi povsem uresničljivi tudi ob skrajšanem delovnem času, za katerega se zavzemamo!«

SKIP je primer manjšega podjetja kovinske stroke, ki se je dobro znašlo v današnjih pogojih gospodarjenja in ki se zna uveljaviti na domačem in na tujem trgu.

Novo stolpnice, in ne samo v Šiški, so gradene s pomočjo dvigal GD 4, ki jih izdeluje znano podjetje »Skip« v Vižmarjih pri Ljubljani

SREČANJA NA VELIKIH IN MALIH MAGISTRALAH

Precej za znano ljubljansko »re-mizo« pritegne pozornost malone slehernega mimoidočega obsežno dvorišče, na katerem razbira vrste raznih avtomobilov pred raztegnjenim pročeljem poslopja s širokimi okni in z napisom v velikih črkah: AVTOMONTAŽA. Tu je torej podjetje, industrija, ki se znanja s svojimi proizvodi širom velikih in majhnih magistral. Njene proizvode — preprosto povedano: karoserije — srečuješ v mestnem prometu, v medkrajevnem vrvežu, na vseh avtobusnih postajališčih, srečuješ ob radovednem pogledu na raznovrstna specialna vozila, od rešilnih do karoserij za prevoz kruha in furgonov.

Mnogi pogostokrat zamenjujejo domačo proizvodnjo s tujo ravno in ocenjevanju avtomobilskih in avtobusnih karoserij; grešimo pač v sodbi, da nas tuja tehnika še zmerom prehiteva, da pač korakamo na repu dogodkov. Na srečo in v ponos delovnega kolektiva »Avtomontaže« temu ni tako!

Res, če sežemo daleč nazaj v predvojni čas, potlej bodo stari Ljubljančani modrovali o »dekajevcih«, ki jih je tam okoli leta 1934 montiralo neko manjše podjetje, predhodnik današnjega; pripovedovali bi o prvih avtobusnih karoserijah, katerih izdel-

lave se je lotila takratna delovna skupina ljudi — leta 1940 so jih izdelali natanko 40; in bi nas seznanili z upornimi delavci, ki so pred vojno preradi organizirali štrajke, ki so podpirali organizacijo Rdeče pomoči, ki so imeli v tovarni pisarno Pokrajinskega komiteja KPS, ki so med prvimi odšli v boj proti okupatorju... Skopa projekcija v preteklost je zdaj lahko osnova za zadovoljstvo ob uspehih, ki jih dosega »Avtomontaža« danes.

Nova tovarniška poslopja so zamenjala stara. Izgradnja tovarne je bila posledica delovnega rezultata šestdesetčlanskega delovnega kolektiva, ki je že v letih 1946/47 realiziral letno proizvodnjo 60 karoserij. Učinek je toliko bolj očiten ob poudarku, da je podjetje pred vojno le sestavljalo karoserije iz uvoženih materialov, po vojni pa je delovni kolektiv vezal svoje delo izključno na domače materiale, na domače moči.

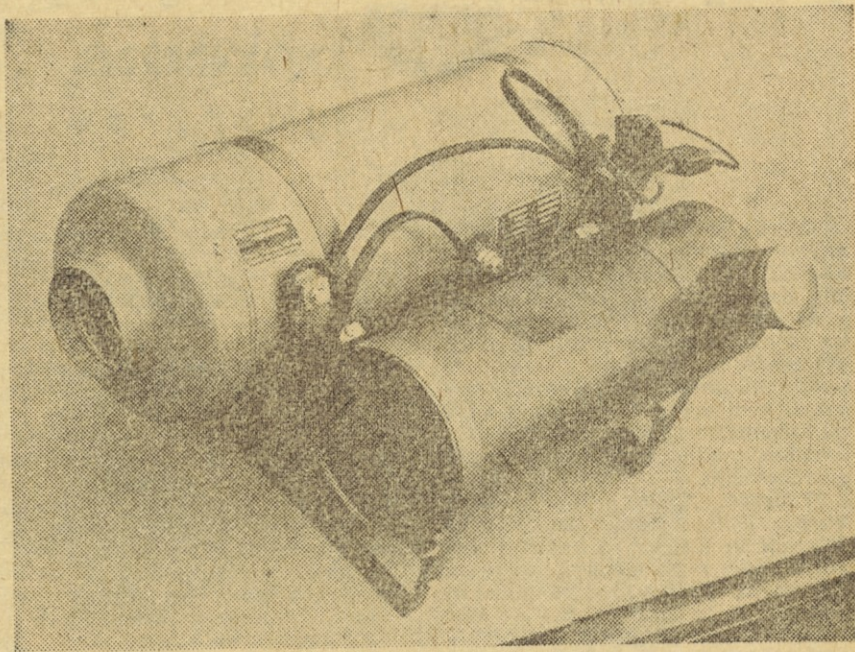
Tudi v naslednjih letih nas številke spoznajo z izredno strmim diagramom proizvodnje, vendar pa že v novih proizvodnih prostorih, neprimerno boljših delovnih pogojih. Tako nas naposled privede informacija pred prag današnjega podjetja ter pred njegove proizvodne rezultate v tem desetletju.

serij. Ob teh spremembah je delovni kolektiv »Avtomontaže« dopolnjeval asortiman svojih proizvodov. Izkušnje v proizvodnji karoserij za cestni promet je prenesel na proizvodnjo gondol za žičnice: s tovrstnim prizadevanjem seznanja žičnica na Sljemeni pri Zagrebu, žičnica na Popovi Sapki pri Tetovu.

In naposled je z uspehom uvedel proizvodnjo aparatov za ogrevanje in zračenje, ki se s pridom uporabljajo v raznih transportnih sredstvih — od avtobusov do ladij. Ob proizvodnji ima podjetje usposobljeno delovno ekipo za montažo teh naprav in za morebitne remonte, popravila.

Solidnost in kvaliteta odpirajo podjetju perspektive in je povsem realna ocena proizvodnje, ki naj bi jo dosegla »Avtomontaža« do leta 1970. Osnova je v domiselnosti ter v sposobnosti domačih konstruktorjev in v uporabi najodobnejših karoserijskih materialov. Trenutni problem je le pomanjkanje določenih reprodukcijskih surovin, kar pa je pravzaprav te mesece značilen problem za prenekatero gospodarsko panogo in je z določeno mero strpnosti lahko rešljiv. Toliko lažje in seveda hitreje, kolikor hitrejša bo uveljavitev sistema mednarodne delitve dela in obnem z njo uveljavljanje podjetja s svojimi proizvodi na tujih tržiščih. Prvi koraki so storjeni in v podjetju so prepričani, da je oboje v zadovoljlivi popolnosti dosegljivo.

Avtokaroserijska proizvodnja je v svetu tradicija. Pri nas prihaja v zeni. Tovarna karoserij Avtomontaža — z značilnim emblemom kraja: diagonalno razpolovljen romboid z belim in zelenim poljem, preko katerih je vtisnjen zmaj ter s podpis »Avtomontaža« in Ljubljana — sodi med prve tovrstne industrije v Jugoslaviji. Začela je le s skromnimi izkušnjami iz preteklosti. Najpoprej je morala razmišljati o prostorih, pa o primernejših proizvajalnih sredstvih, o prepotrebni strokovno usposobljenih delavcih — potlej je šele zabeležila pomembnejše in hkrati spodbudnejše uspehe doma in na tujem. Njen zenit danes pa že predstavlja trdno osnovo za domnevo, da bomo lahko skoraj tudi pri nas pripovedovali o industriji karoserij kot o industriji s tradicijo.

Znani so aparati za ogrevanje in zračenje podjetja »Avtomontaža« v Ljubljani

Iz majhne delavnice — veliko podjetje

Signalne varnostne in telekomunikacijske naprave na železnici so bile po vojni močno poškodovane in zato potrebne temeljitega popravila. Z namenom, da se omenjene naprave čimprej usposobijo za redni železniški promet je bila tudi ustanovljena najprej Signalna delavnica, ki je leta 1954 prerasla v večji obrat s statusom samostojne gospodarske organizacije in z nazivom JZ — Železniško podjetje za signalne naprave Ljubljana ter je tega leta tudi prvič volila organe delavskega samoupravljanja. Reorganizacija železnice leta 1961 je imela določene posledice tudi za podjetje, ki je tedaj prevzel sedanji naziv PODJETJE ZA AVTOMATIZACIJO PROG Ljubljana istočasno pa razširilo precej svoje dejavnosti na celotno jugoslovansko področje. Poleg dejavnosti popraviljanja, izdelovanja in montaže vseh signalno-varnostnih in telekomunikacijskih naprav so v tem obdobju razširili dejavnost še na projektiranje.

Čeprav si je kolektiv podjetja z vso vnemo prizadeval naloge v redu opravljati, so se prav na začetku poslovanja preden postavljale skoraj nerešljive prepreke, ki so se zlasti odražale v neplanskem gospodarstvu, v preobilici zastarelih naprav s katerimi niso bili kos vedno večjim potrebam, pomanjkanju materiala, nič manj pa tudi v pomanjkanju finančnih sredstev, katera niso dovoljevala nakup prepotrebni novih strojev. Šele z letom 1962, ko so v podjetju pričeli z uvajanjem boljše organizacije dela ter doslednejšim načrtovanjem, se je položaj podjetja popravil, saj so tega leta dosegli 388 milijonov din celotnega dohodka. Iz leta v leto se je položaj podjetja boljšal, tako da so leta 1964 dosegli že 436 milijonov dinarjev, medtem ko računajo, da bodo letos dosegli 930 milijonov din celotnega dohodka. Zaradi zmanjšanja investicijskih del na železnici se je letos položaj podjetja nekoliko poslabšal, to toliko bolj, ker z deli na elektrifikaciji proge Ljubljana—Dobova ne bodo nadaljevali s tolikšno

intenzivnostjo, kot so računali, medtem ko odpade tudi precej del pri montiranju naprav na progi Sarajevo—Ploče.

Da bi torej ob danih razmerah, katere zadeva tudi gospodarska reforma, čimbolje gospodarili, so sprejeli vrsto ukrepov, ki naj zagotovijo večjo produktivnost in s tem boljši gospodarski položaj podjetja.

Dejavnost, ki jo podjetje opravlja zahteva za sprotno in investicijsko vzdrževanje signalno-varnostnih naprav železniških transportnih podjetij precejšnjo zalogo rezervnih delov, ki močno obremenjujejo že tako pičla obratna sredstva. Jasno je torej, da je pri takih pogojih težko kočena dejavnost podjetja, katere mu je zadostna zaloga rezervnih delov ena važnih osnov. Poleg dejstva, da primanjkuje sredstev za nabavo rezervnega materiala pa je pomanjkanje reprodukcijskega materiala, zlasti kablov in proizvodov črne in barvne metalurgije letos glavna ovira za doseg boljšega poslovnega rezultata.

Perspektiva podjetja je osredotočena na specializacijo ter istočasno na kooperacijo z organizacijami, katerih dejavnost je avtomatizacija železnice, saj je kolektiv prav v zadnjem času odločil, da se ne vključi v združeno železniško podjetje, ker smatra, da so kapacitete kot tudi sposobnosti podjetja tolikšne, da lahko sprejme obvezo za vzdrževanje posameznih specialnih naprav na celotnem področju jugoslovanskih železnice in del montažnih del pri modernizaciji jugoslovanskih železnice. Skratka za podjetje je koristno, da se kot namensko podjetje vključi v Skupnost jugoslovanskih železnice.

Nepogrešljiv poklic

Železna logika je v nujnosti poklica, ki ga neodložljivo terja 45.000 gospodinjstev na območju Šiške, Bežigrada in Domžal, 100 tovarniških dimnikov, številni industrijski parni kotli, centralna ogrevanja; brez sodobnih obrtno komunalnih dimnikarstih podjetij ne moreta niti mesto, še manj industrializirana dežela. OBRTNO KOMUNALNO PODJETJE »DIMNIK« je eno izmed štirih tovrstnih podjetij v Ljubljani. Njegova dejavnost je preobsežna: približno dva dimnika na štedilnik v gospodinjstvu, ki terjata mesečno oskrbo, približno 200 uslug za potrebe industrijskih kotlov, 100 uslug na račun čistjenja tovarniških dimnikov, 2500 uslug za potrebe centralnih ogrevanj, občasna popravila, ognjevarnostna služba, je posel, ki ga opravlja komaj 45-članski delovni kolektiv. Podjetje bi potrebovalo znatno večje število delavcev, toda zanimanje za ta klasični, družbeni skupnosti zelo potreben poklic, med mladimi upada in ima podjetje dokajšnje skrbi s kadrom. Osebnih dohodki zaposlenih so sicer zaznavna spodbuda, vendar pa ob nizko odmerjenih tarifah za dimnikarske usluge, še zmerom neustrezni ob naslednji skrbi podjetja, ki velja notranji opremiti poslovnih prostorov. Ob 60 milijonih letne realizacije ostajajo kolektivu premajhna sredstva za reševanje stanovanjskih problemov, za urejevanje poslovnih prostorov (kopalnice) in za obratna sredstva.

Leto	Bruto dohodek	Štev. zaposlenih
1960	1,1 milijarde	395
1963	1,7 milijarde	492
1965 plan:	3 milijarde	591
1970 plan:	5 do 6 milijard, vsekakor v odvisnosti od razpoložljivih materialov in strojne opreme tovarniških obratov	

Številke v tabeli so karakteristične: porast realizacije ob količinsko manjši proizvodnji v primerjavi leta 1960 z letom 1963 kaže na bistvene premike proizvodnih diagramov h kvaliteti, k proizvodnji sodobnejših in hkrati zahtevnejših karoserij za vse tipe karoserij. To karakteristiko podjetje zadržuje, saj iz leta v leto izboljšuje ob tehnologiji proizvodnje videz in kvaliteto svojih proizvodov. Tipa njegovih samonosečih avtobusnih karoserij »Janez I« in »Janez II« sodita med sodobne proizvode karoserijske industrije z vrsto odlik:

estetska obdelava, prostornost, udobnost, upoštevanje elementa svetlobe, ekonomičnost... Te odlike utrjujejo kooperantski odnos podjetja do Tovarne avtomobilov Maribor in kragujevske industrije avtomobilov, katerih stalni izdelavec je.

V starih delovnih prostorih je kolektiv proizvedel od 25 do 30 karoserij za male avtomobile mesečno, z rekonstrukcijo proizvodnih obratov dosega zdaj ob komaj 6 % povečanju števila zaposlenih od 90 do 100 taksnih karoserij; v oddelku karoserij za velika prometna sredstva — avtobuse in tovornjake — pa proizvede zdaj mesečno od 20 do 25 karoserij v primerjavi s prejšnjo proizvodnjo, ko je dosegel mesečno le od 10 do 12 karo-

PLESKARSKIH VAJENCEV NI

Pleskarsko in soboslikarsko podjetje »OLEPSAVA« je lani praznovalo 10-letnico obstoja in pokazalo, da je v tem času doseglo lepe uspehe. Lani so namreč dosegli 17,5 milijona dinarjev bruto dohodka z manj delavcev kot so jih imeli leta 1956, ko so ustvarili 6,2 milijona din bruto dohodka.

Skratka, dela imajo dovolj, medtem ko se lahko pohvalijo tudi s kvaliteto, saj so gradbena podjetja, za katera največ delajo, z njihovim delom zadovoljna, kar je videti iz vedno večjega števila ponudb oziroma sklenjenih pogodb.

Čeprav predstavlja za mnoga tovrstna podjetja čas zaposlovanja v zimski dobi problem, ima podjetje »Olepšava« tudi v zimskem času dovolj dela. Večji problem predstavlja pomanjkanje kadra, na sploh v tej stroki, zlasti pa pomanjkanje vajencev. Skratka, kot vedo povedati v podjetju, vajencev sploh nimajo. Problem rešujejo s priučevanjem.

Tipa karoserij Janez I. in Janez II. sodita med sodobne proizvode karoserijske industrije

POMANJKANJE KADROV V PRVEM PLANU

Nezainteresiranost mladih ljudi za obrtne poklice močno prizadene tudi podjetje »PLESKARSTVO IN SOBOSLIKARSTVO« v Sentvidu. Uprava podjetja si sicer prizadeva z vzgojo vajencev pridobiti nove kadre — v povprečju jih je bilo v prejšnjih letih tudi po deset na leto — vendar pa so sčasoma malone vsi zapustili kolektiv in se zaposlili drugod. Danes se mladina za to stroko skoraj ne zanima več. Podjetje ni nikoli v zagoni z naročili, celo več, podjetje bi lahko, če bi povečalo število zaposlenih za kakšnih 50 odstotkov, podvojilo svoje delovne rezultate, ne da bi moralo zavoljo tega investirati v osnovna sredstva.

Podjetje »PLESKARSTVO IN SOBOSLIKARSTVO« opravlja storitve za individualne naročnike ter za gradbena podjetja. Izvršuje vsa soboslikarska in pleskarska dela, ki sodijo v okvir njegove dejavnosti. Pri tem ima zlasti možnosti za pleskanje večjih količin oken, vrat in druge opreme v svoji pleskarski delavnici, kar lahko zelo pospeši stanovanjsko gradnjo.

Podjetje, ki je začelo poslovati v skromnih razmerah že leta 1946, si je pozneje z lastnimi sredstvi zgradilo primerno delavnico in si zagotovilo obratna sredstva, ki mu omogočajo redno in solidno delo. Prav točnost in solidnost pa mu daje ime,

ki ga pozna že nekaj uglednih slovenskih podjetij, med njimi »Slovenija ceste«, »Tehnika«, »Gradis«, »Megrad«, »Lesni kombinat Ljubljana«, »Pionir« Novo mesto, skratka vsa pomembnejša podjetja, katerih gradbena dejavnost je industrijskega značaja. S temi podjetji, ki imajo svoja gradbišča po vsej Sloveniji, postaja tudi podjetje »Pleskarstvo in soboslikarstvo« iz Sentvida znano v naši republici.

Na temeljih skromne delavnice

V novih delovnih in poslovnih prostorih podjetja »AVTOPREVOZ« MEDVODE, komaj še spoznaš njihovo osnovo — skromno mehanično delavnico. V dejavnosti je podjetje specializirana delovna organizacija za popravila vseh vrst težjih motornih vozil; v svojem poslovanju pa sodi v krog prevoznikov, ki opravljajo usluge na celotnem območju Jugoslavije. Njegov vozni park lahko prepelje hkrati nad 50 ton tovora. Njegov delovni kolektiv realizira letno okoli 80 milijonov dinarjev,

Podjetje »Pleskarstvo in soboslikarstvo« v Sentvidu odlikuje organizacija dela zlasti pri pleskanju oken in vratnih okvirov — tekoči trak

sport oprema Ljubljana

Morda je le malo pri nas toliko znanih podjetij, kot je TOVARNA »SPORT-OPREMA« v Vižmarjih, saj pri nas malone ni telovadnice ali otroškega in športnega igrišča, kjer ne bi bili nameščeni artikli iz njene proizvodnje. Skupine ljubiteljev športa in posamezniki poznajo številne, med njimi tudi nevsakdanje, najsodobnejše športne rekvizite, telovadno orodje in ostale elemente za rekreacijo.

Beograd, Osijek, Novi Pazar, Skopje, Prilep, Mostar, Zadar, Novi Travnik in Zagreb so nekatera jugoslovanska mesta, Koper, Ravne na Koroškem, Hrastnik, Ljubljana in Kočevje pa le nekatera mesta v ožji domovini, kjer je podjetje »SPORT-OPREMA« do poslednjega rekvizita opremilo telovadnice in novih zgradbah. Športna igrišča — vse od tistih za igro z žogo, za vaterpolo, košarko, odbojko, namizni tenis pa do plavalnih bazenov in premičnih, živobarvnih in konstruktorsko z domiselnimi igračkami opremljenih otroških igrišč, rekviziti za skupinsko rekreacijo in preprosti rekviziti za posameznike — vse to je dolg in malone neizpisan seznam proizvodov, s katerimi bogati domače tržišče in domačo potrošno moč tovarna v Vižmarjih.

In vendar je bil prvotni program tovarne leta 1951 le vzdrževanje in popravila športnih rekvizitov in skrb za telovadnice na mestnem območju. Leta 1956 je podjetje že močno oralo ledino nove proizvodnje: začelo je z opremo telovadnic v Ljubljani in njeni bližnji okolici. Leta 1962 je bilo v podjetju zaposlenih 35 obrtnih delavcev, ki so ustvarili nad 100 milijonov prometa. Razmeroma majhen kolektiv je imel trden delovni program, ki je obsegal proizvodnjo skrbraj vseh tudi najzahtevnejših športnih in rekreacijskih re-

kvizitov. V ta čas sodi modernizacija delikatne proizvodnje badminton žogic, v kateri je podjetje doseglo serijsko proizvodnjo. To leto se je povečalo število zaposlenih in razširili so se delovni prostori s smotrno pripojitvijo manjšega obrtnega podjetja z njegovim proizvodnim programom. Nagel porast prometa v tem letu je terjal povečanje skladiščnih prostorov, saj je bilo proizvedenega blaga iz meseca v mesec več. Že v naslednjem letu je podjetje doseglo 270 milijonov dinarjev prometa, zaposleni 60-članski delovni kolektiv pa se že lahko izpopolni z novimi, proizvodnji vsekakor potrebnimi izdelki: komercialno, konstrukcijo in obratovadstvom.

Do leta 1962, ko je bilo v upravi podjetja zaposlenih le 6 ljudi je podjetje opremilo 50 telovadnic, samo v letu 1964 pa jih je opremilo 22. Po predvidevanjih v postavljenem planu bo podjetje v letošnjem letu opremilo na območju države nadaljnjih 50 novih telovadnic in s proizvodnjo že ostalih artiklov doseglo preko 320 milijonov dinarjev prometa.

Ob popolni uveljavitvi podjetja »SPORT-OPREMA« na domačem tržišču pa ne kaže mimo solidnih uspehov podjetja pri dosedanjih ponudbah v tujini, saj podjetje dobavlja svoje proizvode razmeroma zahtevnim kupcem v Zahodni Nemčiji ter navezuje stike z Avstrijo, Anglijo in Kanado.

Že dosežene uspehe podjetje še vnaprej dopolnjuje z novimi proizvodi, s katerimi naravnost preseneča: pripravlja se proizvodnja montažnih kabin za plaže in vodnih smučič, na katerih se je moč poganjati s specialnimi palicami. Ta novi proizvod vodnih smučič je že vzbudil zanimanje med kupci v sosednji Italiji.

Iz športne dvorane v Tivoliju

Pred velikimi doživetji našega mesta

Ljubljančani radi razmišljamo o športnem parku ing. Stanka Bloudka, o imponantnem objektu, ki postaja znan doma in v svetu, o HALI TIVOLI. Oboje je v središču pozornosti pravzaprav že dolgo vrsto let, saj spremljamo razvoj in urejevanje prostora ob Celovski cesti in železniški progi že malone vse od osvoboditve, ko je začel ta del Tivolija dobivati svojo podobo.

Izgradnja Hale Tivoli predstavlja arhitekturo, ki sodi v celotno okolje in je nepogrešljiv, sestavni del celote. Na vse skupaj se navaja naše mesto. Vse skupaj oblikuje počutje Ljubljančanov, ki tod preživijo prenekatero uro, ki tod spremljajo rast svojih otrok.

Mi sicer omenjamo Halo Tivoli kot objekt svetovnega slovesa. Letos je bil že enkrat »svet v miniaturi«

— ob svetovnem prvenstvu v namiznem tenisu — in kmalu bo spet takšen svet, center, kjer se bodo križala pota z vseh štirih strani neba, ko si bodo segli v besedo malone vsi jeziki sveta. In kolikokrat bo še Hala Tivoli objekt, ki ga bodo objavljale na prvih straneh časnikarske agencije, v katerem bo potrošenega na kilometre filmskega traku, o katerem bo razmišljala malone vsa svetovna javnost!

Ob vsem tem pa pomeni Hala Tivoli in sploh okolje, v katerem stoji, še neprimerno več. Ne tolikanj, kar zadeva svetovne dogodke, pač pa s poudarkom na našo vsakdanjost. Domnevo potrjuje sobotni obisk v njej. 4500 mladih drsalcev je nedvomno številka, ki razveseljuje. Na tisoče obiskovalcev, ki dnevno hodijo v ta prostor, je vsekakor številka, mimo katere ne sme statistika, če pripoveduje o vsakdanjem življenju v našem mestu. In ko razsojamo o možnostih zabave, razvedrila, rekreacije pri nas, je tole razmišljanje osiromašeno, če bi hoteli pozabiti vlogo Hale Tivoli, vlogo športnega parka ing. Stanka Bloudka.

O Hali Tivoli so bili že napisani dolgi časopisni stolpci. Vemo, da je njena arhitektura, ki omogoča organizacijo takšne ali drugačne prireditve, manifestacije, športnega dogodka v prostoru različnih dimenzij. Dvorana lahko sprejme 12.000 in več gledalcev, njen manjši prostor, ki je od večjega ločen s premično steno, lahko sprejme 4500, večji celo 7000 obiskovalcev. Vsi ostali prostori so med seboj domiselno povezani ter predstavljajo z vsem — od parkirnih prostorov pred dvorano do prostornih garderob — krog do podrobnosti izkrističen.

Ob Hali Tivoli se vrste igrišča za tenis, košarko, balinanje, nogometno igrišče in otroška igrišča za razne namene. Igrišča so lepo urejena v zelenem okolju, asfaltne steze so izpejlane do poslednjega prostora, namenjenega razvedrilo, počitku, rekreaciji.

V tej svoji vlogi je težko feči, da seveda obsežen prostor v Tivoliju z vsemi svojimi objekti ni pomembna pridobitev vseh ljubljanskih komun, je last našega mesta. Četudi leži na območju šišenske komun, mu velja pripisati mestni značaj in je njegova vloga v življenju našega mesta v odvisnosti

od odnosa, ki ga imata mesto in celotna naša slovenska skupnost do športnega parka ing. Bloudka.

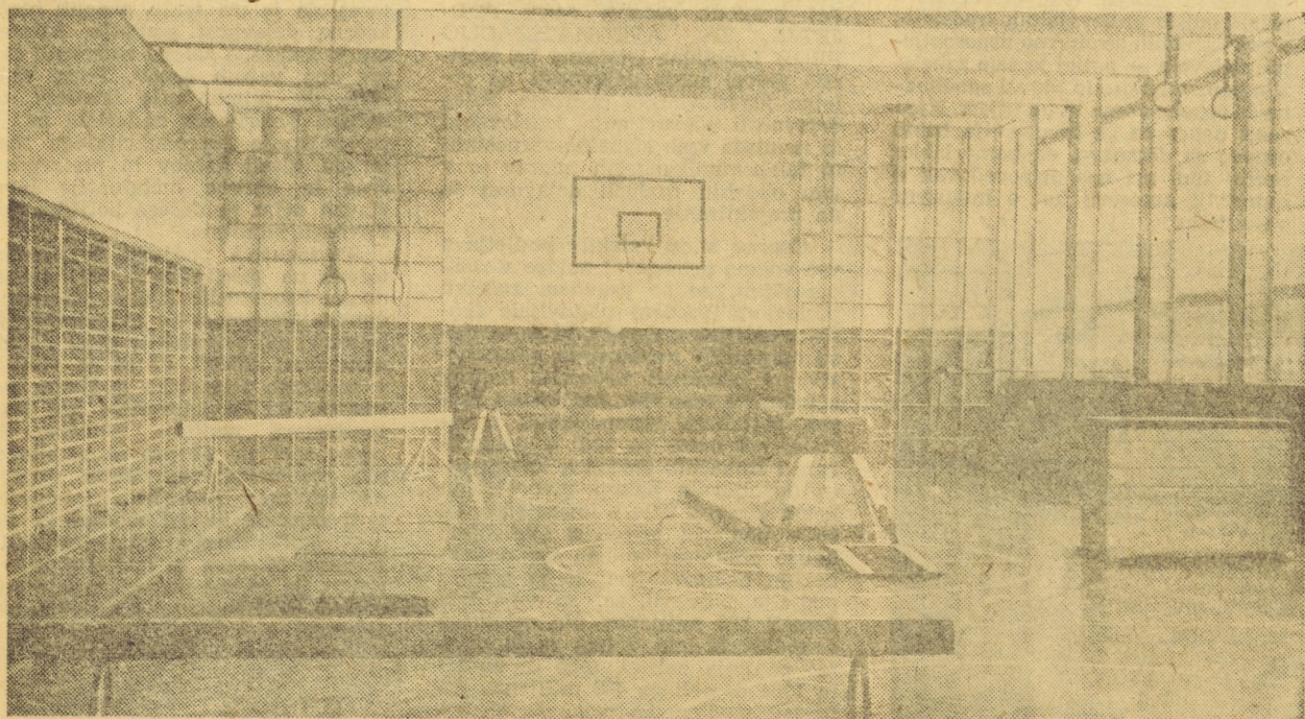
Obetamo si lahko ob uveljavljanju množičnosti v raznih športnih panogah vrste novih posameznikov, ki nas bodo znali zastopati na raznih tekmovanjih. Obetamo si ob resnici, da pravzaprav Ljubljana ni imela doslej tako raznolike celote raznovrstnih športnih objektov, ki lahko nudi dovolj prostora za različna udejstvovanja v svetu športa.

Hkrati pa je dvorana lahko križpotje raznih dogodkov — od kulturnih do političnih — saj predstavljaja s svojo uredjenostjo nadvse primeren in našemu mestu tudi nadvse potreben prostor za razne priložnosti. A ravno takšen prostor je Ljubljana potrebovala.

Hala Tivoli je okno v svet. 59 kabin za RTV reporterje omogoča stik poslušalcev in gledalcev z dogodki v dvorani. Njeno uporabnost dopolnjuje avtomatska telefonska centrala s 100 številkami, centrala za 40 priključkov namiznih inдукtorskih aparatov, 4 posredniški aparati za telefonski promet z 18 medkrajevnimi celicami, 4 javne telefonske govornice, 20 priključkov za teleprinter, 6 priključkov za fototelegraf...

Brezhibno delovanje vseh naprav, z dogodkom v Hali povezane pomožne službe, počutje gledalcev in nastopajočih, je v popolnosti potrdila nedavna »generalka pred svetovnim srečanjem v hokeju«, ki je bila ob srečanju znanih hokejskih moštev pred nekaj tedni. Takrat je organizator srečanja s poostreno pozornostjo spremljal delovanje vseh služb in naprav ter je bilo njegovo zadovoljstvo ob koncu neizgovorjena pohvala vsem tistim, ki so pri načrtovanju in pri izgradnji Hale kakorkoli sodelovali.

Hala Tivoli in z njo športni park ing. Stanka Bloudka je za nas vsak dan doživetje, če jo le obiščemo kot ljubitelji športa, če jo obiščemo kot gledalci neke prireditve; misel ne zadeva zgolj in samo možnosti, ki jih Zavod ing. Stanka Bloudka v Ljubljani razdaja s široko roko, zadeva neprimerno več, saj ob navduševanju bogati s ponosom, da imamo življenjski prostor, ki je dostojen pozornosti sveta, ki je lahko prizorišče dogodkov, ki vzdrmljajo in privabljajo pozornost vseh kontinentov.

Telovadnica v Šoli dr. Jožeta Potrča (Stari Vodmat), ki jo je opremilo ljubljansko podjetje »Sport oprema«

Kovinarska in avtoservisna dejavnost sta prerastli gradnjo letal

Ustanovljeno kmalu po osvoboditvi kot inštitut »Branko Ivanuš« z edino osnovno dejavnostjo — izdelovanje prototipov jadranih in motornih letal za potrebe Letalske zveze Jugoslavije, je podjetje »Libis« v zadnjih letih precej spremenilo svojo fiziognomijo. Ne da bi prenehali izdelovati letala, še več, iz športnega področja so svoj program razširili na izdelovanje tako imenovanih poslovnih letal, to je letal za turizem, kmetijstvo, vojsko itd. Toda gospodarski razvoj kakor tudi razvoj zmogljivosti samega podjetja sta narekovala razviti še druge dejavnosti.

»Libis« je imel že od prej dokaj razvita osnovna sredstva za proizvodnjo za potrebe letalstva kakor tudi precej usposobljenih kadrov za to dejavnost — avioleparjev, aviolečarjev, aviomehaničkov. Vendar sama letalska dejavnost podjetju ni mogla zagotoviti zadostnih možnosti za ekonomski napredek in treba je bilo zaposliti proste zmogljivosti in kadre, zagotoviti kontinuiteto njihovega dela, ki je v okviru letalogradnje omogočena samo pri montaži. Zato so v podjetju decembra 1964, ko so se konstituirali v samostojno gospodarsko organizacijo, formirali poleg letalskega še dva obrata: avtoservis in kovinarsko plastični obrat.

V obratu avtoservisne dejavnosti popravljajo motorje in karoserije poltovornih avtomobilov, predvsem »Industrije motornih vozil« iz Novega mesta, novembra 1965 pa so odprli še servis in konsignacijo za

avtomobile firme »Simca«. Avtoservisni obrat je dosegel leta 1965 že 100 milijonov dinarjev realizacije.

Kovinarski obrat, ki se je v zadnjem času močno razširil, opravlja storitve tudi drugim gospodarskim organizacijam, odločil pa se je izdelovati tudi lastne proizvode — npr. aparature za merjenje zavor na avtomobilskih kolesih, prtljažnike za avtomobile ali pa hidravlične priključke za vilice in v poslovnem sodelovanju s podjetjem Indos itd. Hkrati z njim so v »Libis« razvili tudi plastični obrat — plastično namreč v letalstvu obilo uporabljajo — ki izdeluje različne predmete iz plastike za potrebe industrije pa tudi predmete za široko potrošnjo, npr. čolne, padalske, pilotske, rudarske čelade itd.

Tako so avtoservisne storitve in proizvodnja rentabilnih artiklov za industrijo in široko potrošnjo prerastli letalsko dejavnost, ki predstavlja danes samo še tretjino finančnega plana podjetja — dasiravno tudi na tem področju uspešno izpolnjujejo naročila. Leta 1964 so na primer sklenili aranžma s češko letalsko tovarno »Kunovice« za montiranje pet sedežnih poslovnih letal »Morava«, ki so pri podjetju »Libis« za okoli 3 milijone dinarjev cenejša kot iz uvoza. Poleg sestavljanja takšnih letal delajo še športna motorna letala (KB 6) Libis-200, jadralna letala Libis-17 in visoko sposobna jadralna letala Libis-13. Leta 1965 so izdelali 11 športnih in poslovnih letal.

Eno izmed športnih letal podjetja »Libis«

Priznanja »Rašici«

»Zlato lane«, »Zlata košuta« za trikotazne izdelke na Beograjskem velesesiju, vrsta zlatih odličij na različnih modnih sejnih — so nedvomno visoka priznanja za proizvodne uspehe Tovarne pletenin »Rašica« in legitimacija njenega delovnega kolektiva. »Rašica«, ki ji je tekstilni sejem v Leskovcu dedil priznanje »Zlato preslico« predstavlja danes s svojim več kot 900-članskim kolektivom eno močnejših središč trikotazne industrije Slovenije. Njegov centralni obrat je v Gmeljnah, druge obrate pa ima podjetje še v Moravčah, v Sentvidu pri Stični, Horjulu ter v Ambrusu v Suhu krajini. Obrati »Rašice« pletejo predvsem ročno za lastne potrebe in za potrebe obrata Rašica, kjer je finalizacija proizvodov dosti večja kot v drugih obratih. Tako organizirana proizvodnja omogoča Tovarni pletenin iz leta v leto boljše proizvodne rezultate: leta 1963 je podjetje zabeležilo 1 milijardo 800 milijonov bruto dohodka, naslednje leto že dve milijardi 650 milijonov, za leto 1965 pa so predvideli že tri milijarde — ne glede na precejšnje težave, ki spremljajo poslovanje.

Te težave pa se začenejo že pri nabavi surovin. Trikotazna industrija potrebuje namreč kvalitativno volno iz uvoza, kakršne pri nas nimamo. Medtem ko so nekatere predilnice še kar zanesljivo dobavitelji, pa se v »Rašici« kljub temu pogosto srečujejo s problemi kvalitete volnene preje. To je tudi vzrok, da tovarna ne more ob enakih strojnih zmogljivostih še bolj povečati proizvodnje. Spričo splošnega koncepta naše uvozne politike mora podjetje svoj proizvodni program pač smotno in prožno prilagajati razpoložljivim količinam in kvaliteta volnene preje.

»Rašica« pa ni zgolj uporabnik uvoženih surovin, ampak je tudi na vidnem mestu med izvozniki. Leta 1962 je podjetje iztržilo na tujih trgih 230 tisoč dolarjev, leta 1963 okoli 415 tisoč, naslednje leto že 955 tisoč, leta 1965 pa približno 1,2 milijona dolarjev. 70 odstotkov izvoza gre v zahodne, ostalo pa v zahodne dežele. Se pa v zadnjem času razmerje močno spreminja v prid konvertibilnim območjem. Zanimanje za izdelke »Rašice« je veliko, tako da se mora prodajna služba v podjetju pogosto ubadati s problemom večjega povpraševanja kot dovoljujejo zmogljivosti tovarne. Kupec zahteva na primer v kupni pogodbi po 30 ali 50 tisoč kosov in to v času, ko podjetje le stežka izpolni naročilo. Zato si kolektiv tudi toliko prizadeva, še bolj izpopolniti lastno mehanizacijo in specializirati proizvodnjo. »Rašica« trenutno še izdeluje kakšnih 500 različnih artiklov — od otroške konfekcije in trikotaze do ženskih volnenih kompletov in puloverjev za športnike in to v štirih velikostih in šestih različnih barvah. Takšna razdrobljena proizvodnja seveda ni najbolj perspektivna, zaradi česar si podjetje močno prizadeva s sodelovanjem poslovnega združenja trikotazne industrije doseči uvedbo specializacije v vseh domačih tovarnah trikotaze.

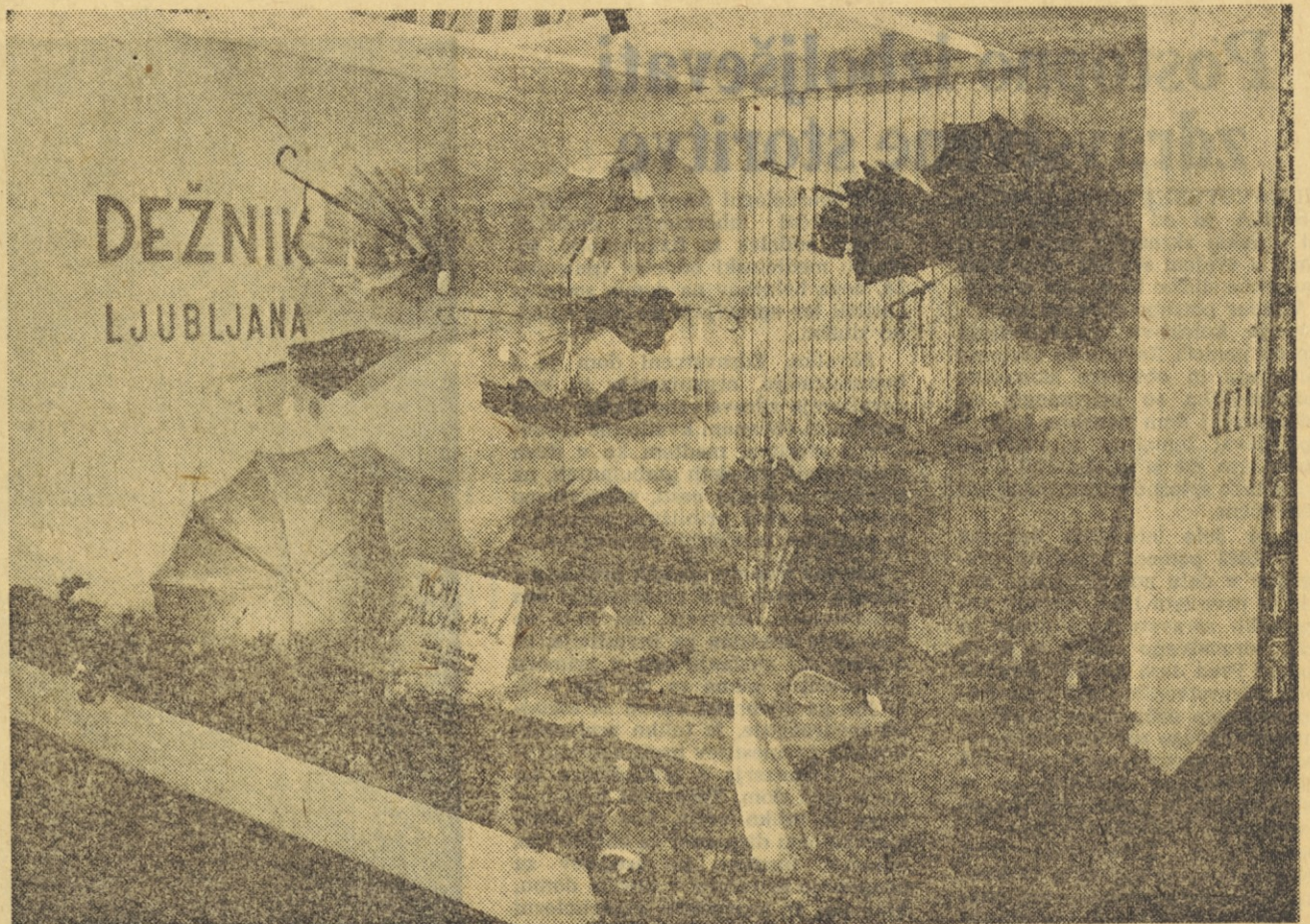
Pogovori o proizvodnji so v »Rašici« vselej na dnevnem redu. Kolektiv nenehno opozarja na kvaliteto surovine — volne ali bombaža ali pa tudi sintetične, ki se čedalje bolj uveljavlja, veliko besed pa je izrečenih tudi na rovaš delovne discipline, točnosti, pridnosti. V kolektivu je zaposlenih 95 odstotkov žensk, kar vsiljuje specifična vprašanja, kot so organizacija prevozov v tovarno in spat domov, organizacija ustrezne prehrane, otroško varstvo. Od uspešnega reševanja teh vprašanj so pogosto odvisni proizvodni uspehi kolektiva. Sicer so posamezni obrati le v središčih posameznih naselij, tako da imajo dekleta in ženske od svojega doma do tovarne povprečno le nekaj kilometrov.

Spričo takšnih specifičnosti je tudi dokaj težavno reševati vprašanje prehoda na 42-urni delovni teden. Predvsem se je kolektiv odločil za postopen prehod in je lani uvedel sistem 45-urnega tednika. Za tri ure tedensko skrajšan delovni čas na posameznika je pri 920 članski delovnega kolektiva lahko vse-

kakor pomembna številka, ki utegne še kako vplivati na proizvodne rezultate. Vendar pa so skrbne priprave, dopolnjena in novemu delovnemu času prilagojena organizacija dela že rodili uspeh: pred uvedbo skrajšanega delovnega časa so proizvedli v celotnem podjetju dnevno povprečno 700 kilogramov izdelkov, v oktobru in novembru mesecu, po uveljavitvi skrajšanega delovnega časa pa je dosegel kolektiv kar 820 kg dnevne proizvodnje ali za 17 odstotkov boljši proizvodni rezultat. Hkrati je porasla vrednost proizvodnje glede na lastno ceno. V prvih osmih mesecih je dosegla približno 108 milijonov mesečne vrednosti, v oktobru in novembru pa je znašala 187 milijonov ali zopet za 17 odstotkov več. Te številke pričajo o učinkovitosti uvedbe skrajšanega delovnega časa, saj je za 17 odstotkov ugodnejši proizvodni rezultat pri za 6,5 odstotka skrajšanem delovnem času vsekakor zelen rezultat smotrnega gospodarjenja. Pomembno je tudi dejstvo, da so delavke dosegle v tem času povsem enake, v nekaterih oddelkih pa celo boljše delovne učinke kot prej, v pogojih 48-urnega delovnega tedna.

Ob teh izračunih je treba sicer reči, da so zimski meseci vselej čas intenzivnejše proizvodnje, so pa kljub temu dokaz vitalnosti delovnega kolektiva, ki lahko pričakuje enake rezultate tudi v drugih mesecih — seveda če bo za to razpoložljiva, zadostna surovinska osnova.

Reforma je našla delovni kolektiv »Rašice« pripravljen, ustvarjalno uresničiti njene pozitivne težnje. Doseči želijo predvsem troje: boljše izkoriščanje strojnih zmogljivosti, poceniti in izboljšati transport ter dosledneje uveljaviti varčevanje in zmanjšati proizvodne stroške. Specializacija, h kateri teži podjetje, bo terjala tudi uvedbo popolnejše mehanizacije in avtomatizacije.

PODJETJE »DEŽNIK« V LJUBLJANI sodi med tiste organizacije, ki so začele poslovati s pičlimi osnovnimi sredstvi in v majhnih neustreznih prostorih — ki pa jim je kljub temu uspelo, zahvaljujoč vztrajnemu prizadevanju, postati trdno in solidno podjetje. Začeli so v majhni delavnici, potem ko so postopoma iz leta v leto večali proizvodnjo, so zgradili nov objekt in od leta 1951 povečali proizvodnjo za osemkrat. Danes je povpraševanje po kvalitetnih proizvodih tega podjetja že tolikšno, da se je pokazala potreba že tudi po zgraditvi novega objekta — in samo investicijske omejitve onemogočajo temu kolektivu še intenzivneje širiti svojo dejavnost.

Poglavitni proizvod podjetja »Dežnik« so seveda dežniki vseh vrst, v predmet poslovanja pa sodijo seveda tudi še drugi izdelki in storitve. To so na primer senčniki za vrt in plažo, oprema za kampiranje itd. Pri tem je treba posebej omeniti proizvodnjo ženskih in moških zložljivih dežnikov — ki smo jih doslej uvažali in kar pomeni vsekakor tudi pomemben pribor deviznih sredstev. Te dežnike izdelujejo povsem iz domačih materialov, po kakovosti pa prav nič ne zaostajajo za inozemskimi. Iskan proizvod podjetja »Dežnik« je tudi kamp-postelja, ki jo je bilo doslej tudi mogoče dobiti samo iz uvoza.

Podjetje ima tudi lastno servisno delavnico na Ciril-Metodovem trgu v Ljubljani, ki sprejema v popravilo vse vrste in tipe navadnih klasičnih kakor tudi zložljivih dežnikov domačega ali tujega izvora. V tej delavnici počvi in strokovno popravljajo tudi nogavice.

Preusmeritev programa proizvodnje

TEKSTILNA TOVARNA MEDVODE ima že staro tradicijo za izdelovanje ženskega blaga iz staničnega in sintetičnega materiala, njen bombažni oddelek pa se je specializiral na proizvodnjo modnih gladkih in pisanih karo tkanin. Toda čeprav podjetje nima težav s prodajo svojih artiklov, čeprav je tržišče zelo zadovoljno s kvaliteto samega blaga kakor tudi s širokim sortimentom — so se zlasti v zadnjem času nakoščile težave v tem obratu, ki jih lahko na kratko strnemo: pomanjkanje kvalitetnih surovin. Barvasto prejo je zelo težko nabaviti zavoljo zelo skromnega sortimenta v predilnicah, manjka pa tudi kvalitetne surove preje. To je tudi vzrok, da se podjetje ne more vključiti v zunanjetrgovinsko izmenjavo, saj zahteva zunanje tržišče zelo obsežno kolekcijo vzorcev in barv.

Zavoljo takšnih težav, ki jih ima podjetje v bombažnem oddelku, ki

jim lahko prištejemo še zelo iztrošen strojni park, preusmerja svojo proizvodnjo na obrat tkanih filceev, v perspektivi pa predvideva sploh opustiti bombažni obrat. Za obrat polsti je že izdelan investicijski elaborat, ki predvideva, da bo lahko tovarna v prihodnje oskrbovala celotno našo industrijo s tkanimi tehničnimi polstmi in to papirno, cementno, živiško, tekstilno, grafično in druge stroke.

Rekonstrukcijo v oddelku polsti že načrtno izvajajo. Z montažo nove strojne opreme je bila prva faza že leta 1965 zaključena, v nadaljnjih fazah pa bodo do leta 1970 postavili lastno predilnico, ki jo nujno potrebujejo, če hočejo doseči ustrezno kvaliteto filceev. Da pa ta investicija za naše gospodarstvo ne bo stran vržen denar, dokazuje že dejstvo, da smo doslej vso tehnično tkano polst uvažali.

Tovarna pletenin »Rašica« si močno prizadeva čimbolj mehanizirati proizvodnjo svojih izdelkov

Pot v neposredni izvoz

Indeksi, s katerimi seznanja TOVARNA DEKORATIVNIH TKANIN V LJUBLJANI, so vsekakor ugodni: v primerjavi z letom 1958 je trenutno danes ob tedanjem indeksu 100 indeks bruto produkta na zaposlenega 278, skupni bruto dohodek pa beleži indeks 350 ob povprečnem številu zaposlenih — indeks 125, kar vsekakor opozarja na ugodne rezultate vsakoletnega izpopolnjevanja notranje organizacije dela, mehanizacije in sploh tehnologije ter seveda na stalen porast produktivnosti zaposlenih.

Tovarna dekorativnih tkanin je nastala leta 1949 s sintezo 1919. leta ustanovljeno Tovarno zaves »STORA« d. d. in leta 1929 ustanovljeno Tovarno dekorativnih tkanin in plišev. Potemtakem iz dveh že od ustanovitve specializiranih tekstilnih tovarn, ki je to svojo specializirano proizvodnjo še v naprej tudi izpopolnjevala. Najprej je podjetje nadaljevalo s proizvodnjo zaves, klasičnih dekorativnih tkanin, predvsem iz bombažnih in polvolnenih pre-

div, zadnja leta pa je močno izpopolnilo svoje proizvodne diagrame s proizvodnjo dekorativnih tkanin — pohištvenega blaga, — s surovino iz meraclona, laacryla, iz sintetičnih prediv. Ravno z njimi se je podjetje uveljavilo na domačem trgu — v široki potrošnji in v industrijskih središčih pohištvene opreme ter s posredovanjem te industrije na tujih tržiščih. Zadnji čas je tovarna dekorativnih tkanin zamenjala posredniško funkcijo v izvozu z neposredno uveljavitvijo na nekaterih zunanjih tržiščih.

Tako ugodni delovni uspehi so umevna posledica dolgoletnega prizadevanja delovnega kolektiva za smotno in načrtno oblikovanje strokovne ravni zaposlenih — danes je v podjetju kar 7 inženirjev ter 40 tehnikov — v lastnem centru za strokovno izobraževanje ter s premišljeno štipendijsko politiko. Ugodni rezultati takšne premišljenosti v skrbi za kadre pa pomenijo tovarni dekorativnih tkanin zanesljiv ključ do nadaljnjih uspehov.

V tekstilni tovarni v Medvodah posvečajo posebno pozornost čiščenju in sploh vzdrževanju strojev

TUDI ZA ŠIROKO POTROŠNJO

Delovni kolektiv »KROJSTVO MEDVODE« posluje za potrebe vsakdanje potrošnje in kot kooperant za tovarno moških in ženskih plaščev »Kroj« v Škofji Loki. Priložnostno pa ne odklanja uslug domačim podjetjem, ki so naročniki za delovne obleke ali podobno. 14-članski delovni kolektiv je ustvaril lani 24. letos pa predvideva 28 milijonov dinarjev v prometu; skladno s potrebami pa bi lahko ob zaposlitvi nove delovne sile ustvaril znatno več, če bi mu to dovoljevali trenutno odločno pretesni delovni prostori.

Postopno izboljševati zdravstvene storitve

ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA-SISKA je od leta 1956 dalje delal v dokaj skromnih pogojih, saj je imel v svojem sestavu le splošne ambulantne službe in otroški dispanzer. Vendar potrebe občanov in prizadevanja kolektiva zdravstvenega doma ob pomoči Zavoda za socialno zavarovanje in občinske skupščine Ljubljana-Siška so pripomogli, da je zdravstveni dom nenehno širil in izpopolnjeval temeljno zdravstveno službo s tem, da je ustanovljal nove oddelke tako splošno zdravstvene kot specialistične.

Vendar šele leto 1961 oziroma 1962 in 1963 pomeni temeljito preusmeritev v delu zdravstvenega doma, ki je prvo leto 1961 dogradil novo zgradbo zdravstvenega doma in združil zdravstveno službo v enem poslopiju. Pred tem so bili namreč oddelki zdravstvenih služb raztreseni po celotnem občinskem področju. Za gradnjo novega zdravstvenega doma skupno z opremo, so porabili 164 milijonov dinarjev, medtem ko je sredstva zbrala in prispevala Občinska skupščina Ljubljana-Siška.

Danes nudi Zdravstveni dom 30.000 občanom na področju 12 kvadratnih kilometrov, kolikor pač znašajo stare meje občine, vse zdravstvene storitve od splošno zdravstvene, dispanzerske, zobozdravstvene in industrijsko preventivne zdravstvene službe do specialističnih zdravstvenih služb (ordinacij). Nadalje pa ima Zdravstveni dom dobro urejen otroški dispanzer skupno s posvetovalnico za matere ter urejeno službo obiskov na domu. Vse potrebne nasvete in zdravstveno nego dobijo žene v dispanzerju z urejeno babiško terensko službo, medtem ko imajo še

protituberkolozi dispanzer, klinično diagnostični laboratorij, moderno urejeni oddelek za fizioterapijo, socialno medicinski oddelek (patronaže, nega bolnikov na domu, socialna služba) ter opravljajo mriško ogledno službo.

Skratka, Zdravstveni dom je s koncentracijo, organizacijo in modernizacijo zdravstvene službe uspel zagotoviti občanom kvalitetne zdravstvene storitve, medtem ko v dveh dislociranih splošnih ambulantah, na Šišenski in Ruski cesti, zdravstveno pomoč še bolj približuje potrebam in prilikam tamošnjih prebivalcev.

Ceprav trenutno večjih problemov nimajo, morda le v priznavanju cen posameznim storitvam, ker le-te ne vsebujejo sredstev za investicije, in deloma pri znižanju cen v primeru prekoračitve plana za več kot 5%, ki jim ga odobrava Zavod za socialno zavarovanje, je toliko problematičnejša premestitev protituberkoloznega dispanzerja z Miklošičeve ceste v novi dom. Težavnost tega primera je toliko večja, ker je protituberkulozni dispanzer za občane sila odročen, medtem ko sredstev za adaptacijo prostorov v novem domu, kjer naj bi premestili tuberkolozi dispanzer, ni na razpolago.

Nedvomno je kadrovski sestav zdravstvenega kadra v domu pozitiven, ker vse bolj zaposluje stalne zdravnike in se honorarnim sodelavcem izmikajo. Od skupno 120 delavcev zaposlujejo 14 zdravnikov splošne prakse in specialistov, od tega samo 3 honorarne in še to pretežno na takih delovnih mestih, ki ne zahtevajo zdravnika s polnim rednim delovnim časom.

Strpno preraščanje svojih zmogljivosti

Načrtno določena mera pri sprejemanju naročil, je ena izmed oblik OBRTNEGA GRADBENEGA PODJETJA MEDVODE, saj ostaja ravno ob sprejemanju manjših naročil soliden izvrševalec del v tolikšnem obsegu, kolikor jih pač lahko opravi s številom svojih zaposlenih. Pri tem pa njegov 50-članski delovni kolektiv vendarle ustvarja primeren skupni dohodek — lani okoli 100, letos po predvidevanjih nad 120 milijonov v bruto dohodku — ter formira sklade, ki mu že omogočajo izvajanje programa in s tem preraščanje v podjetje večjih zmogljivosti.

V perspektivi stremi kolektiv za tem, da izoblikuje notranjo organizacijo, da se konsolidira in ob primerni skrbi za standard delovnega človeka poveča svoje delovne zmogljivosti.

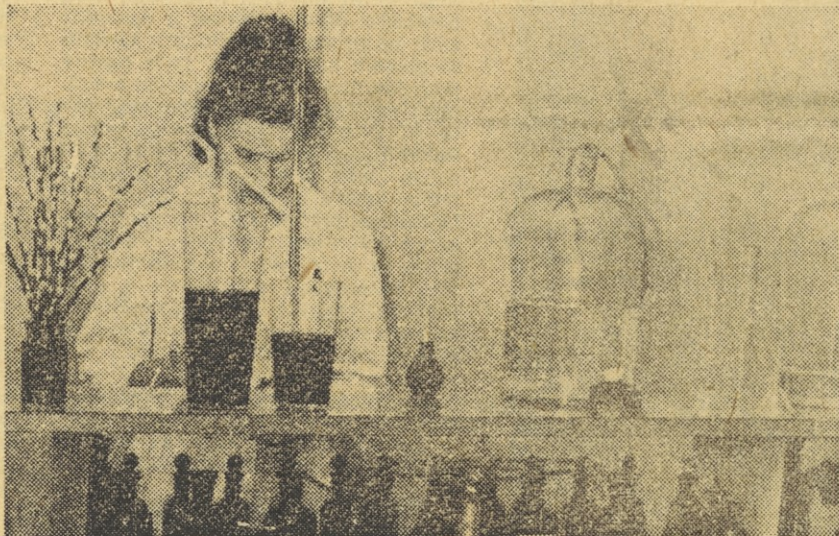
Obrtno gradbeno podjetje sestavlja: gradbena enota, mizarski obrat, slikopleskarski obrat in pridobivanje peska in gramoza, katerih vsak zase predstavlja svojo ekonomsko enoto.

Vsekakor ima gradbena enota največje možnosti razvoja, saj bo ob izpopolnitvi kadra že v najkrajšem času 100-odstotno povečala svojo realizacijo.

Ostali obrati dopolnjujejo gradbeno dejavnost in zadovoljujejo potrebe po uslugah te vrste, tudi zunanje naročnike.

Sodelovanje z ustreznimi partnerji, izdelava določenih artiklov in prehod na maloserijsko proizvodnjo so cilji, ki jih bo skušala mizarska enota doseči v bližnji prihodnosti.

Gramoznica in peskokop ter slikopleskarski obrat zadovoljujejo potrebe na območju Medvod in bližnje okolice. Zelja in cilj celotnega kolektiva pa je: **z večjo produktivnostjo do boljših dohodkov!**

Turizem predstavlja za »LJUBLJANA-TRANSPORT« eno izmed pomembnih gospodarskih dejavnosti. Dejavnost, ki bo svojo pravo veljavo dosegla šele v bodočnosti.

Organiziranje enodnevnih in večdnevih izletov sodi med ustaljene oblike turističnega poslovanja podjetja, ki se je usmerilo predvsem na domači turizem.

Zičnice (Španov vrh nad Jesenicami, Velika planina, Rakitna) so pomembna postavka v skupni bilanci prometa. Zičnica na Veliko planino bo letos prepeljala že okoli 250.000 potnikov.

Zlasti ta dejavnost v bodočnosti veliko obeta.

Za boljše in temeljitejše znanje

Pri uresničevanju današnjih šolskih učnih programov lahko pomemben delež pripišemo ZAVODU ZA ŠOLSKI IN POUČNI FILM »SAVA FILM« v Ljubljani, saj pomeni njegovo dolgoletno delo pomembno pomoč pedagogom pri modernizaciji pouka. Boljše in temeljitejše znanje terja svojstven način v seznanjanju učenca s skrivnostmi nekega predmeta; učiteljevo besedo, beležko in knjigo dopolnjujejo danes eksperiment, ekskurzija, projekcija diapozitivov, diafilmov in filmov, televizija... Med temi elementi sodobnega pouka vzbujajo med učenci veliko pozornost prav diafilmi, 16-milimetrski poučni film pa tudi igrani filmi, saj lahko služijo spričo svoje trajnosti za izpopolnjevanje znanja številnim generacijam.

Zavod za šolski in poučni film »Sava film« je edinstvena tovrstna ustanova pri nas za proizvodnjo diafilmov in za distribucijo 16-milimetrskih filmov kakor tudi za izdelavo v koprodukciji z drugimi zavodi tako imenovanih mikropreparatov.

Med filmi iz domače in tuje pro-

izvodnje ima zavod vrsto poučnih, znanstvenih, vzgojnih, pa tudi celovečernih umetniških in zabavnih filmov. Trenutno ima zavod na voljo 920 naslovov v 1420 kopijah poučnih in igranih filmov. Zavod nabavlja filme pri poklicnih proizvajalcih ter jih posreduje šolam in drugim interesentom. Mimo domačih filmov posreduje zavod tudi filme tujih informativnih ustanov v Jugoslaviji.

V »Sava filmu« pa so v zadnjem času začeli še z neko novo dejavnostjo: dali so pobudo in organizirali proizvodnjo mikropreparatov. Proizvodnja novega učila obsega 4 serije po 25 preparatov. Lani je izdelal zavod prvo, somatološko serijo v 400 kompletih po 25 preparatov.

Posebnost zavodovega dela je v njegovi organizacijski strukturi, saj ima samo 24 stalno nameščenih delavcev strokovnjakov, sicer pa širok krog stalnih zunanjih sodelavcev iz vrst znanstvenikov in strokovnjakov različnih poklicev — predvsem zveša s področja šolstva.

MONTAŽNO INSTALACIJSKO PODJETJE

»MONTER«

LJUBLJANA, Celovška 180 b

Telefon: 54-461 in 51-851

vam nudi naslednje usluge:

- lesocementne-preskidne hidro izolacije
- hidroizolacije z novimi domačimi izdelki: stekleni voal, Al folije (za te vam daje tehnična služba vse potrebne tehnične podatke in pojasnila)
- vsa kleparska dela, ventilacije in
- stavbno ključavničarska dela

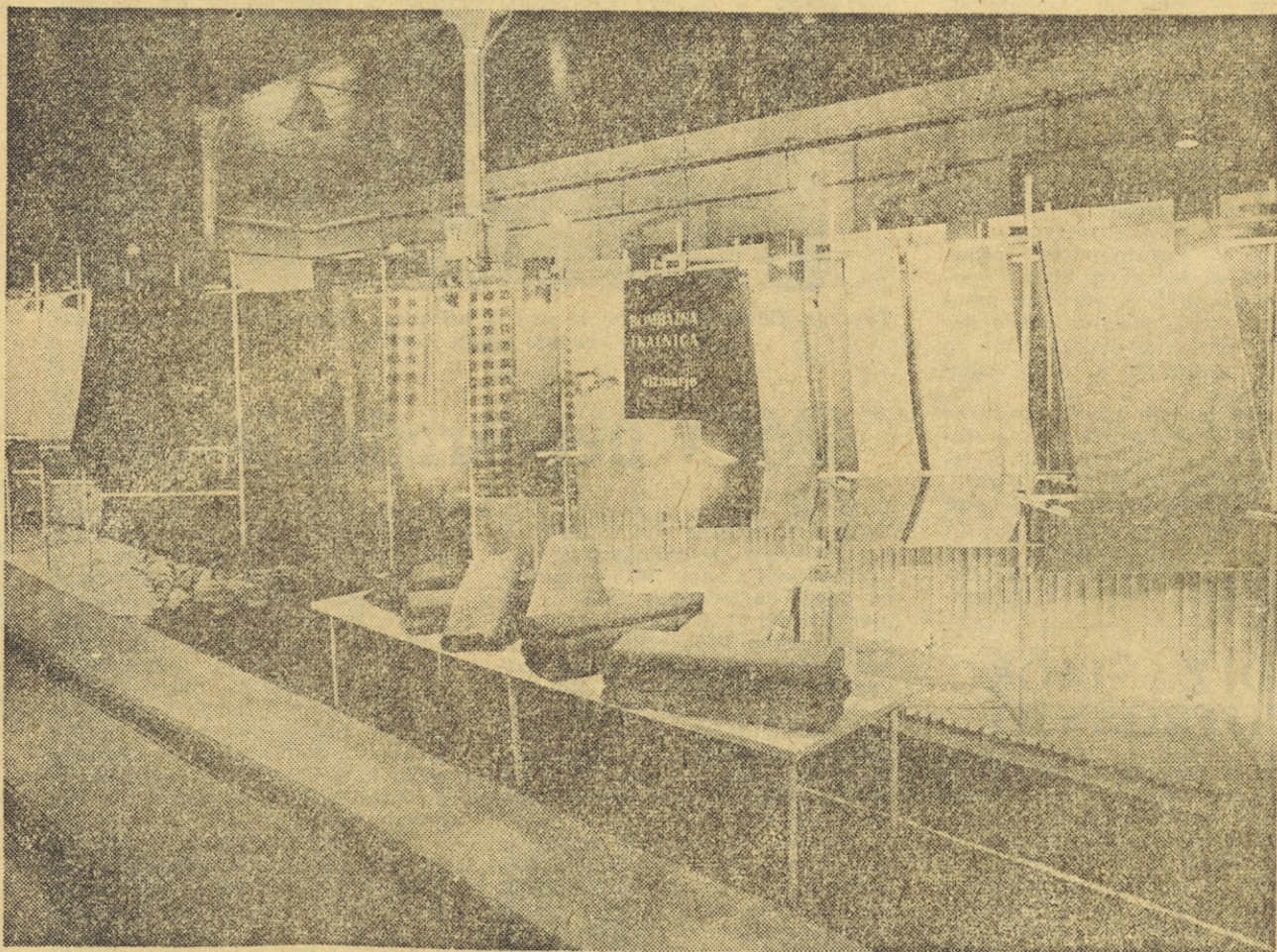
TRGOVSKO PODJETJE NA DEBELO IN DROBNO

Drogerija LJUBLJANA, Milana Majna 12 s svojimi poslovalnicami

- ZORKA (Čopova 5)
- NEVENKA (Miklošičeva 30)
- MAJDA (Zidovska 1)
- NADA (Nazorjeva)
- SLAVICA (Mestni trg 4)
- JELKA (Titova 75)
- DANICA (Trubarjeva 21)
- DOMŽALE (v Domžalah)
- PEDIKERSKI SALON (Trubarjeva 21) in
- KUTIS — kozmetični salon (Pražakova 8)

se priporoča s svojo bogato izbiro

- v kozmetiki in parfumeriji
- v galanterijskem blagu za osebno nego
- v kemikalijah za gospodinjstva
- v obvezilnem materialu
- v gumi, higienskih proizvodih in
- v foto stroki

BOMBAŽNA TKALNICA VIŽMARJE - LJUBLJANA

proizvaja tkanine iz staničnega vlakna, zlasti pa iz sintetičnega in bombažnega vlakna za moške in ženske oblike ter kostime. Svoje proizvode posreduje potrošnikom v vseh večjih trgovskih hišah v Sloveniji pa tudi v drugih republikah. Posebno bogato izbiro pa ima v prodajalnah trgovskih podjetij v Zagrebu.

V letu 1966

čestita in želi še več delovnih uspehov

- VSEM SINDIKALNIM PODRUŽNICAM IN NJENIM ČLANOM
- VSEM SAMOUPRAVNIM ORGANOM
- VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM

Občinski sindikalni svet
Ljubljana-Center

Občinski sindikalni svet

Maribor-Center

Občinski sindikalni svet
Maribor-Tezno

V novem letu še več uspehov

Občinski sindikalni svet

Maribor-Tabor

Občinski sindikalni svet

Ribnica

žele delovni kolektivi

Občinski sindikalni svet

Žalec

Občinski sindikalni svet
Celje

Občinski sindikalni svet
Radovljica

Skupščina občine
z vsemi množičnimi organizacijami
Žalec

OBČINSKA SKUPŠČINA

OBČINSKI ODBOR SZDL	OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET	OBČINSKI ODBOR ZB NOV
OBČINSKI ODBOR ZROP	OBČINSKI KOMITE ZMS

IN OSTALE MNOŽIČNE ORGANIZACIJE

PIRAN

Hotel
K R I M
Bled

Obrtno podjetje
COKLA
BLEJSKA DOBRAVA

SERVIS
ZA POPRAVILO
TEHTNIC
UTEŽ
Celje, Aškerčeva 9

Občinska skupščina
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR ZB NOV
OBČINSKI KOMITE ZMS
in ostale množične organizacije
Jesenice na Gor.

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE
GRADNJA
ŽALEC

Splošno komunalno podjetje
Izola

VRVICA
TOVARNA TRAKOV IN OKRASKOV

CELJE

Kmetijska zadruga — Bled

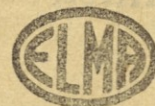
TOVARNA ELEKTROMATERIALA

LJUBLJANA-ČRNUČE

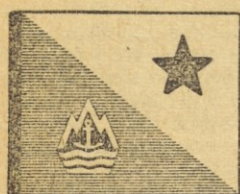
Izdeluje :

- ves elektroinstalacijski material naj sodobnejših oblik
- vodotesni elektroinstalacijski material
- pešeli cevi in pribor
- izolacijski material
- električne likalnice, navadne in z regulacijo
- suhe transformatorje

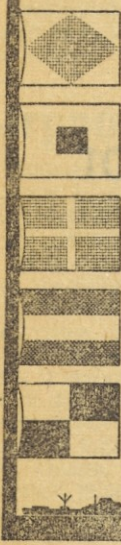
PRI NAKUPU PAZITE NA ZAŠČITNI ZNAK

KATERI VAM GARANTIRA DOBRO KVALITETO

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

ŽELI MNOGO SREČE
IN DELOVNIH USPEHOV
VSEM DELOVNIM LJUDEM
JUGOSLAVIJE, POSEBNO
PA ŽELI V NOvem LETU
MIRNO MORJE VSEM
POMORŠČAKOM

Zavod
za stanovanjsko
in komunalno
gradnjo

Jesenice na Gor.

Zavod za zaposlovanje
invalidov in drugih oseb

MOJSTRANA

V novem letu še več uspehov

žele delovni kolektivi

Gradbeno podjetje

OBNOVA

LJUBLJANA, Titova 39

želi vsem delovnim ljudem in poslovnim prijateljem
uspehov polno leto 1966

GRADIMO IN PROJEKTIRAMO VSE VRSTE GRA-
DENJ IN STANOVANJA ZA TRŽIŠČE PO LAST-
NIH PROJEKTIH

Obenem sporočamo, DA UPRAVA PODJETJA s
projektivnim birojem posluje v novih prostorih v
LJUBLJANI, TITOVA 3

Za cenjena naročila se priporoča kolektiv!

KOVINSKO PODJETJE RIBNICA

RIBNICA
na Dolenjskem

Cestno komunalno podjetje

Žalec

CINKARNA

METALURŠKO KEMICNA INDUSTRIJA

Celje

Ob vstopu v novo leto
čestitamo vsem delovnim
ljudem,
vsem samoupravljavcem
z željo, da bi svoja
samoupravna prizadevanja
ob dosedanjih uspehih
in izkušnjah v bodoče
še bolj uveljavljali
ter dosegli kar največ
delovnih uspehov

ŽELEZARNA JESENICE

Jesenice
na
Gorenjskem

